

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk tidsskrift
for Kommunistisk Arbejderparti

Nr. 5
1978

TEMA:
KINA — ALBANIEN

Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv

TEGN ABONNEMENT!

Dette nummers indhold:

Dette nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT indeholder følgende artikler:

Politisk kronik: Misstemning blandt socialdemokraterne og socialimperialisterne. Kronikken beskæftiger sig med SV-regeringen og dens betydning for modsætningsforholdet mellem LO og Socialdemokratiet. Vil venstrefløjen fortsat hjælpe Socialdemokratiet med at bevare arbejderparti-masken og derved støtte fortsættelsen af SD's hårdhændede indkomstpoltik på det bredere SV-spor? — Udenrigspolitisk behandler kronikken forskellige synspunkter der findes på den danske venstrefløj i forhold til muligheden for at iværksætte et bredt anti-imperialistisk arbejde. Side 4

Artikel: Om Albaniens kritik af Kina. Artiklen er et svar på et offentligt brev fra Albaniens Arbejdets Parti til Kinas Kommunistiske Parti og den kinesiske regering. Brevet indeholder et generelt angreb på Kina, KKP og Mao Tsetung og har derved principiel interesse. Artiklen viser hvorledes det albanske brev, i sin iver for at sværte kineserne til, systematisk fortier og fordrejer de historiske kendsgerninger. AAP's revolutionære renhed forvandles til hykleri når de stilles overfor deres egne udtalelser og handlinger. Polemikken har rødder i kampen og bruddet i den internationale bevægelse og aktualiserer spørgsmålet om: Hvordan Sovjet blev kapitalistisk — betydningen af klassekampens fortsættelse under socialismen — og hvordan afgør vi om et land er socialistisk eller ej? Side 8

Artikel: Til spørgsmålet om krigsfaren. Artiklen leder, på baggrund af den almene konstatering af krigen som en følge af de imperialistiske modsætninger, frem til en vurdering af situationen idag. Den gennemgår de to verdenskrige og den senere tids forandringer i styrkeforholdene. De aktuelle brændpunkter bliver vurderet i forhold til USA og Sovjets stræben efter verdenshegemoni. Artiklen lægger op til nærmere vurdering af de aktuelle styrkeforhold og en nuanceret vurdering af de modsatrettede kræfter, der eksisterer i verden idag, i forhold til faren for en tredje verdenskrig. Side 34

Anmeldelse: Svig — forkrigsår af Dag Solstad. Bogen er den første i en serie på tre, som med udgangspunkt i den norske arbejderklasse behandler perioden fra før II verdenskrig op til 1946. Side 40

ADRESSER

Kommunistisk Arbejderparti (KAP)

Esbjerg: Postbox 293, 6700 Esbjerg

Helsingør: Postbox 71, 3000 Helsingør

Herning: Postbox 219, 7400 Herning

Hillerød: Postbox 148, 3400 Hillerød

København: Studiestræde 24, 1455 København K. Tlf. (01) 15 21 33.

Køge: Postbox 111, 4600 Køge.

Lolland-Falster: Postbox 85, 4800 Nykøbing Falster

Odense: Postbox 32, 5240 Odense NØ

Randers: Postbox 2043, 8900 Randers

Roskilde: Postbox 128, 4000 Roskilde

Silkeborg: Postbox 207, 8600 Silkeborg

Ålborg: OKTOBER bogbutik. Kastetvej 11, 9000 Ålborg

Århus: Guldsmedegade 36 (baghuset), 8000 Århus C. Tlf. (06) 12 00 57 man-ons, fre.: 16.30-17.30.

OKTOBER bogbutikkerne

København: Studiestræde 24, 1455 København K. Tlf. (01) 12 87 97. Åbningstider: man-fre. 10-17.30, lør. 10-13.

Ålborg: Kastetvej 11, 9000 Ålborg. Åbningstider: man. & tors. 15-17.30 fre. 15-18, lør. 10-12.30.

Århus: Vestergade 64, 8000 Århus C. Tlf. (06) 19 84 33. Åbningstider: man-fre 15.30-17.30, lør. 10-13.

Forlaget OKTOBER

Forlaget Oktober: Studiestræde 24, 1455 København K., giro 9 21 41 27. Tlf. (01) 14 27 34. Ekspedition tlf. (01) 13 27 34

Abonner på ARBEJDERAVISEN

115,- kr. pr. år; 60,- kr. pr. halvår. Ring (01) 14 64 04.

FORLAGET ★

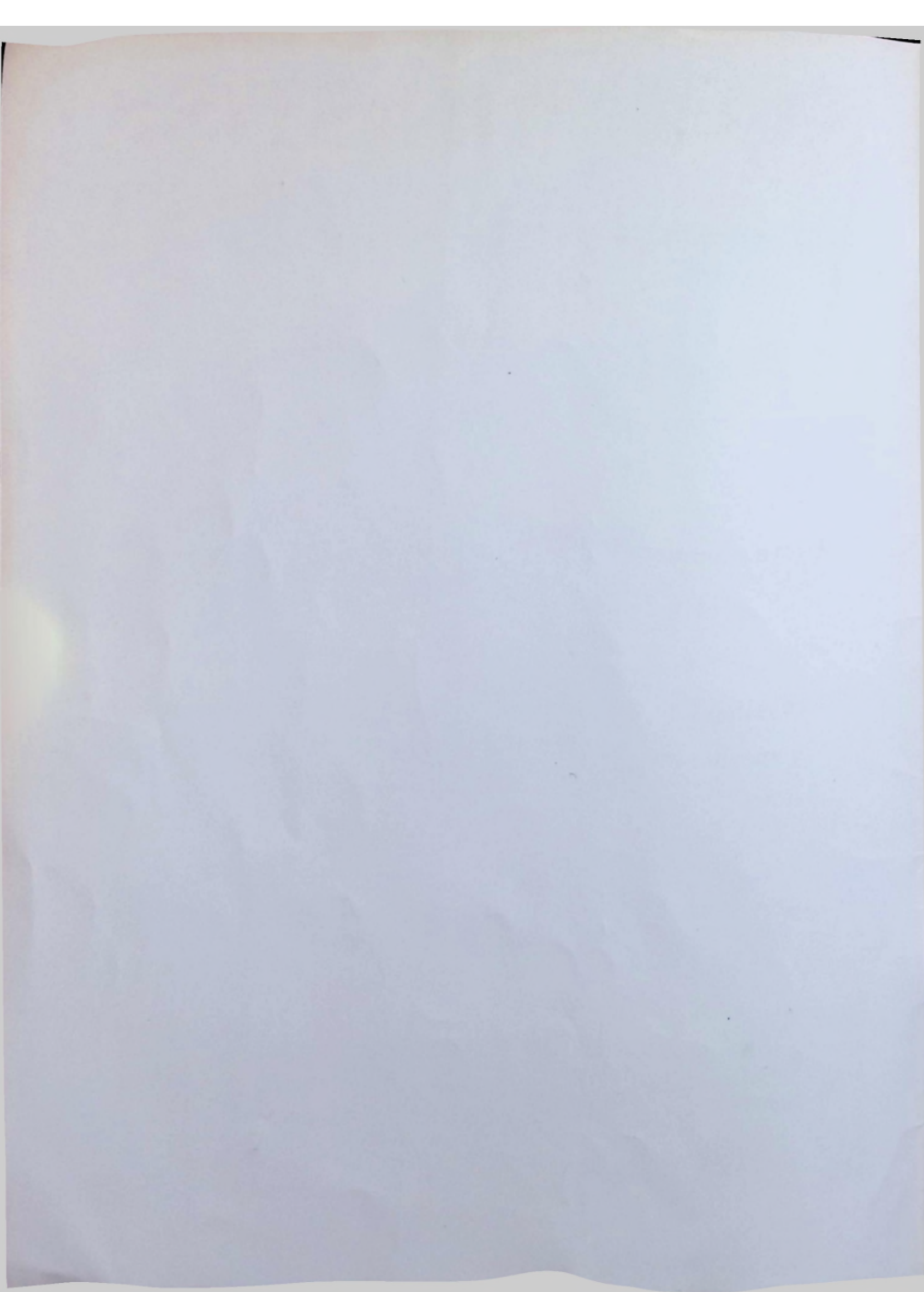
Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

3260896252

Pris 15,- kr.

ISSN: 0105-1 903

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk tidsskrift
for Kommunistisk Arbejderparti

Dette nummers indhold:

Politisk kronik	side 4
Om Albaniens kritik af Kina	side 8
Til spørgsmålet om krigsfaren	side 34
Anmeldelse: svig — førkrigsår	side 40

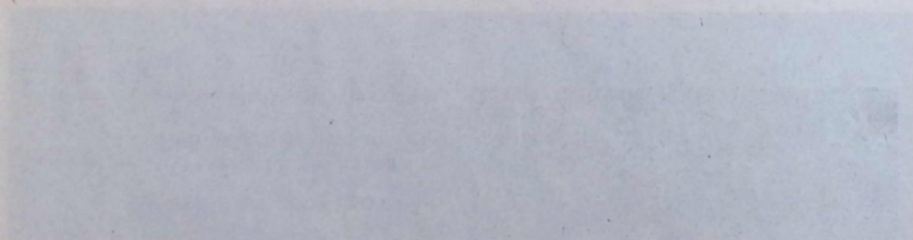
Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv

COMMUNITY TIPS

Let's imagine a world...

...where every child has a chance to learn.
...where every child has a chance to grow.
...where every child has a chance to shine.
...where every child has a chance to thrive.

Til læserne

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT er et nødvendigt led i en åben debat om udmøntningen af KAP's parti-program.

De emner KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT idag forsøger at behandle er følgende:

- Overordnede økonomisk/politiske analyser af den nationale og internationale klassekampssituation, samt mere uddybede baggrundsartikler om enkelte lande.

- Artikler der opriks hovedlinien for partiets udvikling i forhold til klassekampssituationen, herunder forholdet til den såkaldte venstrefløj.

- Artikler der trækker det teoretiske grundlag for partiets politik op, og artikler der herudfra lægger og debatterer partiets langsigtede og dagsaktuelle politik.

- Artikler der opsummerer dagsaktuelle kampe, — et led i udviklingen af politikken.

- Artikler der særskilt kritiserer de såkaldte venstrefløjorganisationers politisk/teoretiske grundlag.

- Historiske artikler der perspektiverer og uddyber udarbejdelsen af KAP's politik.

- Debat og anmeldelser.

Vi håber, at mange på den ene eller den anden led vil deltage i styrkelsen af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT. Diskuter og kritiser udviklingen af tidsskriftet. Har I haft nogle diskussioner, der har vist, at nogle væsentlige politisk-teoretiske emner trænger til afklaring, så skriv. Er der emner, som I mener trænger til en grundigere behandling end den kan få i Arbejderavisen, så skriv. Brug KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT!

Hvis du gerne vil skrive noget til KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT og/eller ønsker støtte dertil, eller godt vil stille dig til disposition til at skrive om et bestemt emne, som du er godt inde i, så skriv — så vi kan tale sammen om det. Kontakt os inden du giver dig i kast med større artikler/indlæg, så du kan høre om mulighederne for, at dit indlæg vil blive bragt. Derudover er vi stærkt interesserede i at få tilsendt specialer og bedre aflæsningsopgaver. Vi er interesserede i opgaver, som vi kan bringe i let bearbejdet form, eller opgaver, som vi vil kunne bruge, som baggrundsmateriale til at skrive artikler.

Som det fremgår af dette nummer er vi gået over til et nyt format. Dette betyder, at vi kan lave KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT både hurtigere og billigere. Den hidtidige praktiske produktionsproces har taget mindst 5 uger, dette vanskeliggør mulighederne for at udkomme fast med en aktuel politisk kronik og muligheder for at føre en fortløbende debat i tidsskriftet.

Samtidig håber vi, at den noget lavere pris på lidt længere sigt vil kunne være med til at øge mulighederne for en større udbredelse af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT. For vores faste læsere vil vi ved hvert års udløb tilbyde en forhåbentlig ikke for dyr fast indbinding af årets numre, da der jo nok er nogle der vil savne den stive ryg som det gamle format havde.

Vi regner med i det nye år, at kunne udkomme mere end 6 gange, for at undgå mammutnumre som i år og for at kunne være noget mere aktuelle. Vi vil ikke lægge os helt fast på hvor mange numre, der vil udkomme om året. Derfor ændrer vi abonnenterne fra fast at løbe over 1 år til i stedet at gælde 8 numre. Abonnementsprisen for 8 numre bliver næsten den samme som for 6 numre før i tiden: den bliver 105 kr.

Under alle disse omlægninger har vi ikke haft tid og ideer nok til at lave en ny forside. Vi udskriver derfor en konkurrence blandt vores læsere om forslag til udformning af en ny forside til KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT. Forsiden vil blive trykt med to farver. Samtidig vil vi gerne have forslag til nye vignetter for de faste rubrikker: Til vores læsere, politisk kronik, leder, teori, debat, boganmeldelser, pladeanmeldelser. Hvis du har forskellige illustrations- eller lay-outforslag vil vi også meget gerne have dem.

Vores nuværende abonnenter, der jo har tegnet abonnement på et lidt dyrere format af tidsskriftet, vil få følgende ordning: de hvis abonnement dækker endnu 2 til 3 numre vil få abonnementet forlænget med et nummer, de hvis abonnement dækker 4 numre vil udover et nummers forlængelse få tilbudt en pjece når abonnementet udløber, endelig de hvis abonnement dækker endnu 5 til 6 numre vil få abonnementet forlænget med 2 numre.

Red.

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk Tidsskrift
for Kommunistisk Arbejderparti

Redigeres af et udvalg. Ansv. redaktør: Frederik Dehlholm.

Redaktionen afsluttet 15. september 1978.

Løssalgsspris 15,- kr. Abonnementspris 105,- kr for 8 numre.

Forlaget OKTOBER, Studiestræde 24, 1455 København K.

ISSN 0105-1903.

POLITISK KRONIK

Misstemning blandt socialdemokraterne og socialimperialisterne

SV-regeringen

I en situation hvor arbejdsløsheden til stadighed stiger, hvor priserne stiger, hvor arbejderklassens levevilkår hele tiden udsættes for angreb, i denne krisesituation dannes SV-regeringen efter sommerens langvarige forhandlinger mellem Socialdemokratiet og de andre borgerlige partier.

Bestræbelserne fra Retsforbundet, SF, DKP og også VS på at få Socialdemokratiet til at indlede et samarbejde til »venstre i salen« i stedet for en kombination på et eller flere bogstaver bar ikke frugt. Socialdemokratiet var på ingen måde interesseret i et sådant samarbejde.

LO og Socialdemokratiet

Dagen efter SV-regeringen var en realitet, ryddede Ekstra Bladet forsiden: »Anker, du er en skid«. Ordene var LO-formanden Thomas Nielsens. Denne udtalelse kunne nok være mangen en socialdemokratisk vælgers den dag. Der har givet været en opfattelse blandt de socialdemokratiske vælgere af, at Socialdemokratiet har været hindret i at føre socialdemokratisk politik, dvs. i deres øjne arbejdervenlig politik, fordi det var en mindretalsregering. Ved augustforliget i 1976 var der lidt murren i krogene. Var det ikke at gå for

langt? Men stadigvæk var der for de selv samme vælgere ikke noget alternativ. Tilsyneladende er reaktionen kraftigere på et så formaliseret samarbejde som et regeringssamarbejde med Venstre.

Det er vores opfattelse, at det ikke kun er spil for galleriet, når Thomas Nielsen og fagbevægelsens top tager afstand fra indholdet i regerings-samarbejdet. LO har gjort det til en betingelse for at indgå i indkomstpolitikken, at der blev indført ØD. Dette er ikke en del af aftalen mellem S og V.

Formanden for vismændene, Bent Rold Andersen, som ingen vil beskyldes for at være venstreorienteret, har udtalt, at aftalen mellem S og V vil betyde, at der til næste år vil være 200.000 arbejdsløse (efter den officielle udregning), dvs. en stigning på 25.000.

Anker Jørgensen og Henning Christophersen har på pressemødet efter regeringsdannelsen da heller ikke lagt skjul på, at deres bestræbelser går i retning af at forbedre betalingsbalancen, og at arbejdsløsheden heller ikke efter deres opfattelse på kort sigt vil blive mindsket. Så direkte er det aldrig blevet sagt før fra Socialdemokratiets side, at det er parat til at sælge de arbejdsløse. LO, som også påberåber sig at

tjene de arbejdsløses interesser, kan dårligt tillade sig at acceptere en sådan holdning.

Trepartsforhandlinger mellem regeringen, LO og Arbejdsgiverforeningen forud for overenskomstforhandlingerne er en del af SV-aftalen. Først sagde LO fra over for at deltage i sådanne, men allerede kort efter veg Thomas Nielsen. Man kan nok regne med, at den taktik vil blive anvendt på andre områder: først afvise for at holde skindet på næsen, siden lade mere og mere af aftalen glide langsomt ned.

Der er ingen tvivl om, at der er et taktisk modsætningsforhold mellem den socialdemokratiske folketingsgruppe og fagbevægelsen. Risgaard Knudsens dramatiske afgang som gruppeformand er da også udtryk for, at der er socialdemokrater også i ledelsen, der mener, det er for farligt at komme i et modsætningsforhold til den socialdemokratiske dominerede fagbevægelse, at det i værste fald kan få Socialdemokratiets basis til at smuldre.

Socialdemokratisk = borgerlig politik

Det er katastrofalt for Socialdemokratiet, hvis det også i vælgernes øjne afslører sig, hvis det for alvor går op for menige socialdemokrater, at forskellen på en erklæret borgerlig og en socialdemokratisk politik er minimal. Enkeltheder i Socialdemokratiets lovgivningspraksis i de sidste par år er fra Socialdemokratiets side ofte blevet undskyldt med, at den og den blomst ikke var plukket i Socialdemokratiets have, at den var plukket, fordi det ikke var en flertalsregering, men måtte lide på andre partier.

Hvis den førte politik var dem så meget imod, hvis kompromisserne ikke længere var af socialdemokratiske karakter, hvorfor udskrev statsministeren så ikke valg nu?

Selv om forliget og regeringssamarbejdet med Venstre indeholder elementer, der ikke er rendyrket socialdemokratiske, så ligger SV-alliancen i en klar forlængelse af augustforligene. Det er en fortsættelse og cementering af den arbejderfjendske politik, omend det også er en skærpelse af denne.

Et »historisk« samarbejde

Der er for så vidt ikke noget epokegørende ved regeringsdannelsen, og kun på det formelle plan er den historisk enestående. Det er første gang, at S og V er i regering sammen, men indholdet i samarbej-

Anker Jørgensen og Henning Christophersen præsenterer den nye SV-regering d. 30. august. Til trods for en vis modstand mod regeringsdannelsen fra især LO-toppen og Thomas Nielsen er Anker Jørgensen tilfreds med resultatet: en SV-regering. Regeringsdannelsen ligger da også i en klar forlængelse af augustforligene i 1976 og 1977. Det er en fortsættelse og cementering af den arbejderfjendske politik.

det er ikke historisk enestående. Ja, et omfattende samarbejde mellem S og V går faktisk tilbage til Kanslergadeforliget i 1933, hvor den socialdemokratiske/radikale regering indgik forlig med Venstre. I anden halvdel af 70'erne fortsætter Socialdemokratiet denne »brede« samarbejdslinje.

En socialdemokratiske-venstre regering kan muligvis komme til at stå stærkt.

Reaktionen fra arbejdsgiverside var entydig: ros og tillid til regeringen, kurstigninger på Børsen. I medierne kan regeringen også fremstå stærkt: Venstrepressen er stadig stor og mægtig ikke mindst i provinsen, og Danmarks Radio har efterhånden udviklet sig til en udklækningsanstalt for venstremænd. Og ikke mindst er de åbent borgerlige partiers samlingsbestræbelser forpurret. Selv om Schlüter er blevet forbigået og derfor er misundelig: »Jeg synes Venstre har betalt dyrt for de 7 ministerposter« — så er det ikke troligt, at der vil fremstå en stærk opposition mod SV-regeringen. Hvis der ikke kommer en kraftig mobilisering i arbejderklassen mod den arbejderfjendske politik, ja, så er folketingset ikke en hindring for at denne politik som helhed bliver frelt igennem. Men hvad siger fagbevægelsen og arbejderklassen?

I skrivende stund er og har der været en række arbejdsnedlæggelser. Byggefagernes Samvirke har med støtte fra Fællesorganisationen i København afholdt en demonstration mod SV-regeringen. Tendensen er her tydelig: ud med Henning Christophersen, og se så til venstre Anker. Men Anker Jørgensen vil som de fleste andre i Socialdemokratiet en regering *hen over midten*. Spørgsmålet er, om han nu har en regering, der i de menige socialdemokraters øjne ikke er *hen over midten*, men er til højre for midten. Måske har han presset citronen for hårdt, måske er saften blevet for sur og bitter?

Flere »venstre-socialdemokrater har slået sig lidt i tøjet og har med Inge Fischer Møller i spidsen nægtet at stemme for en momsforhøjelse på 2%, hvis ikke den blev fulgt af en kompensation til pensionister og en forhøjelse af børnetilskuddet. En momsforhøjelse vender den tunge ende nedad, rammer de mindstbemidlede hårdest.

Nedskæringer af denne karakter ville fremstå for asocialt og dermed være en hæmsko for det »progressive« image, disse »venstre-fløjs« socialdemokrater har fået skabt sig i

medierne. I praksis viser deres progressivitet sig således at være mere end begrænset. Deres tilsyneladende modstand mod SV-regeringen er nemlig ikke andet end en betingelsesløs opslutning bag Thomas Nielsen. Og på hans politiske ønskeseddel står ikke noget om reel modstand mod den nye regering. Tværtimod. Thomas Nielsens manøvrer retter sig i første omgang alene mod fagbevægelsen. Sigtet er dobbelt. På den ene side at holde modstanden, harmen mod Socialdemokratiet under kontrol, på den anden side at styrke LO-toppens og Socialdemokratiets position over for bl.a. formandsinitiativet. Thomas Nielsen har således nærmest fået patent på at udtrykke fagbevægelsens fælles modstand mod SV-regeringen. Og det med håndklap fra DKP'ere og SF'ere. Vi behøver ikke at kunne læse i kort for at kunne sige, at Thomas Nielsen og hans »venstresocialdemokraters« modstand ikke får praktiske konsekvenser, hvis det står til dem. De rasler med sablen og passiviserer derved modstanden. De bærer ved til det bål, at bare der skete en større udskiftning i den socialdemokratiske folketingsgruppe, så vil Socialdemokratiet føre socialdemokratiske, dvs. »arbejder« politik. Samtidig sikrer LO-toppens egede position i fagbevægelsen, at den kan lægge langt større pres på socialdemokraterne i

SV-regeringen. Og dette pres vil blive brugt til at fremme et af LO-toppens strategiske mål: En ØD-ordning.

Socialdemokratiets fernis er begyndt at krakelere, men langt fra slået af. Alle venstrefløjspartierne har deres illusioner om Socialdemokratiet i behold. Det har VS også, selv om de ofte bryster sig af ikke at have det. De har i alle disse sommerforhandlinger ligget under for, at Socialdemokratiet kunne indlede et samarbejde til venstre i salen, hvis det ville, og at dette ville være i overensstemmelse med en egentlig socialdemokratiske politik.

Mange kræfter er således sat ind på at forhindre, at den socialdemokratiske reformisme får nogen skud for boven.

21. august — den sovjetiske imperialism

At vore og SF's og VS's veje ofte skilles, blev med al tydelighed demonstreret i forbindelse med 21. august-forhandlingerne. At DKP skulle have et ønske om at protestere mod Sovjetunionens besættelse af Tjekkosllovakiet for 10 år siden, det er der vist ingen, der har haft nogen forventninger om.

Der har derimod været nogen usikkerhed omkring, hvordan SF og VS ville stille sig til at deltage i en demonstration, der både vendte sig

På 10 års dagen for Sovjets besættelse af Tjekkosllovakiet afholdt »Komiteen mod den sovjetiske besættelse af Tjekkosllovakiet« en demonstration foran den sovjetiske ambassade. Forud for demonstrationen havde SF og VS under forhandlingerne efterhånden afsløret deres manglende vilje til at bekæmpe den sovjetiske imperialism og til at ligestille NATO og Warszawa-pagten. De mener ikke, at Warszawa-pagten generelt set er imperialistisk.

imod den sovjetiske og den amerikanske imperialism. Denne tvivl eksisterer ikke længere.

Efter en afledningsmanøvre, hvor det fra VS-flertallets side blev forsøgt fremstillet som om der var en afgørende og principiel forskel på at sige »Bekæmp NATO» og »Nej til NATO» blev deres stillingtagen klar.

Fællesudtalelse

Efterhånden dukkede der en egentlig argumentation op for ikke at deltage i »Komiteen mod den sovjetiske besættelse af Tjekkosllovakiet». I en fællesudtalelse fra SF, RSF, VS og KF, der arrangerede en alternativ »solidaritetsdemonstration, hedder det blandt andet:

»NATO er efter vor opfattelse en aggressiv militæralliance, etableret som instrument for USA-imperialismens globale offensiv efter 2. verdenskrig. Omvendt må Warszawa-pagten ses som en defensiv forsvarsalliance, oprettet som svar på den imperialistiske trussel. Vi ser ikke Sovjetunionen som en offensiv, imperialistisk magt. Vi ser derfor heller ikke Warszawa-pagten som en imperialistisk militærpagt, der fører aggressiv erobringspolitik.

Det er netop derfor vi som socialister kan arbejde for en nedlæggelse af NATO. En nedlæggelse af NATO vil ikke lægge Vesteuropa blot for en imperialistisk besættelse østfra eller lign. Derfor vil vi ikke være med til generelt at fordømme Warszawa-pagten og ligestille den med NATO. Ved at gøre dette kommer man i virkeligheden til at støtte pro-imperialistiske kræfter. Vi går altså imod Komiteens parole »Nej til NATO og Warszawa-pagten».

Vi har imidlertid set, at Warszawa-pagten militære apparat er blevet anvendt af det herskende byråkrati i Sovjetunionen til at knægte den østeuropæiske arbejderklassens kamp. Det så vi i Ungarn i 1956 og i Tjekkosllovakiet i 1968. Det fordømmer vi konsekvent!

De pågældende partier mener ikke, at NATO og Warszawa-pagten kan sidestilles, de mener ikke, at det generelt set er rigtigt at stemple Warszawa-pagten som imperialistisk, ej heller at den er aggressiv. At Warszawa-pagten oprindeligt var en defensiv forsvarsalliance, er ikke noget argument for, hvad den er i dag. Når de mener, at Warszawa-pagten i 1968 blev »anvendt af det herskende byråkrati i Sovjetunionen ...», så må de jo anse det for en enkeltstående (imperialistisk?) handling. Hvis in-

teresser mon de forestiller sig Warszawa-pagten i al almindelighed er reddskabt for? Ja, det kan vel kun opfattes i den retning, at Sovjetunionens og dens allieredes fremstød i Angola, Eritrea, Somalia, Zaire, Uganda og andre steder er udtryk for — ikke en imperialistisk handling, men en handling udført i den proletariske internationalismes ånd af det selsamme »herskende byråkrati i Sovjetunionen».

Efter 21. augustforhandlingerne er det blevet helt klart, at fra partiledelsernes side i SF, VS, RSF og KF skal vi ikke umiddelbart vente, at de vil bekæmpe (eller sige nej til) socialimperialismen. Men samtidig er det også klart, at i i hvert fald VS er holdningen blandt medlemmerne til socialimperialismen ikke entydig. I Komiteen tog VS'ere som privatpersoner faktisk stilling mod både NATO og Warszawa-pagten. I sommer har man i Information kunnet følge med i striden i VS mellem flertallet og VS-R gruppen om det interne partiliv. Denne strid er også slået igennem i 21. augustforhandlingerne.

Selv om det i første omgang ikke er lykkedes at skabe så bred en komité mod den sovjetiske besættelse af Tjekkosllovakiet som tilsigtet, er det en positiv fremgang fra sidste år, hvor kun KAP demonstrerede mod besættelsen. Det negative er, at vi ikke umiddelbart skal forvente at partier som SF og VS vil indgå i et enhedsarbejde mod socialimperialismen. Men nogle af de menige medlemmer vil gerne!

Truslen om en ny verdenskrig

I et stort opsat interview i Information den 29.8.78 fremlægger Gert Petersen sit syn på den internationale situation under overskriften: »Vestreflejen og miljøbevægelsen har ignoreret den største trussel. Hvis de nuværende internationale tendenser ikke brydes, kommer en atomkrig inden århundredets udgang, siger Socialistisk Folkepartis formand». Nå, tænker man, nu begynder SF da også at tage krigsfaren op som et aktuelt og alvorligt problem. Men hvorfor mener SF, der er en reel fare for en atomkrig?

SF lægger ret ensidigt skylden på USA. Som svar på om afspændingen er ude i en dyb krise, siger Gert Petersen: »Situationen er meget uklar, fordi den amerikanske politik er så svingende. Men afspændingen har fået artikulerede modstandere i

indflydelsesrige stillinger i USA, og det seneste initiativ med organisering af handelsboykot mod Sovjet er helt givet et kold-krigs tegn. Jeg er ked af det, for disse tendenser eksisterede ikke for et par år siden. Den internationale situation er blevet forværret, og den amerikanske politik (vores fremhævelse) indeholder nogle meget farlige elementer i øjeblikket, selv om der også er modsatrettede tendenser». — Og videre:

»USA's politik er i højere grad end vi længe har set, lagt an på en konfrontation med Sovjetunionen — ikke en væbnet, men en økonomisk, politisk, ideologisk og kulturel».

Genoplives den kolde krig?

Det er USA, der anslår kold krigs strenge, det er USA, der går imod afspænding, det er USA, der er krigstrusten i følge SF.

Hvor er Sovjetunionen henne i dette spil efter SF's opfattelse. Ja, de opruster af al kraft for ikke at blive distanceret af USA, de opretholder derved en »terrorbalance», som efter SF's opfattelse er ved at blive brudt af USA i Sovjetunionens disfavor.

Den aggressive udenrigspolitik, som Sovjetunionen udfolder i øjeblikket i Afrika og i Sydostasien bekymrer øjensynligt ikke SF. Det foranlediger i hvert fald ikke til overvejelser over, om magtbalancen er ved at ændre sig i Sovjetunionens favør.

SF og socialimperialismen

21. augustforhandlingerne har da også vist, at SF har en vis tillid til Sovjetunionen og dens Warszawa-pagt. Det er derfor også tankevækkende, når Gert Petersen opfordrer til konkretisering af NATO-kritikken gennem generel kamp mod blokpolitikken: »Jeg tror, at det vil kunne vinde større gehør herhjemme, hvis man udtrykkeligt vender sig mod blokpolitikken i dens østlige og vestlige aspekter. Vi bør sige på en afklaring af begge blokke».

Enten er SF inkonsekvent, eller også mener det i virkeligheden ikke, at kampen mod Sovjetunionen og Warszawa-pagten skal have nogen særlig fremtrædende plads. Det har ingen klar opfattelse af Sovjetunionen som en aggressiv imperialistisk magt, der i øjeblikket er i fuld gang med at udvide sin indflydelsessfære og ruste som aldrig før.

Når SF siger, at Danmark skal løsrive sig fra den vestlige alliance og stå sammen med lande som Sverige, Rumænien og Jugoslavien, så er vi enige. Men det må ikke betyde, at vi

negligerer den fare, der ligger i at Sovjetunionen vil forsøge at tage over. Vi er ikke blevet overbevist om, at SF nærer samme frygt, tværtimod har 21. augustforhandlingerne afsløret, at i praksis vender SF sig ikke mod både USA- og Sovjetimperialismen.

Kina alliance med den 2. verden

Formanden for Kinas kommunistiske parti, Hua Kuo-feng, har med sin rejse til Balkan åbnet en ny æra i den kinesiske udenrigspolitik.

Den åbning udadtil, som startede i 1972 med Nixons besøg i Kina, og som siden er fulgt op af mange statslederes besøg i Kina, er kommet for at blive.

I en situation, hvor Kina satser på at blive et moderne socialistisk land i inden århundredeskiftet, i en situation, hvor Sovjetunionen mere og mere truer Kina på livet, er en tilnærmelse til og et samarbejde med 2. og 3. verdens lande — ikke mindst de alliancefri — nødvendig. Huas rejse til Europa er et led i disse bestræbelser.

Rumænien og Jugoslavien er selvfølgelig ikke tilfældigt valgt. Begge lande har truslen fra Sovjetunionen tæt inde på livet, og de fører begge en udenrigspolitik, der er uafhængig af Sovjetunionen.

Er Kina hysterisk?

Som ventet har den sovjetiske reaktion været voldsom. Russerne har beskyldt Kina for at være i færd med

at udvide sit interesseområde, for at så udlfredshed i de kommunistiske lande i Østeuropa og for at være en trussel mod verdensfreden. De hjemlige proselytter har fulgt trop.

I Information har Poul Svejstrup fortsat sine antikinesiske skrivelser og karakteriseret den kinesiske udenrigspolitik for at være snævert antisovjetisk og hysterisk. For ham (og desværre for mange) er frygten for en ny verdenskrig, hvor Sovjetunionen er den sandsynlige udløser af denne, udtryk for hysteri. Ja, han mener ovenikøbet, »at det kinesiske hysteri om en kommende verdenskrig netop skaber betingelserne for en sådan«.

Dog har J.B. Holmgaard, Politikens Kina-kommentator i forbindelse med den kinesiske formands Europa-rejse påpeget det absurde i, at Kina skulle have planer om at invadere Sovjetunionen eller starte en ny verdenskrig. Kina, som er et økonomisk og også militært tilbagestående land og truet af Sovjetunionen først og fremmest gennem de omfattende troppebaser i Mongoliet.

Men Sovjetunionen er med rette nervøs over Kinas diplomatiske aktivitet. Den kinesisk-japanske samarbejdsaftale og besøget i Rumænien og Jugoslavien er med til at styrke de antihegemonistiske kræfter og er med til at sætte fokus på Sovjetunionens og USA's hegemoni.

Cubanerne i Afrika

Sovjetunionens aktivitet er i sandhed

forfærdende. Som allerede nævnt huserer Sovjetunionen gennem sit lydige redskab Cuba i Afrika. I øjeblikket er 1/3 af Cubas hær i Afrika i følge det internationale institut for strategiske studier. I Angola er der 23-25.000, i Etiopien er der 16-17.000 cubanske soldater, og der er cubanske militærrådgivere og teknikere i en række andre afrikanske lande i Algeriet, Benin, Congo, Guinea, Libyen, Mozambique, Sierra Leone, Tanzania, Uganda og Zambia, ligesom der er cubanske styrker i Syd-Yemen, hvor prosovjetiske officerer har taget magten her i sommer. Gennem cubanerne udvider Sovjetunionen hurtigt sin interessefare, og i øjeblikket er der meget, der tyder på, at Sovjetunionen med held forsøger at få Vietnam til spille den rolle i Sydøstasien, som Cuba spiller i Afrika: socialimperialismens aggressive redskab.

Vietnam

Vietnam er kommet i lommen på Sovjet. Den balancegang, som Vietnam praktiserede under krigen mod den amerikanske imperialismes mellem Sovjetunionen og Kina, eksisterer ikke længere. Vietnam har gennem forfølgelse og udvisning af kinesere bosat i Vietnam foranlediget, at det kom til et brud mellem de to lande. Ydermere har Vietnam gennem sin aggressionskrig mod Kampuchea og aktive planer om at Indokina under vietnamesisk ledelse yderligere skærpet forholdet til Kina. Det er oplagt, at Sovjetunionen har interesse i at hindre Kina i at få allierede i Sydøstasien.

Front mod supermagterne

Mange venstreorienterede ser med skepsis på, at Hua har været i Iran, fordi de opfatter det at besøge et land som en accept af og støtte til det pågældende lands styre, i dette tilfælde til et fascistisk land.

Besøgets formål er ikke at styrke shahen indadtil, men på det statslige plan at udbygge relationerne mellem de to lande med henblik på at fremme, at Iran indtager antihegemonistiske synspunkter, ikke mindst fordi Sovjetunionen er Irans nordlige nabo. På et afgrænset område, nemlig i kampen mod supermagterne kan Iran have en progressiv funktion. Det er Kinas mål, at 2. og 3. verdens lande får en sådan funktion, hvad enten de er halvfeudale, kapitalistiske, statskapitalistiske eller fascistiske. Men at kineserne ikke viger tilbage for at indgå allian-

Hua Kuo-feng, formand for Kinas Kommunistiske Parti, sammen med generalsekretær og præsident Ceausescu, får en stormende velkomst i Bukarest. Hua Kuo-fengs rejse til Europa er et led i en tilnærmelse og et samarbejde med 2. og 3. verdens lande, dels for at udvikle Kina til et moderne socialistisk land inden år 2000, dels for at afværge den trussel som Sovjetunionen udgør over for verdens folk. Besøget i Rumænien og Jugoslavien styrker de antihegemonistiske kræfter og sætter specielt fokus på Sovjetunionens hegemoni.

cer med åbent fascistiske lande er naturligvis også udtryk for, at de opfatter krigsfaren som meget nærværende, især på grund af Sovjetunionens aggressionspolitik. Der er nok gradsforskelle i vores og kinesernes vurdering af, hvor overhængende krigsfaren er, men vi er helt enige i, at kun en alliance mellem 2. og 3. verdens lande kan forhindre en ny verdenskrig.

Huas rejse til Europa og Iran og

den kinesisk-japanske samarbejdsaftale er et vigtigt led i skabelsen af denne front mod begge supermagter.

Som bekendt deler Albaniens Arbejds Parti ikke denne opfattelse, men er en lige så arg modstander af 3-verdensteorien, som Sovjetunionen er det. En bemærkelsesværdig forbundsfælle Albanien har fået sig der!

På linje med Sovjetunionen anklager Albanien da også Kina for at have stormagtsplaner og for at være

den ny imperialistiske magt i Asien. Bruddet i den internationale kommunistiske bevægelse er en realitet.

Fra mange sider bliver Kina angrebet og forsøgt isoleret og mis-krediteret. Men den nylige kinesiske diplomatiske offensiv er medvirkende til at isolationsmuren gennem-brydes, at 2. og 3. verdenslande indleder et antihegemonistisk samarbejde.

3.9.78 H.C.

Om Albaniens kritik af Kina

1. Indledning

Efter at Kina den 7. juli 1978 havde standset den økonomiske og militære hjælp til Albanien, sendte centralkomiteén for Albaniens Arbejds Parti og den albanske regering et brev til Kinas kommunistiske Partis centralkomité og den kinesiske regering.

Dette brev, som findes på dansk, udsendt af Venskabsforeningen Danmark-Albanien, er på mange områder bemærkelsesværdigt. Det nøjes ikke med at kritisere den aktuelle kinesiske politik, men griber langt tilbage i relationerne mellem Kina og Albanien. Brevet er et omfattende og generelt angreb på Kina, på Kinas kommunistiske Parti og på Mao Tse-tung.

Derved får brevet international interesse. Og det får ikke mindst principiel interesse, eftersom en række af brevets angreb på kina refererer til afgørende omstændigheder ved det opgør med den moderne revisionisme, som Kinas kommunistiske Parti og Albaniens Arbejds Partis i hvert fald udadtil var fælles om siden slutningen af 50'erne.

Vi skal i det følgende gennemgå det albanske brev ret så grundigt, og gennemgangen vil blive efterfulgt af nogle mere sammenfattende og principielle overvejelser over den lære, der kan drages af det albanske partis synspunkter. Det albanske brev er vigtig læsning, og selv om vi i det følgende refererer og citerer brevet, anbefales det alle selv at læse det. 1)

2. Om bistanden til Albanien

Brevet er delt i to hovedafsnit. Det første afsnit polemiserer mod de argumenter, der fra kinesisk side blev fremført som begrundelse for at afbryde hjælpen, og som blev fremlagt i en note fra den kinesiske regering, dateret den 7. juli 1978 (Denne note er offentliggjort i sin fulde ordlyd i *Arbejderavisen*, nr. 28, 2. august 1978). Det andet hovedafsnit indeholder en detaljeret kritik af Kinas kommunistiske Partis handlinger igennem 4 årtier; dette hovedafsnit er opdelt i 10 punkter, der hver omhandler angiveligt kritiske kinesiske handlinger og meninger.

I det følgende vil vi udelukke

komme ind på det andet hovedafsnit. Vi vil ikke diskutere det første hovedafsnit, som går nærmere ind på problemerne omkring den nu afbrudte kinesiske bistand. Når dette afsnit ikke tages op, skyldes det dels, at det er umuligt at kontrollere parternes forskellige opfattelser af de konkrete omstændigheder omkring bistanden, og dels, at problemerne omkring selve bistanden helt og aldeles er underordnet de centrale politiske spørgsmål, der tages op i det andet hovedafsnits angreb på Kina, KKP og Mao Tse-tung. Desuden skal det understreges, at det albanske brev ikke tilbageviser de fleste af de begrundelser, som Kina giver for at afbryde bistanden.

En ting i forbindelse med selve bistands-spørgsmålet skal dog trækkes frem. Det albanske brev er meget forarget over, at Kina har udvidet de ideologiske uoverensstemmelser til også at omfatte de statslige forbindelser. Og AAP erklærer, at det for enhver normal person må forekomme absurd, at Albanien »skulle være skyld i og søge afbrydelse af økonomisk samarbejde med Kina, afslå Kinas civile og militære lån og hjælp« (Pjecen, s. 4. Alle sidehenvisninger herefter vil — hvis intet andet er angivet — være til den danske udgave af det albanske brev).

Det absurde er imidlertid, at Albanien ikke for lang tid siden selv har sagt nej tak til kinesisk lån og kinesisk hjælp, men tværtimod så sent som i 1975 har indgået en ny aftale om fortsat bistand og endnu i 1977 har forhandlet med kineserne om en udsættelse af tilbagebetalingen af nogle lån. I den albanske forfatning hedder det nemlig i artikel

1. Brevet er udsendt som pjeces af Venskabsforeningen Danmark-Albanien under titlen: »Brev fra centralkomiteén for Albaniens Arbejds Parti og Albaniens regering til centralkomiteén for Kinas kommunistiske Parti og Kinas regering«. (Kbh. 1978). — Fås i Oktober-bogbutikkerne.

26, at udviklingen af den albanske økonomi først og fremmest er baseret på det albanske folks egen indsats, men også, at den sker som følge af »andre socialistiske landes internationalistiske hjælp«. Desuden erklærer artikel 26 højtideligt, at det er forbudt at »optage lån fra »borgerlige og revisionistiske kapitalistiske monopoler og stater ...« (Draft Constitution of the People's Socialist Republic of Albania, Tirana 1976, s. 15-16).

I følge albanernes egen opfattelse har Kina i en årrække optrådt alt andet end socialistisk; tværtimod trådte Kina allerede med Nixons besøg i 1972 »ind i dansen med de imperialistiske alliancer og rivaliseringer omkring nyopdelingen af verden, hvor også Kina ville have sin del« (35). Det tør nok siges, at et land, der deltager i opdelingen af verden, næppe kan være socialistisk, og Albanien har således systematisk overtrådt sin egen forfatning ved indtil juli 1978 at have optaget lån i et ikke-socialistisk land, der stræber efter verdensherredømmet i konkurrence med USA- og socialimperialismen. Ja, faktisk har størstedelen af den udenlandske hjælp, der overhovedet er gået til Albanien, været ydet af et land, som det ifølge den albanske forfatning er forbudt at modtage hjælp fra!

Man kan naturligvis sige, at denne modsætning mellem højtidelige albanske erklæringer, endog nedfældet i landets forfatning, og den stedfundne praksis blot er ét af eksemplerne på den afgrundsdybe kløft,

der findes mellem den selvhævdende albanske »principfasthed« og den virkelige verden. Men når det er sagt, er det samtidig værd at bemærke, at Kinas kommunistiske Parti — på trods af, at det albanske parti åbenbart har kaldt kinesisk politik for stormagtschauvinistisk gennem snart 6 år — har fortsat med at yde en ikke ringe bistand til Albanien. Eller er det således, at de albanske ledere først *nu* tager bladet fra munden, først *nu* siger, at Kinas politik allerede i 1972 var hegemonistrende? Er det tilfældet, er der tale om et dobbelt hykleri: Dels undlader man i tide at *sige* sin hjertens mening, mens man fremhæver sig selv som urokkelige sandhedskendere marxister-leninister, og dels fortsætter man med at modtage hjælp fra et land, som man selv erklærer, at man i princippet og ifølge forfatningen ikke vil modtage en øre fra!

3. Kampen mod titoismen

Dette hykleri fra albansk side gennemsyrer hele AAPs brev til kineserne. Lad os belyse dette hykleri i den rækkefølge, det optræder i brevet:

I punkt 1 (hovedafsnit II) erklærer AAP, at »kampen mod imperialismen og den moderne revisionisme knyttede vore partier sammen, men da Kina opgav denne kamp, skiltes vejene«. Hvornår skiltes disse veje? Ifølge det albanske brev tilsyneladende ret tidligt, eftersom det kinesiske parti vaskede i mange sammenhæn-

ge. Derimod stod AAP bestandig fast. Først gik det til kamp mod den titoistiske variant af revisionismen — Tito var blevet fordømt som revisionist af bl.a. det sovjetiske parti i 1948 (se nedenfor, afsnit 14a) — og det fortsatte denne kamp, »da Hrusjtjofs variant af revisionismen begyndte at stikke hovedet frem«. »Vort parti«, skriver AAP, »udvidede og uddybede denne kamp i stadig højere grad ved at gå til modstand mod Hrusjtjof og hans klikkes anti-marxistiske holdninger og handlinger ...«.

Ikke mindst fordømte AAP Hrusjtjof for at have forsonet sig med »de jugoslaviske revisionister« og for at have gjort »fælles sag med dem i kampen mod marxismen-leninismen og revolutionen«.

Og AAP erklærer:

»Albaniens Arbejdets Parti besvarede den forræderiske og kontrarevolutionære Hrusjtjof-linie med beslutom og ubøjelig kamp. Det bekæmpede og fordømte især Hrusjtjofs ideologiske rehabilitering af titoismen, som klart viste, hvor fuldstændigt han var sunket ned i opportunismens og forræderiets hænge-dynd« (20, 21).

AAP stod altså fast, mens Kina vaskede over for titoisterne.

Sagen er imidlertid den, at AAPs brev ganske enkelt er et stykke historieforkæbling. Lad os engang se på kendsgerningerne omkring AAPs »beslutomme og ubøjelige kamp« mod Hrusjtjof-revisionismen og titoismen.

Den 17. april 1957 udsendte AAP og det sovjetiske parti en fælleserklæring underskrevet af Enver Hoxha og Nikita Hrusjtjof. I denne erklæring hedder det bl.a.:

»Samtalerne (mellem den albanske og den sovjetiske delegation) forløb i en hjertelig og venskabelig atmosfære i den fuldstændige gensidige forståelses ånd. Samtalernes deltagere konstaterer med tilfredshed overensstemmelsen mellem de to partiers synspunkter omkring alle de spørgsmål, der var til drøftelse« (min fremh.).

Og hvad var det så for spørgsmål, der blev diskuteret?

Det var bl.a. forholdet til Tito og Jugoslavien. Om dette hedder det i fælleserklæringen:

»Delegationerne fra Sovjetunionens kommunistiske Parti og fra Albaniens Arbejdets Parti er fuldstændig enige om, at de begyndende forbedringer af forbindelserne mellem Jugoslavien og de andre socialistiske lande, som fandt sted i 1955

Kina har leveret en stor del af Albaniens produktionsapparat og undervist i brugen af det.

og 1956, dvs. efter likvideringen af konflikten med Jugoslavien og efter vedtagelsen af den bekendte sovjetisk-jugoslaviske deklaration (hvori Jugoslavien kaldes socialistisk, min anm.), var til stor gavn for de socialistiske lande, styrkede fredens sag og var i overensstemmelse med den internationale arbejderbevægelses interesser. (min fremh.).

Derefter beklager de to partier, at forholdet til Jugoslavien er blevet koligere efter Titos kritik af det sovjetiske indgreb i Ungarn i november 1956 — men fællesudtalelsen slutter afsnittet om Jugoslavien med følgende ønske:

»Delegationerne har udtrykt det ønske, at gøre sig de nødvendige anstrengelser for at hidføre en forbedring af forbindelserne til Jugosla-
viens Kommunisternes Forbund, at befæste forbindelserne med det og at samarbejde med det på marxismen-leninismens ideologiske grundlag på basis af den proletariske internationalismes principper» (min fremh.). Hvorefter parterne udtrykker håbet om, at det jugoslaviske parti vil træffe de fornødne forholdsregler med henblik på at fremme det ønskede samarbejde (cit. fra Under dem Banner des proletarischen Internationalismus. Berlin 1960, s. 211, 215-16).

I denne fælleserklæring, som for AAP er underskrevet af selvste Enver Hoxha, er der ikke tale om nogen kamp mod og fordømmelse af Hrusjtjofs ideologiske rehabilitering af Tito og Jugoslavien. Tværtimod erklærer Hoxha sammen med den Hrusjtjof, der i følge AAPs brev klart var sunket »fuldstændigt ... ned i opportunistens og forræderiets hægedynd«, at Jugoslavien var et socialistisk land, og at man kunne samarbejde med det jugoslaviske parti »på marxismens-leninismens ideologiske grundlag«, bare jugosla-verne ville komme de to partier i møde!

Og dette siger Enver Hoxha, efter at AAP siden 1948 har kaldt Tito for imperialistagent, fascist, morder, slyngel, superrevisionist osv., osv. ...!

Nu tror vi ikke, at Hoxha har ladet sig kujonere af Hrusjtjof, for »Albanien har aldrig ligget på knæ eller bøjet nakken, hverken før eller i dag ...«, som AAPs brev udtrykker det. Hvordan kan det da være, at man i fælleserklæringen med Hrusjtjof svinger 180 grader i opfattelsen af Jugoslavien?

I det albanske partis partihistorie, der åbenbart har mere respekt for det albanske folks hukommelse end AAP-brevet, må man erkende, at AAP ikke åbent fordømte Hrusjtjofs forsoning med Tito, men nøjedes med at sende et brev til det sovjetiske parti, hvori man kritiserer forsoningen. Dog nævner partihistorien ikke, at Hoxha i en fælleserklæring med Hrusjtjof offentligt *godkendte* forsoningen! (Jvf. History of the Party of Labor of Albania, Tirana 1971, s. 396 ff.).

4. Kampen mod Hrusjtjof

Det var imidlertid ikke bare Hrusjtjofs linie over for Tito, som det albanske parti officielt godkendte; også Sovjetunionens kommunistiske Partis 20. kongres, der for alvor konsoliderede Hrusjtjofs magt bl.a. gennem en forkastelse af Stalin, fik AAPs blå stempel. Partihistorien indrømmer, at AAP ikke åbent fordømte den 20. partikongres, og deri har den ret. Tværtimod hyldede man den, og året efter underskrev det albanske parti sammen med partierne fra de øvrige »socialistiske« lande en erklæring, hvori det hedder:

»Sovjetunionens kommunistiske Partis 20. kongres' beslutninger har ikke alene stor betydning for Sovjetunionens kommunistiske Parti og for den kommunistiske opbygning i Sovjetunionen, men indleder også i den internationale kommunistiske bevægelse en ny etape og *bidrager til den videre udvikling på grundlag af marxismen-leninismen*» (jvf. Under dem Banner ..., s. 331) (min fremh.).

Hvad er så den albanske forklaring på denne erklæring, som man underskrev i Moskva i november 1957? I det albanske brev til Kina fremgår det jo, at AAP førte kamp mod »Hrusjtjofs variant af revisionismen«, lige fra den stak hovedet frem efter Stalins død! Der står intet om en officiel *godkendelse* af den 20. partikongres 4½ år efter selvsamme Stalins død!

Igen er partihistorien anderledes nuanceret. I denne hedder det, at *man godkendte Moskva-erklæringen* blåstempling af den 20. kongres,

fordi det var nødvendigt »at forsvare Sovjetunionen over for de rasende angreb, som kommunismens fjender rettede imod den«, og at det var nødvendigt »at bevare (den kommunistiske) bevægelses enhed« (jvf. History of PLA, s. 431-32).

Denne *taktiske* overvejelse lå altså bag det albanske partis offentlige godkendelse af både forsoningen med Tito, erklæringer om, at Jugoslavien var et socialistisk land og hyldesten til den 20. partikongres. Det albanske *folk* og alverdens kommunister kunne imidlertid ikke vide andet, end at AAP slugte Tito og den 20. kongres; AAP nøjedes med mellemparti-protester, som ikke blev offentliggjort.

Tre år efter den omtalte Moskva-erklæring mødtes de kommunistiske partier atter til et internationalt møde i Moskva. Dette møde vedtog, igen med AAPs underskrift, nøjagtig den samme formulering om den 20. partikongres' historiske betydning, som man havde vedtaget i 1957. Og igen fortæller den albanske partihistorie, at man accepterede visse ukorrekte formuleringer af hensyn til »enheden i den socialistiske lejr og i den internationale kommunistiske bevægelse« (History of PLA, s. 472).

Det var først på Sovjetunionens kommunistiske Partis 22. kongres i oktober 1961, at det kom til et åbent brud mellem det sovjetiske og det albanske parti, da Hrusjtjof på det groveste angreb Albanien. I en tale den 7. november samme år svarede Enver Hoxha offentligt på de sovjetiske angreb og kritiserede Hrusjtjofs anti-albanske handlinger. Men han sagde også bl.a. følgende:

»Vi er dybt overbeviste om, at målene og opgaverne, som er blevet vedtaget af Sovjetunionens kommunistiske Partis 22. kongres som altid vil blive gennemført med succes, til gavn for folkene i Sovjetunionen, for hele den socialistiske lejr og *til fremme af socialismens og kommunismens hellige sag og af freden og folkenes frihed over hele verden*» (Hoxha, Speech, november 1961, Tirana 1961, s. 78) (min fremh.).

Dét siger Hoxha om den partikongres, der mere end nogen anden befæstede den moderne revisionismes generallinie.

Endnu i november 1964, hvor AAP efterhånden har forladt hyldesten af en kongres, der bl.a. fordømte albanerne selv, fastholder Enver Hoxha, at Sovjetunionen er et socialistisk land.

Han siger:

»Vort parti og vort folk kender ud-

mærket den store rolle, som Sovjetunionen spiller i den socialistiske lejr, og han taler om genoprettelsen af »den socialistiske lejrs enhed« (Hoxha: Zwanzig Jahre des neuen sozialistischen Albaniens, Tirana 1964, s. 60-61).

5. Enhedsfront med sovjetrevisionisterne?

Som det fremgår af de ovenstående uddrag af AAPs offentlige udtalelser om Sovjetunionen, har AAP og Enver Hoxha i det mindste indtil november 1964 anerkendt Sovjetunionen som et socialistisk land, og i en periode anerkendte det også Jugoslavien som et socialistisk land og Tito-partiet som et kommunistisk parti.

Når vi fremdrager disse anerkendelser, skyldes det ikke, at vi på nogen måde vil benægte, at AAP bekæmpede den moderne revisionisme, først uofficielt, senere åbent. Vi fremdrager dem, fordi det albanske brev til kineserne fremstiller det, som om AAP uafbrudt med oprejst pande har bekæmpet den sovjetiske revisionisme og titoismen, mens kinesernes taktiske udspil over for sovjetrevisionisterne var udtryk for principles vaklen.

Albanernes *fortielse* af deres egen taktik, som bestod i officielt at kalde Sovjetunionen for socialistisk, i at hylde den 20. og 22. kongres' beslutninger helt frem til november 1961, og i at kalde Hrusjtjofs forsoning med Tito for en korrekt handling, er smagløs. Og det bliver endnu mere smagløst, når albanerne samtidig uden den mindste blinken kritiserer Kinas kommunistiske Partis taktik for at være et udtryk for vaklen.

F.eks. skriver det albanske parti i sit brev til kineserne, at den kinesiske partiledelse i juni 1962 ønskede at inddrage Sovjetunionen i en bred antimperialistisk front. Dette kaldes en forsoningslinje over for revisionisterne, og om denne linje skriver AAP:

»Den kinesiske ledelse brugte som argument for sin forsoningslinje over for sovjet-revisionisterne, at det var nødvendigt at forene sig 'med alle' mod USA-imperialismen, som ifølge dem var hovedfjenden« (23.) (Min fremh.).

For det første er det ikke rigtigt, at kineserne ville forson sig med revisionisterne. Det, man siger er, at man kan og skal forene sig med Sovjetunionen i kampen mod hovedfjenden. Det kinesiske parti førte

både før og efter juni 1962 en principiel kamp mod revisionismen.

For det andet — og det er det afgørende i denne sammenhæng — laver albanerne en behændig efterrationalisering. De får det til at se ud, som om det var kineserne alene, der mente, at USA-imperialismen var hovedfjenden. Sagen er imidlertid den, at også AAP anså USA-imperialismen for at være hovedfjenden, både før og efter juni 1962.

I sin beretning til AAPs 5. kongres fra november 1966 siger Enver Hoxha:

»De revolutionæres opgave er, uden at forfalde til nogensomhelst illusioner om de imperialistiske ulves virkelige hensigter ... på korrekt måde at udnytte disse modsætninger (modsattingerne inden for den imperialistiske lejr, min anm.) med henblik på yderligere at svække fjendens lejr, og at isolere og rette et hårdt angreb på hovedfjenden - USA-imperialismen« (Hoxha: Report on the Activity of the CC of PLA, Tirana 1966, s. 13).

USA er altså i 1966 fortsat hovedfjenden, som den var det i 1962 — og det var altså ikke — som det albanske brev i dag fremstiller det — bare kinesernes mening. Og når man i 1962 skulle se på verden for at finde ud af, hvorledes man kunne »isolere og rette et hårdt angreb« mod hovedfjenden, var det vel naturligt, at man også beskæftigede sig med at inddrage Sovjetunionen, der på daværende tidspunkt ikke alene af Kina, men også af Albanien blev kaldt et socialistisk land, jævnfør den tidligere citerede tale af Enver Hoxha fra 1964!

6. Kinas polemik mod revisionismen

Men er det overhovedet rigtigt, at Kinas kommunistiske Parti stræbte efter forsoning med den moderne revisionisme, og at det først var efter underskrivelsen af den sovjetisk-engelsk-amerikanske traktat af august 1963 om forbud mod atomforsøg i atmosfæren, at den kinesiske ledelse blev tvunget »til at starte en åben polemik mod Hrusjtjof«, som det hævdes i det albanske brev? (23).

Hvis man — og det synes det albanske parti at bekræfte (jvf. nedenfor, afsnit 13) — opfatter »åben polemik« som angreb ved *navns nævnelse*, så er det korrekt, at det kun var AAP, der siden den sovjetiske 22. partikongres, hvor de åbne anti-albanske angreb startede, pole-

miserede mod den sovjetiske ledelse med navns nævnelse.

Undlader man at se på de faktiske omstændigheder ved udviklingen af den internationale polemik, kan det således se ud, som AAP på et tidligere tidspunkt end kineserne var vældige ranke og åbne, mens kineserne undlod kritik ved navns nævnelse, fordi de søgte forsoning med sovjetledelsen. Således vil det albanske brev i hvert fald have det til at se ud.

Men — som vi har påvist ovenfor — startede albanerne aldeles ikke nogen »åben polemik« med navns nævnelse, *før* de sovjetiske ledere selv angreb albanerne ved navns nævnelse. Tværtimod snakkede albanerne om de store beslutninger fra den 20. og den 22. kongres osv. osv. og om at forene den socialistiske lejr på marxismen-leninismens grundlag.

Kina blev ikke angrebet med navns nævnelse så tidligt som AAP. Af gode taktiske grunde. Hrusjtjof-revisionisterne ønskede nemlig at anvende albanerne som en slags stedfortræder for Kina. Enhver vidste, at når AAP blev angrebet, var brodden ligeså fuldt rettet mod KKP!

Denne hrusjtjovitiske taktik imødegik kineserne med en tilsvarende taktik. De angreb jugoslavere, der opfattedes som stedfortræder for sovjetledelsen, og de forsvarede det albanske parti mod de sovjetiske angreb. *Samtidig* tog de — ligesom albanerne før det sovjetiske partis 22. kongres — udgangspunkt i, at den kommunistiske verdensbevægelse skulle forenes, og at et eventuelt brud skulle komme fra sovjetisk side. Derfor kritiserede de den sovjetiske ledelse for at have brudt alle normer ved at rette et åbent angreb på det albanske parti fra sin 22. kongres, og derfor forsvarede kineserne det albanske parti på en række kommunistiske partikongresser i slutningen af året 1962. Det kinesiske partis centrale taktik gik ud på at forene de kommunistiske partier på grundlag af Moskva-erklæringen fra 1957 og Moskva-deklamationen af 1960, erklæringer, der — som allerede nævnt — var blevet underskrevet såvel af det sovjetiske parti og dets allierede som af Albaniens Arbejders Parti og af Kinas kommunistiske Parti!

Om KKP's holdning til disse erklæringer sagde KKP allerede i januar 1963 nøjagtig det samme, som den albanske partihistorie siger, at AAP gjorde, nemlig, at KKP også »indgik ... på nødvendige kompro-

Mao Tsetung underskriver Moskva-erklæringen i november 1957.

misser omkring visse spørgsmål med henblik på at genoprette og styrke den kommunistiske verdensbevægelses enhed. Og KKP foreslår, at der indkaldes til et nyt internationalt møde, som kan styrke enheden gennem kammeratlig diskussion og rådslagning (jvf. Lad os forene os på grundlag af Moskva-erklæringen og Moskva-erklæringen, Kbh. marts 1963, s. 3).

Men de kinesiske forslag gik ikke igennem, og for at klarlægge sine standpunkter over for verdensoffentligheden, fremlagde Kinas kommunistiske Parti en sammenfatning af sine antirevisionistiske synspunkter i sit *Forslag vedrørende den internationale kommunistiske bevægelses generallinie*, der udsendtes den 14. juni 1963, og som AAP-brevet iøvrigt ganske fortier, selv om dets samlede opger med revisionismen blev banebrydende for alle marxist-leninister! Generallinien tager fortsat sit udgangspunkt i den enhed, der blev opnået med Moskva-erklæringerne fra 1957 og 1960, men samtidig fremhæver det de revolutionære elementer i disse erklæringer og afviser revisionistiske fortolkninger og kompromisser.

Generallineiforslaget fortsætter linien med ikke at angribe det sovjetiske partis ledelse med navns nævnelse, omend adressen nu som tidligere er klar. Først efter at det sovjetiske partis centralkomité den 14. juli 1963 har udsendt et åbent brev, der direkte angriber det kinesiske parti med navns nævnelse, er den åbne polemik *formelt* startet.

I en leder i Folkets Dagblad 6. september 1963 erklærer KKP, at den sovjetiske partiledelse nu har

åbnet for den direkte polemik, og at Kina agter at svare de sovjetiske ledere på samme måde. »Debatten er der, og det må helt igennem afklares, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert«. Denne afklarende polemik gennemførte KKP gennem udsendelsen af 9 kommentarer til det sovjetiske brev af 14. juli (jvf. *The Polemic of the General Line of the International Communist Movement*, Peking 1965, s. 103, og s. 55-480 og 526-586) (se litteraturlisten efter artiklen).

Således er udviklingen fra indirekte til direkte polemik i kinesisk-sovjetisk sammenhæng. Ligesom AAP først åbent angreb de sovjetiske ledere ved navns nævnelse, da AAP selv blev angrebet, på samme måde angreb KKP først med navns nævnelse de sovjetiske ledere, da disse åbent angreb KKP. Men — som generallinien bl.a. viser det — var der aldeles ikke tale om en forsonende linie over for revisionisterne. Og det er en grov tilsnigelse, når AAP hævder, at atom-prøve-stop-traktaten fra august 1963 skulle være anledningen til, at kineserne startede åben polemik. Som det fremgår af ovenstående, var den kinesiske åbning af den direkte polemik en logisk følge af det sovjetiske brev af 14. juli!

Men den albanske forvrængning får i AAPs brev til KKP desuden en snert af selvvurdering. I brevet hedder det, at først efter august 1963 erklærede kineserne sig »for Albaniens Arbejdets Partis beslutomme, konsekvente og principfaste kamp«. Og det glædede AAP, »som indtil da i henved tre år på egen hånd havde måttet modstå Hrusjtjof og hele den

moderne revisionismes rasende, åbne angreb« (23-24).

Dette er historieforfalskning af reneste skuffe. Vi kan blot henvise til de 7 artikler, KKP offentliggjorde mellem den 15. december 1962 og den 8. marts 1963, hvori KKP kritiserer den moderne revisionisme. I disse artikler angribes den sovjetiske forsoningspolitik over for USA-imperialismen og de på det sovjetiske partis 20. og 22. kongres fremsatte revisionistiske teser om en parlamentarisk overgang til socialismen. Artiklerne fremhæver, at revisionismen — som fastslået i Moskva-erklæringerne — er hovedfaren, og angrebene på KKP for at være »dogmatiske« og »sektieriske« tilbagevises (se litteraturnenhvisningerne efter artiklen).

Det var netop den kinesiske fastholden af den revolutionære linie over for den 20. og 22. kongres' revisionistiske linie, der i årene frem til det åbne brud mellem det sovjetiske parti og KKP bragte Hrusjtjof i harnisk. Selv om kineserne i deres angreb på den moderne revisionisme ikke angav den direkte adresse, vidste den sovjetiske ledelse skam udmærket, hvad det drejede sig om, og derfor forstærkede den selv og via en række kommunistiske partiers kongresser angrebene på Kina.

Hrusjtjof fløj let i harnisk og havde altid et våben ved siden.

Men det har det albanske brev åbenbart ganske »glemt«. Nu hedder det sig, at KKP »vaklede«, mens AAP stod alene — i strid med alle kendelserne. Det eneste halmstrå, den albanske ledelse kan hænge sin påstand op på, er, at Kina som sagt først gjorde polemikken åben fra efteråret 1963, mens albanerne angreb med navns nævnelse siden bruddet med Sovjetunionen i efteråret 1961. Men et sådant argument fungerer som en boomerang, der i så fald rammer albanerne selv, som i hele perioden fra 1956 til bruddet i 1961 overhovedet ikke angreb Sovjetunionen offentligt, men tværtimod fastholdt bestræbelserne på at opnå enhed i den kommunistiske verdensbevægelse og tilmed — som tidligere

nævnt — udadtil hylkede beslutningerne fra den 20. og 22. kongres.

Man må spørge AAP-brevets forfattere: Betød denne offentlige accept af revisionisternes politik, at AAP vaklede i samfulde 6 år?

Det korte af det lange er, at AAPs påstand om, at KKP ville forsone sig med revisionisterne, er usand, at fremstillingen af AAP som de eneste konsekvente bekæmpere af den moderne revisionisme og af toitsmen er ligeså usand, og at AAPs fortælle af sin egen taktiske fremfærd med henblik på at mistænkeliggøre den kinesiske taktik under den internationale strids udvikling er demagogi.

7. Den kinesisk-sovjetiske grænsestrid

Den albanske »kritik« af KKP's opgør med den moderne revisionisme efterfølges af en række angreb på Kinas senere forhold såvel til Sovjetunionen, til USA-imperialismen som til Albanien.

I brevets punkt 3 kritiseres kineserne for at have rejst det kinesisk-sovjetiske grænseproblem i pressen. Baggrunden var, at en gruppe socialistiske parlamentarikere, der besøgte Kina i sommeren 1964, ved et møde med Mao Tse-tung havde spurgt denne, hvad han mente om Sovjetunionens indlemmelse af de tidligere japanske øer, Kurillerne, efter 2. Verdenskrig. Mao Tse-tung svarede: »Hvad Kurillerne angår, er dette problem klart for os. De bør gives tilbage til Japan«. Samtidig benyttede Mao Tse-tung anledningen til at kritisere Sovjetunionen for at føre en stormagtschauvinistisk indlemmelsespolitik i kølvandet på afslutningen af 2. Verdenskrig. Han nævnte bl.a. den sovjetiske indlem-

melse af det finske Karelen, af Moldavien, der tidligere havde været rumænsk, og han kom ind på de store områder, som Czarrusland havde røvet fra Kina, og som fortsat ikke var givet tilbage til Kina (jvf. referat af samtalen, gengivet i Fakta om Sovjetunionen, særnummer, september 1964, s. 15-16).

Det albanske brev hævder, at Mao Tse-tung ved at rejse disse grænse spørgsmål begik to grove fejl. Den ene var, at han gav de sovjetiske ledere et påskud til at sige, at striden mellem marxist-leninisterne og det sovjetiske parti i virkeligheden ikke var andet end en territorialstrid, og den anden fejl var, at Mao inddrog efterkrigstidens grænsereguleringer mellem Sovjetunionen og nogle europæiske lande.

Albanerne rammer imidlertid fuldstændig ved siden af. De fremstiller det, som om det var Mao Tse-tung, der første gang rejste det sovjetisk-kinesiske grænseproblem. Det burde han ikke have gjort, siger albannerne. Grænseproblem var blevet rejst langt tidligere; allerede den 22. august og den 21. september 1960 tog den kinesiske regering initiativet til at få et kinesisk-sovjetisk møde i stand med henblik på at drøfte det uløste grænseproblem. For uløst var det, eftersom grænserne var fastlagt af de czaristiske imperialister. Allerede Lenin havde den 27. september 1920 erklæret, at »alle de traktater, som den tidligere russiske regering har afsluttet med Kina er ugyldige, vi giver afkald på alle beslagnede kinesiske territorier og alle russiske koncessioner i Kina og tilbagegiver Kina gratis og for evigt alt, hvad den czaristiske regering og det russiske bourgeoisie så rovgribsk har frarøvet det« (cit. fra Brun/Hersh: Kina-Sovjet. Kbh. 1970, s. 27).

Lenins løfte var imidlertid ikke blevet indfriet!

Den kinesiske regerings invitation til den sovjetiske regering i august-september 1960 tog sigte på at diskutere, hvorledes man skulle løse grænse spørgsmålet, og Kina erklærede, at det for at styrke venskabet mellem det sovjetiske og det kinesiske folk godt ville forhandle ud fra de »ulige traktater«, der var arvet fra fortiden; på den måde kunne man undgå en skærpelse af modsætningerne.

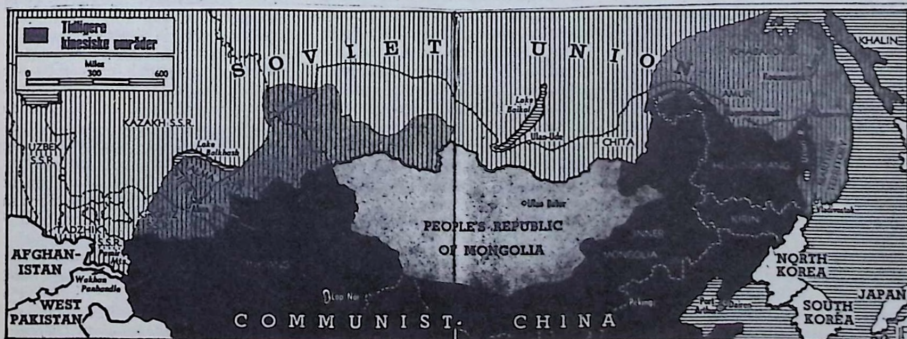
Først i februar 1964 kom forhandlingerne i gang, og Sovjetunionen krævede, at Kina skulle godkende, at et område på 1.500.000 km², som czarerne havde erobret fra Kina, med rette tilhørte Sovjetunionen; dette afviste de kinesiske forhandlere naturligvis — og siden er intet sket.

Det var på baggrund af dette forløb i striden mellem Sovjetunionen og Kina om grænse spørgsmålet, at Mao Tse-tung mere end 5 måneder efter forhandlingernes sammenbrud konstaterede, at Kina fortsat var af den opfattelse, at der fandtes områder i Sovjetunionen, som retteligen burde tilhøre Kina. Med andre ord: Der var ikke — som det albanske brev hævder det — tale om, at Mao pludselig bragte et helt nyt moment ind i den kinesisk-sovjetiske strid!

Ikke desto mindre drister AAP sig til at drage følgende konklusion på Maos udtalelser til de japanske socialister:

»Den kinesiske tese var ikke så enkel igen. Den var udtryk for en stormagtschauvinistisk og borgerlig nationalistisk indstilling, den var en tilskyndelse til krig i Europa« (25).

Hvilken logik! Kina er blevet frarøvet 1½ million kvadratkilometer, og selvste Lenin, som AAP også fortsat hylder, har erkendt, at

Sovjetunionen bør afstå disse områder! Når Mao så siger, at disse områder er kinesiske, og dermed mindre om Lenins lofte, så er der tale om en »stormagtschauvinistisk og borgerlig nationalistisk indstilling ...«

Det er absurd og ligeså absurd er påstanden om, at Mao ved at konstatere, at Sovjetunionen omkring 2. Verdenskrig skaffede sig en ganske nydelig godbid, bl.a. fra Finland og Rumænien, så opfordrer han til krig! Skulle han måske tie, således at de sovjetiske ledere i ro og mag kunne forevige deres besættelser af andre landes territorier? Eller skulle Mao til de japanske socialister sige: Det er udmærket, at Sovjetunionen har indlemmet et område fra Japan? Ville det ikke være at kapitulere over for en fremvoksende supermagt af angst for, at selsamme supermagt ville vise tænder?

8. Kina og Hrusjtjovs fald 1964

Oktober 1964 blev Hrusjtjov styrtet; hvorfor han faldt, var i starten uklart, men meget tyder på, at hans egenrådighed sammen med indrepolitisk vanskeligheder var anledningen.

Også den kinesiske reaktion på Hrusjtjovs fald bliver gjort til genstand for kritik i det albanske brev.

AAP skriver:

»Den 29. oktober 1964 anmodede Chou En-lai på Kinas kommunistiske Partis Centralkomité og Kinas Statsråds vegne og i Vietnams, Koreas, Rumæniens og Cubas ambassadørers nærvær den albanske ambassadør i Peking om at overbringe AAPs centralkomité det kinesiske forslag om, at vore to partier skulle sende delegationer til Moskva for at støtte Sovjetunionens nye ledelse med Bresjnev i spidsen og forene sig med den »i kampen mod den fælles fjende, imperialismen«. I forbindelse med overbringelsen af dette forslag skulle Chou En-lai i følge det albanske brev have sagt, at ændringerne i Sovjetunionen var en god ting, som ville berøre ikke alene Sovjetunionen, men også »de socialistiske partier og lande og hele den internationale kommunistiske bevægelse ...«. Derfor havde Kina sendt en hilsen til den nye ledelse i det sovjetiske parti, hvori man tilkendegav, at man »støtter og hilser denne forandring velkommen«. Desuden havde KKP besluttet at indlede en »våbenhvile i pressen« i polemikken

mod sovjetledelsen, og det albanske brev citerer Chou En-lais begrundelse herfor:

»... Vi gør det med det formål at forene os på grundlag af marxism-leninismen mod den fælles fjende, skønt mange vigtige problemer måske endnu ikke er løst på indeværende tidspunkt ...«.

AAP blev meget forfærket over den kinesiske holdning; AAP mener ikke, at forslaget om at sende en delegation til Moskva er acceptabelt, bl.a. fordi Sovjetunionen har afbrudt de diplomatiske forbindelser med Albanien og iøvrigt har »begået frygtelige anti-marxistiske handlinger imod Albanien, og endelig gør albanerne opmærksom på, at Hrusjtjovs fald endnu ikke har ført til »revisionismens fuldstændige nederlag«, men kun har udsendt »revisionismens forfald ...«.

På trods af denne kritik fra albanske side rejste Chou En-lai alligevel til Moskva, men han havde — skriver AAPs brev — »ikke heldet med sig i opgaven at bringe en forsoning og overenskomst i stand med den nye sovjetiske ledelse, og aldrig så snart var han vendt tilbage til Kina, førend den kinesiske ledelse var nødt til at genoptage polemikken mod Sovjetunionen« (26-29).

Vi ved ikke, hvad Chou En-lai har sagt til den albanske ambassadør den 29. oktober 1964. Vi har kun albanernes ord for, hvad han sagde. Men i den politiske sammenhæng er det egentlig ligegyldigt, om han sagde, som citeret i det albanske brev, eller om han ikke sagde det, eftersom de synspunkter, han i følge det albanske brev fremlægger, er særdeles fornuftige.

Hvorledes var nemlig situationen i 1964, da Hrusjtjov faldt?

Som det kan ses af albanernes brev, faldt Chou En-lais udtalelser ved en sammenkomst, hvor foruden den albanske ambassadør også ambassadørerne fra Vietnam, Korea, Cuba og Rumænien var til stede. Det er naturligvis ingen tilfældighed. Disse fire lande havde markeret modstand mod den sovjetiske politik i forskellig grad, men ingen af dem havde taget principielt afstand fra den moderne revisionisme på samme konsekvente måde som KKP og AAP.

Det koreanske standpunkt var typisk for en række af de partier, der ikke traskede i hælene på sovjetledelsen, men som heller ikke åbent allierede sig med KKP og AAP. Det koreanske partis standpunkt var, at den sovjetiske ledelse var skyld i

spiliden i den internationale bevægelse, og det talte også om »de moderne revisionister«s manøvrer. Men koreanerne lagde omkring striden hovedvægten på at genskabe og styrke enheden inden for den internationale kommunistiske bevægelse.

Dette udtrykte det koreanske parti klart i en leder i partibladet *Rodong Shinmoon*, den 31. august 1964, altså lidt mindre end 2 måneder før Hrusjtjovs fald. I denne leder hedder det bl.a.:

»For øjeblikket er den mest presserende og ophøjede internationalistiske pligt for alle kommunister at forhindre splittelsen i den internationale kommunistiske bevægelses rækker og at forsvare den marxist-leninistiske enhed« (Meeting of Parties Which will Cause a Split Must Be Averted, Peking 1964, s. 2) (min fremh.).

Dette synspunkt delte alle de partier, der nok var kritiske over for den moderne revisionisme, men som først og fremmest ville undgå en splittelse. For disse partier eksisterede der en socialistisk lejr, og striden mellem partierne i denne lejr blev fortsat opfattet som en strid mellem brødre. Også AAP talte som bekendt på dette tidspunkt om en »socialistisk lejr«, jvf. Hoxhas ovenfor citerede tale fra november 64, og KKP opererede ligeledes med en socialistisk lejr og et socialistisk Sovjetunionen, omend KKP allerede var begyndt at understrege faren for kapitalismens genrejning i Sovjetunionen. Herom siger kineserne bl.a. i en af de 9 kommentarer til det sovjetiske åbne brev af 15. juli 1963:

»Hvorledes kan der være tale om at bygge kommunismen, når den revisionistiske Hrusjtjov-klike leder Sovjetunionen ind på vejen til kapitalismens genrejning, og når det sovjetiske folk står i alvorlig fare for at miste socialismens frugter?« (Om Hrusjtjovs forlorne kommunisme og dens historiske lære for verden. Marxistisk-Leninistisk Forlag, Kbh. 1972) (min fremh.).

Allerede i 1959 kritiserede KKP teorien om den fredelige sameksistens.

Denne bedømmelse af udviklingstendensen i Sovjetunionen er fra den 14. juli 1964; endnu opererer man altså med socialisme i Sovjetunionen — ligesom albanerne gjorde det og de øvrige partier.

Det var under disse omstændigheder, Hrusjtjof faldt, selvste bannerfører for politikken på den 20. og 22. kongres, for forsoningen med USA-imperialismen, for bruddet med Albanien, for den anti-kinesiske politik! Skulle man da ikke i en sådan situation stille sig undersøgende og afventende? Skulle man ikke — når man fra Tirana i Albanien til Pyongyang i Korea var enige om at kalde Sovjetunionen socialistisk — sige til den nye sovjetiske ledelse: I har styrtet Hrusjtjof — lad os så få gang i debatten mellem partierne! Lad os så prøve at få genskabt enheden på et marxistisk-leninistisk grundlag! Lad os så standse de åbne stridigheder, for at vi kan forene den socialistiske lejr i kampen mod den amerikanske imperialism, mod hovedfjenden! Og kunne Hrusjtjofs fald ikke give anledning til, at den nye ledelse tog det grove brud med Albanien op til selvkritisk overvejelse?

En sådan *taktik* er ifølge AAPs brev anno 1978 den rene og skære forsoningspolitik! For det albanske brevets forfattere håber, at folk har glemt alt om situationen i 1964; de håber, at folk har glemt, at Albanien selv anerkendte Sovjetunionen som et socialistisk land, der blot blev misregeret af en Hrusjtjof og hans klike; og de håber, at folk har glemt, at der dengang fandtes en række af partier i den internationale kommunistiske bevægelse, som fortsat var overbevist om, at enheden i den socialistiske lejr og blandt de kommunistiske partier kunne genoprettes, ikke mindst hvis den personlige hovedhindring, Nikita Hrusjtjof, var fjernet!

Hvad opnåede KKP med sin taktik? KKP opnåede, at den nye ledelse med Bresjnev i spidsen blev afsløret som Hrusjtjofs arvtagere. Det var *Bresjnevs ledelsen*, der over for verden demonstrerede, at den agtede at fortsætte den anti-albanske og anti-kinesiske kurs!

Indstillingen af polemikken — »våbenhvilen« — var således ikke udtryk for »forsoning«, men en taktisk prøveballon, som skulle tjene til at afsløre bresjnevitterne, når disse selv måtte afvise KKP's og andre partiers forsøg på at forene den internationale bevægelse på et marxistisk-leninistisk grundlag.

»Våbenhvilen« betyder som bekendt ikke, at krigen er slut, og det var den da heller ikke. »Våbenhvilen« var *et led* i kampen mod den moderne revisionisme; den søgte at udnytte den splittelse, der eksisterede i den sovjetiske partiledelse, og som Hrusjtjofs fald var udtryk for.

Men ifølge AAPs brev var KKP's stilling »opportunistisk og helt forkert i dens vurdering af og dens standpunkt over for Sovjetunionens nye revisionistiske ledelse ...« (29).

For ifølge albanerne skulle KKP ved Hrusjtjofs fald blot have erklæret, at det var et fedt, om den moderne revisionismes mest energiske talsmand var faldet eller ikke! Men havde KKP fulgt AAP's »gode råd«, havde det forskertset muligheden for, at de sovjetiske ledere selv afslørede sig, og fremstået som uvilig til at stræbe efter enhed over for de partier, fra bl.a. Rumænien, Vietnam og Korea, der ganske vist var kritiske over for Hrusjtjofs revisionisme, men som først og fremmest lagde vægt på at skabe enhed i den Kommunistiske verdensbevægelse. Heldigvis fulgte KKP ikke albanernes kammeratlige opfordringer til politisk diletanteri!

9. Om den kinesiske kulturrevolution

Det albanske brev's 5. punkt omhandler AAP's stilling til den kinesiske kulturrevolution. Denne stilling er, at AAP støtter kulturrevolutionens almene strategi for likvideringen af de kapitalistiske og revisionistiske elementer, som havde tilrevet sig nøglepositioner i parti og stat. Men AAP var — og er — uenig med mange af de principper og metoder, der var ledende for denne revolution. Denne uenighed hænger sammen med AAP's vurdering af *årsagerne* til kulturrevolutionen. Herom skriver AAP:

»Hele Den store Kulturrevolutions periode var en meget vanskelig periode for socialismen i Kina, den skabte en kompliceret og kaotisk situation. Denne situation var den logiske konsekvens af den principløse fraktionskamp, som fandt sted inden for Kinas kommunistiske Partis rækker under kampen for at gennemføre den borgerligt-demokratiske revolution og efter 1949 om den vej, Kina skulle følge for revolutionens videre udvikling« (29-30) (min fremh.).

Denne principløse fraktionskamp skyldtes, — ifølge det albanske brev — at KKP ikke fulgte »den store

oktoberrevolutions mægtige tanker«, og at »den marxistisk-leninistiske ideologi ikke blev gennemført brugt som eksempel, grundpille og retningsgiver for Kinas kommunistiske Parti under landets konkrete betingelser«. Tværtimod fandtes der »tøjlesløs magtkamp mellem fraktioner, personer og grupper, der havde forskellige ikke-marxistisk-leninistiske synspunkter«, og det var alt dette, der skabte de betingelser, hvorunder kulturrevolutionen brød ud.

Hvad AAP mere konkret mener med denne svada af almindeligheder om, at KKP ikke fulgte oktoberrevolutionens »mægtige tanker« og i stedet blev tumleplads for principløse fraktionskampe mellem ikke-marxistiske synspunkter, fremgår overhovedet ikke af brevet.

Men kerneindholdet er klart nok. KKP har ikke været marxistisk-leninistisk. Mao Tse-tung har ikke anvendt oktoberrevolutionens lære og marxism-leninismen på Kinas konkrete forhold. Ja, det er overhovedet forbavsende, at der under disse forhold nogensinde har eksisteret noget, der minder om socialisme i Kina — og det mente AAP i hvert fald indtil 1978!

Vi kan ikke inden for denne artikels rammer gennemgå de kampe i KKP, som albanerne kalder for principløse. Vi skal blot nævne, at vi ikke finder det »principløst«, når KKP i slutningen af 20'erne gør op med Chen Tu-hsiu-linien, som hævdede at borgerskabet skulle lede revolutionen, og at KKP skulle underordne sig Kuomintang's ledelse; resultatet af denne linie var massakrer på kommunister over hele Kina. Vi finder det heller ikke »principløst«, når KKP i begyndelsen af 30'erne gjorde op med Li Li-san-linien, som hævdede, at man først skulle erobre byerne og derefter landet, hvor de faktiske styrkeforhold — som Mao Tse-tung påpegede det — rent faktisk påbød, at man gjorde det omvendt. Eller er det »principløst«, når KKP gør op med Liu Shao-chi, der hævdede, at klassekamp var ophørt med at eksistere i det socialistiske Kina?

Vi kunne fortsætte med andre partikampe, men — som sagt — pladsen tillader det ikke. Det centrale er da også at vurdere, hvad angrebene på KKP's liniekampe og hele virke siger om AAP selv. AAP taler — som citeret — om kamp mellem ikke-marxistiske elementer i partiet, og et andet sted i brevet siger albanerne:

»Ændringen i Kinas strategi er

fremkommet som et resultat af en intern kamp inden for dets kommunistiske parti, hvor der fandtes dybe modsætninger, hvor 'hundrede blomstrede blomstrede og hundrede tankeretninger kappedes', hvor der var Hrusjov-tilhængere, USA-tilhængere, opportunister og revolutionære i ledelsen» (37).

ikke eksistere liniekampe inden for »monolitten«. Her er der ikke tale om, at enheden er relativ og forbigående, mens kampen er absolut og stedsevarende. Her er der ikke — for at sige det »på kinesisk« — tale om, at én deler sig i to, men tværtimod, at to bliver til én.

De danske repræsentanter for

Ledende medlemmer af AAP arm i arm med »Hrusjov-tilhængere, USA-tilhængere, opportunister og revolutionære«.

Vi skal være de sidste til at benægte, at kampe mellem borgerlige og revolutionære inden for et kommunistisk parti kan føre til politiske svingninger. Det benægter kineserne som bekendt heller ikke. Tværtimod understreger KKP, at liniekampen er *uundgåelig*, fordi den er udtryk for klassekampen i samfundet. Og KKP understreger også, at *forkerte* linier kan vinde større eller mindre indpas og føre til svingninger i politikken. Chen Tu-hsiu's linie i slutningen af 20'erne førte — som allerede nævnt — til massakrer på kommunisterne. Liu Shao-chi's linie førte til forsoning med klassefjenden osv. osv. ...

At sådanne linier opstår, og at der som konsekvens heraf undertiden føres hårde kampe mellem linierne, er uundgåeligt.

AAP nægter imidlertid pure, at der findes sådanne liniekampe i det kommunistiske parti. AAP siger således om sig selv i den albanske parthistorie, at »et af de mest fremtrædende træk ved AAP har været dets monolitiske organisatoriske og ideologiske enhed« (History of the PLA, s. 677).

En »monolit« er et kunstværk, udhugget i én sten. Og meningen med at bruge begrebet »monolitisk enhed« er klar og utvetydig: Der kan

AAPs synspunkter bekræfter, at AAP har denne monolitiske partiopfattelse. I *Kommunistisk Sammenslutning (m-l) (KS(m-l))*s blad *Arbejderen* hedder det om liniekampen i partiet med udgangspunkt i Stalins partiopfattelse:

»Han (Stalin) tillod ikke, at der inden for partiet fandt en stadig 'tolinie-kamp' sted mellem forskellige fraktioner. I SUKP (b) fandtes der kun ét hovedkvarter: det proletariske hovedkvarter, partiets centralkomité under Stalins ledelse« (Arbejderen, nr. 1, 1978, s. 10).

Arbejderen siger videre:

»Partiets ledelse skal være hel og udelst, en kamp mellem to uforenelige politiske linier i partiet kan ikke accepteres. At acceptere, at der til stadighed skal findes kamp mellem to linier i partiet er det samme som at acceptere eksistensen af fraktioner, eksistensen af flere ledelsescentre« (Sammensteds, s. 10) (min fremh.).

Og endelig erklærer *Arbejderen*, at en af de revisionistiske teser, som KKP og KAP prøver at pådutte de kommunistiske partier med henblik på at splitte dem, »er teorien om 'to-linie'-kampens uundgåelighed i det kommunistiske parti, som tager sigte på at tillade opkomsten af en borgerlig linie vendt mod partiets marxistisk-leninistiske linie, på at

beskytte dens talsmænd, sådan at de tilmed efter en fuldstændig politisk afsløring af deres borgerlige karakter kan gøre come-back, som det er sket i Teng Hsiao-pings tilfælde« (Sammensteds, s. 6).

Med andre ord: Partiet er pr. definition en monolitisk enhed, og kamp mellem linier opstår kun, hvis man »tillader opkomsten af en borgerlig linie« og hvis man »beskytter« denne linies talsmænd. »To-linie-kampen« er altså ikke noget, der opstår i partiet, fordi partiet befinder sig i et classesamfund, og at modsætningen mellem proletarisk og borgerlig politik nødvendigvis må slå ind i partiet. Nej, partiet bliver kun udsat for »to-linie-kamp«, hvis man fra partiets side fører en gal politik, dvs. hvis partiet beherskes af en bande revisionister, der ligefrem hæger om de borgerlige elementer i partiet. Er partiet derimod et rigtigt marxistisk-leninistisk parti, så er der monolitisk ideologisk enhed, så er der ikke liniekamp!

Denne virkelighedsfjerne og anti-dialektiske kamel er naturligvis svær at forsvare. For rent faktisk har de kommunistiske partier, og ikke mindst det albanske, igennem deres ganske levetid bestået haft kamp mellem politiske og ideologiske linier. Og det kan hverken AAP eller KS(m-l) naturligvis benægte, hvis de vil undgå at gøre grin med folks elementære viden om de kommunistiske partiers historie.

Men i og med de indrømmer, at der faktisk fandtes — og findes — kampe i de kommunistiske partier, kommer de naturligvis i modstrid med deres egen teori om det monolitiske parti.

Den albanske parthistorie prøver at redde problemet på følgende måde:

Den omtalte monolitiske enhed, skriver parthistoriens forfattere, blev hamret ud »og er blevet bevaret igennem den uforsonlige kamp imod opportunisten og sekterismen, imod fraktioner og imod alle partiets indre fjender« (s. 677).

Kort sagt: Den monolitiske enhed er blevet til gennem kamp mod opportunisten i partiet, eller sagt klart og uimodforståeligt: Enheden er skabt gennem kamp mod *forkerte* linier. Så den albanske parthistorie må medgive, at der også i selveste AAP har eksisteret opportunisten, dvs. borgerlige elementer.

Men resultatet blev altså, at man nåede frem til en »monolitisk enhed«! Parthistorien gjorde imidlertid her regning uden vært. For efter at

Monolitisk enhed i AAP's politbyro i 1971.

partihistorien var afsluttet — den udkom i 1971 — udbød der i AAPs proletariske monolitiske hovedkvarter kraftige kampe, der bl.a. endte med, at adskillige af AAPs centralkomité- og politbureau-medlemmer blev udrænset, heriblandt Albaniens forsvarsminister Begir Balluku og statsplankommissionens formand, Abdyl Këllezi.

Balluku — hvis rolle vi senere skal komme tilbage til — blev anklaget for bl.a. at have »arbejdet på at svække partiets organisation og ledende rolle i hæren« og for at »have erstattet vor partis marxistisk-leninistiske ideologi med revisionistisk ideologi ...« (Hoxha: Report to the 7th Congress of PLA, s. 123).

Er denne anklage rigtig, så konstaterer AAP i Hoxhas beretning, at der faktisk ikke uafbrudt eksisterede den »monolitiske ideologiske enhed«, som man ellers taler om. Tværtimod eksisterede der ifølge Hoxha i selveste partiets politbureau en kamp mellem en revisionistisk og en marxistisk-leninistisk linie.

Men i stedet for at erkende virkeligheden, som den er, nemlig, at de

kommunistiske partiers historie har været én lang historie om liniekampe, som har genspejlet klassekampen i samfundet, så laver AAP — og KS(m-l) — hokus pokus med virkeligheden. De lader, som om KKP og KAP inviterer borgerskabet indenfor, så man kan få liniekamp med det, ja, at man ligefrem beskytter den gale linie. Ligesom stridsen stikker AAP og KS(m-l) hovedet i busken, lader som om der altid er monolitisk enhed i partiet, mens der rent faktisk til stadighed findes kamp mellem forskellige linier.

Resultatet af denne »monolit-teori er imidlertid, at partiet hæver sig over masserne som en ufejlbarlig stenklods, hvorved massernes kontrol med partiet svækkes. Partiet gør pr. definition altid det rigtige, og sker det, at politbureauedlemmer eller centralkomitémedlemmer skejer ud, så er det ikke, fordi der uundgåeligt findes liniekamp i partiet, men fordi der ud af den blå himmel er opstået opportunist eller agenter, som så kastes ud, hvorefter monolitten igen er monolit — indtil næste gang!

Denne selvmodsigende partiopfattelse er baggrunden for AAP-brevets kritik af det kinesiske partis historie. Når KKP siger, at der findes en stadig kamp mellem to linier i partiet, så er det udtryk for, at KKP er principløst og *accepterer* »Hrusjtjof-tilhængere, USA-tilhængere, opportunist og revolutionære i ledelsen« af partiet.

AAP glemmer bare, at man faktisk bekæmpede opportunisterne og Hrusjtjof-tilhængerne — hvem AAP brevet tænker på, når det taler om »USA-tilhængere« kan man kun gisne om. Bl.a. kritiserede man Liu Shao-chi for at være »Kinas Hrusjtjof«, og det gjorde man, fordi liniekampen i slutningen af tresserne i Kina genspejlede kampen mod standpunkter, der svarede til Hrusjtjofs.

Og i sin iver efter at forarges over, at der fandtes opportunist og Hrusjtjof-tilhængere i det kinesiske parti, glemmer AAP ligeledes, at det siden sin stiftelse ikke har bestilt andet end at gøre op med alle mulige revisionister. Der var f.eks. Sejfulla Malëshova i 1946, der i følge parti-

historien »med sine højreopportunistiske synspunkter ... var blevet et talerør for og en forsvarer af det lokale bourgeois og imperialisternes interesser inden for partiet ...» (History of PLA, s. 277). Der var Koci Xoxe og Pandi Kristo, der i 1948 blev ekskluderet af AAP, fordi de — igen ifølge partihistorien — »var fjender af partiet og folket og agenter for de jugoslaviske revisionistiske ledere» (Sammesteds, s. 336); der var Koco Tashko og Liri Belishova, som blev ekskluderet som fjender, fordi de »gav efter for sovjetisk pres» omkring 1960 (Sammesteds s. 457). Endelig er der den seneste udrensning, hvor Beqir Balluku blev udrenset for at have været kinesisk agent.

Med andre ord: I selveste ledelsen af AAP har der gennem årene befundet sig agenter for imperialisterne, det lokale bourgeois, jugoslavere, russerne — og nu senest: for kineserne. At dette har været til-

fældet, er ikke ejendommeligt. Til de forskellige tidspunkter har kampene i det albanske parti naturligvis genspejlet såvel den hjemlige som den internationale klassekamp. Men dette fortier det albanske brev helt og aldeles. Det er kun i Kinas kommunistiske Partis ledelse, der har eksisteret repræsentanter for alle mulige gale linier.

Nej, havde man bare i Kina haft et parti som det albanske, der pr. definition altid gør det rigtige, der simpelthen ikke kan fremstå på anden måde end som en ideologisk monolitisk enhed, så ville kulturrevolutionen og andre skærpede kampe i det kinesiske samfund og parti aldrig have været nødvendige.

Det er, hvad AAP-brevet siger om årsagerne til kulturrevolutionen, og AAPs støtte til kulturrevolutionens strategiske mål skal bedømmes herudfra. For denne støtte kan næppe være andet end mundsvejr, eftersom

den blev ledet af Mao Tse-tung, der kritiseres for ikke at have fulgt oktoberrevolutionens »mægtige tanker» og for ikke at have anvendt den »marxistisk-leninistiske ideologi som eksempel, grundpille og retnings-giver ...» (s. 30).

Løvrigt vurderer AAP selve kulturrevolutionen på denne måde:

»Som oftest bar kulturrevolutionen præg af principløs kamp og handlinger, der ikke blev ledt af et ægte arbejderklassens parti, som skulle kæmpe for genoprettelsen af proletariets diktatur» (s. 31) min fremh.).

Altså: AAP støttede kulturrevolutionens almene strategi, men selve kulturrevolutionens gennemførelse var man uenig i. For ifølge AAP fandtes der ikke et »ægte arbejderklassens parti» i spidsen for den. At dette ikke var tilfældet, er fuldstændig uholdbart for AAP. AAP kan simpelthen ikke forestille sig, at partiet

Monolitisk enhed i AAP's politbyrå i 1976. Udenfor enheden befinder sig (bagerste række fra venstre) Pirro Dodbiba, landbrugsminister, udstødt april 1976. Koco Theodhosi industri- og mineminister, udstødt efteråret 1975. Petrit Dume generalstabschef, udstødt efteråret 1974. (Forreste række fra venstre) Beqir Balluku viceformand for ministerrådet og forsvarsminister, udstødt efteråret 1974. Abdyl Kellëzi viceformand for ministerrådet og præsident for statsplankommissionen, udstødt efteråret 1975.

kan blive helt eller delvis erobret af revisionister og at klassekampen mod disse i perioder kan finde sted på tværs af det eksisterende partiapparat.

Men AAP burde dog vide, at såvel i Sovjetunionen som i en række andre lande, der var slået ind på socialismens vej, fandtes der »ægte« marxistisk-leninistiske partier, der en dag som helhed blev særdeles »uægte«. Altså: Marxistisk-leninistiske partier kan udmærket skifte farve på trods af, at de efter albanernes mening udgør »monolitiske ideologiske« enheder. Og sker det, så må kommunisterne rejse kampen mod disse partier.

Det var, hvad der skete under kulturrevolutionen, og det er derfor intet andet end en tom deklaration, når AAP erklærer, at det hele kunne være gået meget rigtigere til, hvis man bare havde haft et ægte kommunistisk parti. For sagen er jo den, at kulturrevolutionen iværksattes præcis, fordi man ikke havde dette parti på det tidspunkt!

Endelig kommer AAP og påstår, at den kinesiske ledelse vil have AAP til at forkaste kulturrevolutionen — den kulturrevolution, som AAP i samme åndedrag siger førte til »oprettelsen af en statsmagt, domineret af borgerlige og revisionistiske elementer«.

Men AAP vil ikke forkaste kulturrevolutionen på trods af det resultat, den førte med sig. Og det vil det albanske parti ikke, fordi kineserne angiveligt skulle ønske dette ud fra nogle skumle hensigter. Hvilke hensigter, det drejer sig om, nævnes ikke med et eneste ord. Nej, siger AAP, kineserne må selv foretage den »sande analyse« af kulturrevolutionen (s. 31) (min fremh.).

Nu har man jo kun albanernes egen påstand om, hvad kineserne ønsker. Og den strider mod kinesernes eget udsagn, efter som KKP aldeles ikke fordømmer kulturrevolutionen. Hvorfor de så skulle have AAP til at gøre det, forbliver en gåde.

Men hvad så med den manglende »sande analyse« af kulturrevolutionen fra kinesisk side? — Kulturrevolutionen diskuteres omfattende i Kina i dag. Der findes tendenser til at identificere kulturrevolutionen med de »venstre« opportunistiske fejtagelser, som kom til udtryk i Lin Piaos og »de fire« linier. Der findes andre tendenser, som skelner skarpt mellem disse fejtagelser og den nødvendige kamp mod Liu Shao-chi-revisionismen.

Det var Lin Piao der fremførte den voldsomme »Mao-dyrkelse« under kulturrevolutionen, en venstreopportuniste Mao ikke var særlig begejstret for.

Vi tror ikke, at det sidste ord endnu er sagt om kulturrevolutionen. Som tiden går, og i lyset af nye modsætninger og nye kampe i det kinesiske samfund og det kinesiske parti vil analysen af kulturrevolutionen blive nuanceret og ændret. Således foregår analyser nemlig i den modsætningsfyldte virkelige verden. Vi tror ikke, at AAP skal forvente at få den »sande analyse« én gang for alle. Så deres krav til kineserne om at levere en sådan er blot et udtryk for albanernes egen dogmatiske tro på, at det monolitiske parti, der »til det sidste (vil) være tro over for marxismen-leninismen«, til enhver tid kan ryste den endegyldige sandhed om komplicerede klassekampsbegivenheder ud af ærmet.

10. Kinas Balkan-politik

På trods af, at AAP åbenbart har betragtet Kinas kommunistiske Partis ledelse som et sammenrend af personer, der ikke fulgte oktoberrevolutionens og den marxistisk-leninistiske ideologis lige vej, undlod det ikke at modtage bistand fra Kina, herunder militær bistand.

Om modsætningerne mellem Kina og Albanien vedrørende denne militære bistand handler det albanske brevss syvende punkt. I dette punkt berettes det, at en albansk parti- og regeringsdelegation i 1968 rejste til Kina; delegationen var under ledelse af den daværende forsvarsminister Beqir Balluku. Under delegationens

forhandlinger i Peking skulle Chou En-lai — stadig i følge det albanske brev — have sagt, at Albanien ikke havde behov for tunge våben, og at det ikke ville være i stand til at forsvare sig mod udenlandsk aggression især fra socialimperialismens og USA-imperialismens side, uanset hvor meget hjælp det modtog fra Kina. »Derfor«, skal Chou En-lai have sagt, »lå den eneste mulighed for at imødegå udenlandsk aggression ... i at anvende partisankrigs taktik i landet og lave en militær alliance med Jugoslavien og med Rumænien« (s. 32).

Balluku vendte hjem og informerede det albanske partis politbureau om de kinesiske synspunkter. Men AAPs politbureau »fordømte og forkastede énstemmigt Chou En-lais anti-albanske og kontrarevolutionære forslag«. Balluku lod også, som om han tilsluttede sig afvisningen, men i al hemmelighed virkede han for at udføre den fjendtlige kinesiske strategiske plan mod Albanien. Og det kostede ham hovedet i 1974.

I 1975 var en albansk regeringsdelegation i Kina og Chou En-lai gentog sit forslag. Og AAP-brevet siger:

»Vort partis ledelse betragtede Chou En-lais forslag om en militæralliance, som han forsøgte at påtvinge os, som et forsøg af reaktionær karakter fra den kinesiske side på at lokke det socialistiske Albanien i fælden med krigsmageres sammensværgelser omkring militæralliancer

med det endelig mål at gøre Balkan til en krudttønde, sådan som de sovjetiske socialimperialister og USA-imperialisterne prøver at gøre det.

Og brevet fortsætter:

»Vi ved ikke, om Jugoslavien og Rumænien var informeret om disse planer hos den kinesiske ledelse. Men selv på nuværende tidspunkt er vi vidne til, at den kinesiske ledelse udviser en udsædvanlig iver efter at blande sig i Balkans anliggender, blande kortene sammen og antænde krigens bål i dette yderst følsomme område i Europa. Men vi er overbeviste om, at balkanfolkene aldrig vil acceptere at blive bragt i totterne på hinanden, de vil aldrig godtage at blive redskaber hverken for USA-imperialismen, den russiske socialimperialisme eller den kinesiske hegemonisme« (32-33).

Vi har citeret denne redeegørelse fra det albanske brev ret så grundigt, fordi den på mange punkter er et nøgleled i brevet. Et skræmmende nøgleled.

Lad os tage beretningen fra en ende af. Først er der Chou En-lais »anti-albanske og kontrarevolutionære« forslag fra 1968. Vi ved ikke, om Chou En-lai har sagt det, albanerne refererer ham for. Men såfremt han har sagt det — og det tror vi gerne — og såfremt Balluku har prøvet at gennemføre hans linie, så forekommer denne linie særdeles fornuftig.

Hvornår var Balluku i Peking? Han var i Peking fra den 28. september til den 6. oktober 1968, dvs. kun en måned efter at Warszawa-

pagt-staterne - minus Rumænien - havde invaderet Tjekkoslaviet d. 21. august. En invasion, der viste, at socialimperialisterne ikke veg tilbage for at anvende militær magt over for nationer, der ikke ville makke ret.

Hvilke perspektiver, der lå for Balkan-landene i den sovjetiske aggressionspolitik forstod AAP tilsyneladende udmærket — dengang! I en tale den 29. november 1969 siger Enver Hoxha, at »aggressionen mod Tjekkoslaviet var ikke en isoleret sag eller en enkeltstående begivenhed, som ikke kan blive gentaget, men den første manifestation af den praktiske udovelse af en aggressiv og chauvinistisk politik efter fascistisk mønster, et udgangspunkt for stadig mere omfattende eventyr, rettet mod andre folks frihed og uafhængighed«.

Og han siger videre:

»Det er en kendsgerning, at samtidig med okkupationen af Tjekkoslaviet styrkede Sovjetunionen i al hemmelighed også deres militære besættelsesstyrker i Polen, Ungarn, DDR, Bulgarien og Mongoliet, hvor friske sovjettropper blev overført med henblik på at bevare Moskva-revisionisternes imperium«.

Og han fortsætter:

»Det er en kendsgerning, at truslerne fra sovjetrevisionisternes side imod Rumæniens uafhængighed har antaget særdeles konkret karakter, og planerne om og bestræbelserne på at angribe Jugoslavien og Albanien bliver ikke længere holdt hemmelige« (Min fremh.) (Hoxha: Twenty Five Years of Struggles and Victories on

the Road to Socialism, Tirana 1969, s. 74).

Således vurderede AAP selv situationen efter det sovjetiske indgreb i Tjekkoslaviet. Og det var i denne situation, at Chou En-lai havde den mageløse frækhed at foreslå albanerne, at de lavede en militæralliance med Rumænien og Jugoslavien, præcis de to lande, som Hoxha siger var truet af et overhængende militært angreb fra Sovjetunionens side!

Er denne trussel så forsvundet siden 1968-69? Ingenlunde. Eller mener AAP, at socialimperialisterne i dag er blevet mere fredsomme? I hvert fald ikke officielt! For på AAPs 7. kongres i november 1976 sagde Enver Hoxha:

»Sovjetunionen har åbenlyse ekspansionistiske mål, specielt i forhold til Balkan og Middelhavet. Det har hegemonistiske planer ikke blot over for Rumænien, men også over for Tyrkiet, Jugoslavien, Grækenland og Albanien. Det stræber efter at nå sine hensigter gennem aggression og undergravende virksomhed« (Enver Hoxha: Report to the 7th Congress of PLA, Tirana 1976, s. 210).

Men på trods af disse klare officielle tilkendegivelser fra Hoxhas side om socialimperialistiske aggressionsplaner mod Balkan-landene, så finder albanerne det i deres brev »kontrarevolutionært« og »anti-albansk«, at Chou En-lai foreslår albanerne både i 1968 og 1975, at Albanien laver en militærpagt sammen med de to mest truede lande, Rumænien og Jugoslavien, lande, som socialimperialisterne er særdeles utilfredse med på grund af deres modstand mod den sovjetiske hegemonipolitik.

Men én ting er, at albanerne afviste det kinesiske forslag, en anden ting er, at det albanske brev minsandten får drejet det derhen, at forslaget er udtryk for, at kineserne vil »antænde krigens bål« på Balkan, og at forslaget er udtryk for kinesisk hegemonisme!

Har man da helt glemt Hoxhas stadige erklæringer om, at det er socialimperialisterne, der truer med aggression? At det er socialimperialisterne, der ønsker et svækket og splittet Balkan? — Og hvordan kan man overhovedet få sig selv til at sige, at et forslag om militærpagt mellem Albanien, Jugoslavien og Rumænien, der har til hensigt at dæmme op for socialimperialisternes aggressive intriger på Balkan, kan bidrage til at forvandle Balkan til en krudttønde? — Med mindre AAP i dag mener, at en samling mod social-

Balluku i samtale med Mao Tsetung.

imperialisterne ligefrem øger faren for krig!

Og endelig: Hvordan i alverden skulle en albansk-rumænsk-jugoslavis militærpagt fremme kinesiske hegemonistiske planer? På Balkan!

Disse albanske absurditeter led-sages så af en forarget kritik af, at Chou En-lai skulle have sagt, at albanerne burde satse på folkekrig i stedet for på grænsforsvar med tunge våben.

Nu har albanerne fået tunge våben, hvad enhver Albaniens-besøgende kan bekræfte, når de træffer på kinesisk-byggede tanks. Men det ændrer intet ved den kendsgerning, at den albanske ledelse militærstrategisk vel næppe kan regne med, at man kan forhindre de talstærke sovjetiske hære i at trænge ind i Albanien. Derfor foreslog Chou En-lai åbenbart med Mao Tse-tungs velafprøvede militærstrategiske tænkning i baghovedet, — at albanerne satsede på guerillakrig.

Men et sådant forslag var »kontra-revolutionært« og »anti-albansk«, og da den albanske forsvarsminister blev afsløret for at arbejde for

gennemførelsen af de kinesiske forslag, blev han afsat, ekskluderet af partiet og skudt!

Vi kan kun se, at AAPs afvisning af forslaget om en albansk-rumænsk-jugoslavis militæralliance, og dets påstande om, at Kina vil »tænde krigens bål« på Balkan og søge hegemoni i området, tjener én interesse: nemlig Moskvas. Og det er da også sådanne toner, der lød fra den sovjetiske ledelse i anledning af Hua Kuo-fengs besøg i Rumænien og Jugoslavien omkring 10-årsdagen for den sovjetiske besættelse af Tjekkoslovakiet! Mon ikke de rumænske og jugoslaviske folk vil finde de albanske udtalelser besynderlige — præcis i en situation, hvor sovjetlederne raser over Jugoslavien og Rumæniens modvilje mod at danse efter den sovjetiske balalajka!

11. Nixons besøg i Kina

Men kineserne er ikke alene slemme — de bliver værre og værre! Dette »beviser« det albanske brev i sit ottende angrebepunkt. Heri hedder det, at »mens vort parti arbejdede på

at styrke det broderlige samarbejde med Kina, mens det på korrekkt vis ønskede at føre og forstærke kampen mod imperialismen, moderne revisionisme og reaktion i en fælles front også sammen med alle de marxistisk-leninistiske partier og kræfter, anskuede Kina alting udelukkende fra sin egen synsvinkel, det ønskede at beherske andre, så disse ville følge dets strategi og taktik«.

Og det albanske brev fortsætter:

»De begivenheder, der fandt sted, afslørede klarere og klarere, at Kinas kommunistiske Partis politiske og ideologiske kamp mod Hrusjtjof-revisionisterne ikke byggede på et solidt grundlag, i virkeligheden var dens mål ikke at forsvare marxismen-leninismen, revolutionen og folkenes frigørelse. Den blev kort og godt ført med pragmatiske formål og ud fra egoistiske interesser«.

Og hvad var det så for begivenheder, der afslørede alt dette?

Jo, det var såmænd den »radikale« ændring af den kinesiske strategi, som officielt besegledes med Nixons besøg i Peking« (s. 34).

Man skal vitterlig læse meget,

Kina har været med til at modernisere Albaniens forsvar.

forend brillerne falder af. Minsanden om albanerne ikke påstår, at hele den omfattende polemik og hele det omfattende opger med den moderne revisionisme ikke var andet end fup og humbug, *hvilket Nixons besøg i Kina angiveligt skal vise!*

Men hvad drejede dette besøg sig egentlig om? Og i hvilken verdenspolitisk situation kom det i stand?

Nixon besøgte Kina fra den 21. til den 28. februar 1972. På dette tidspunkt havde USA stadig større vanskeligheder i Indokina, mens social-imperialisterne var ved at øge deres verdenspolitiske indflydelse betragteligt.

I denne situation var det i USA's interesse at slippe mest smertefrit ud af Indokina-engagementet; samtidig var det i Kinas interesse i videst muligt omfang at forhindre, at det blev truet fra to sider på én gang, *dels fra USA-imperialismen*, som siden Kinas befrielse gentagende gange havde truet med invasion af Kina, først under Koreakrigen fra 1950-53, siden ved marineopmarch ud for Kinas kyster i slutningen af 50'erne, og endelig ved konstant at bruge Taiwan som base mod Kina, og *dels fra socialimperialismen*, der så sent som i 1969 havde flere tropper ved den kinesisk-sovjetiske grænse.

Hvilket resultat kom der ud af Nixons Kina-besøg?

Resultatet blev, at Nixon måtte anerkende, at Taiwan var et indre kinesisk anliggende; dermed opnåede Kina, at USA lettede trykket mod Kina østfra. Men hvad ydede Kina til gengæld? Intet!

Og hvorfor ikke? Sempelthen fordi Kina stod i en stærk udgangsposition, mens USA stod i en svag position på grund af vanskelighederne i Indokina og Sovjetunionens øgede verdenspolitiske indflydelse.

Nixons besøg i Kina og det fælles

kinesisk-amerikanske Shanghai-kommuniké, som indledte USA's faktiske svigten af Chiang Kai-shek-regimet på Taiwan, var en diplomatisk sejr over USA-imperialismen. Hvortil kom det enorme prestigetab for USA, som besøget og kommunikéet var udtryk for: USA anerkendte via præsidentens besøg, at det »røde« Kina eksisterede, hvilket USA standhaftigt havde søgt at benægte i mere end 20 år!

Men ifølge AAP var det ganske utilladeligt, at Kina inviterede Nixon. AAP protesterede imod besøget i et brev dateret den 6. august 1971, til det kinesiske parti; og brevet blev sendt, *inden* man overhovedet havde den fjerneste anelse om, hvad det kom ud af besøget!

Hvad skriver AAP så i dette brev fra august 1971?

»Vi mener«, skriver AAP, »at det vil være ubegribeligt for folkene, de revolutionære, og kommunisterne ... at invitere Nixon, der er kendt som en afsindig antikommunist, en aggressor og en folkemorder ...«

Ingen vil nægte — kineserne heller ikke, at Nixon var en »afsidig antikommunist, en aggressor og en folkemorder ...«. Men skal det forhindre socialistiske stater i at forhandle med ham? Skal det forhindre, at man bruger den diplomatiske kampmetode mod ham og opnår resultater på den måde?

Tilsyneladende efter AAP's mening. Men AAP's holdning er hykleri. AAP ved udmærket, at socialistiske lande befinder sig i en verden, hvor imperialismen fortsat behersker mange lande, ja, de fleste. Og AAP ved af *egen* erfaring, at det er nødvendigt at forhandle med dem.

Som allerede nævnt var ét af de spørgsmål, som var på dagsordenen mellem Kina og USA, forholdene omkring Taiwan. Taiwan er en del af Kina, der blev løsrivet fra Kina ved

hjælp af USA-imperialismens massive støtte til Chiang Kai-shek. USA befinder sig på Taiwan. Eller med andre ord: USA befinder sig *inden* for Kinas grænser.

Når dette er tilfældet, skal Kina så bare sidde med hænderne i skødet og vente på, at det bliver stærkt nok til at befri Taiwan? Eller skal det udnytte en eventuel svækkelse i de amerikanske positioner til også på diplomatisk plan at bane vejen for en nedtrapning af det amerikanske engagement med Chiang Kai-shek-regimet?

Kina udnyttede den diplomatiske kamps metoder og fik et godt resultat ud af det.

Og Albanien har selv benyttet sig af denne metode. Albanien havde efter 2. verdenskrig et grænseudstående med Grækenland, fordi Grækenland krævede et område i Sydalbanien indlemmet i Grækenland. I 1971 — selvsamme år, som AAP skælder kineserne ud for at have inviteret Nixon, oprettes der diplomatiske forbindelser mellem Albanien og Grækenland, og der opnås en grænseaftale med Athen. Og hvem var det, man oprettede diplomatiske forbindelser med og lavede grænseaftale med? Det var den græske fascistiske oberstjunta under Papadopoulos, en herre, som lige præcis kan kaldes for en »afsidig anti-kommunist, en aggressor og en folkemorder ...«! En af USA-imperialismens kreaturer! En person, der bedst kan sammenlignes med shahen af Iran, Pinochet i Chile og Suharto i Indonesien!

Vi synes, at det er udmærket at Albanien oprettede diplomatiske forbindelser med oberst-juntaen og fik en ordning på grænsespørgsmålet med den. Og det syntes Enver Hoxha også, eftersom han på AAP's 6. kongres i 1971 erklærer, at oprettelsen af de diplomatiske forbindelser

mellem Albanien og Grækenland »er en vigtig begivenhed, som bringer en abnorm situation til ophør, og som tjener til at styrke fred og sikkerhed på Balkan« (Report to the 6th Congress of PLA, s. 51).

Men åbenbart gælder der én regel for Albanien og en anden for Kina! Albanerne må gerne bringe »abnorme situationer« til ophør sammen med »afsindige anti-kommunister«, aggressorer og folkemordere. Det styrker »fred og sikkerhed«. — Mens Kinas forhandlinger med Nixon, og Nixons retræte i Taiwan-spørgsmålet er forræderi og utilstedeligt.

Albanerne nøjes imidlertid ikke med en hyklerisk »moralisk« kritik af Kinas invitation til Nixon. De siger også, at drøftelserne med Nixon giver »revisionisterne våben i hænde til at fornægte hele Kinas kommunistiske Partis storslåede kamp og polemik for at afsløre sovjetregenerne som USA-imperialismens allierede og medsamsvorne« (AAPs eget citat fra 1971-brevet til KKP, s. 36).

Det bemærkelsesværdige ved 1971-brevets udtalelser om, at med Nixon-besøget tilslørede KKP, at sovjetregenerne var »USA-imperialismens allierede og medsamsvorne«, er AAPs svigtende forståelse for, at hovedaspektet ved forholdet mellem USA-imperialismen og socialimperialismen ikke er enhed, men indbyrdes kamp. Og denne svigtende forståelse bliver ikke mindre grel af, at det karakteristiske ved socialimperialisternes fremfærd i 1970'erne — i modsætning til Hrusjtjofs altomfattende såkaldte sameksistenslinje med USA — tydeligere og tydeliere demonstrerer at rivaliseringen af hovedaspektet.

Det er rigtigt, at Hrusjtjof-linien gik ud på samvirke med USA-imperialismen. Men betød det, at socialimperialisternes mål var dette samvirke? Kun naive personer, der helt og aldeles har glemt elementær marxistisk-leninistisk lærdom om imperialismens væsen kan tro på noget sådant. Tværtimod var Hrusjtjofs sameksistens-politik — samtidig med, at den var et forrædderi mod folkenes antiimperialistiske kamp — et dække over, at socialimperialisterne ville have respekt til at styrke sig overfor USA, der indtil slutningen af 60'erne var den ubestridte supermagt nr. 1. Men efterhånden som Sovjetunionen blev stærkere, mens USA-imperialismen blev svagere, viste den sit sande ansigt — »sameksistenspolitikken« og »afspændingspolitikken« slør blev stadig mere gennemsligt. So-

cialimperialismens inderste væsen afslørede sig mere og mere.

Og intet under! Således er imperialismens væsen. Nye imperialistiske magter stræber efter at trænge gamle imperialistiske magter tilbage. Rivaliseringen og kampen imellem imperialisterne er hovedaspektet!

Men dette aspekt nævner det albanske brev fra 1971 overhovedet ikke. Det taler fortsat i 60'ernes gamle »ånd« om, at socialimperialisterne »sammensvørger« sig med USA-imperialisternes! Den socialimperialistiske offensiv mod USA-imperialismen nævnes ikke med et ord, og derfor er det heller ikke besynderligt, at AAP er ude af stand til at begribe, at Kina med sin diplomatiske offensiv over for et svækket USA bl.a. ville svække spændingerne mellem sig selv og USA-imperialismen med henblik på at få ryggen fri til at konsolidere sig over for det stadig stærkere sovjetiske pres fra vest.

Mens AAP i 1971 demonstrerede sin foragt for verdens realiteter med fordømmelsen af Kinas invitation til Nixon, var der andre, der havde en nok så klarsynet vurdering af invitationen; samtidig med at AAP sendte sit protestbrev til Peking, holdt generalsekretæren for Koreas Arbejds Parti Kim Il Sung en tale på et massemøde i Den demokratiske Folkerepublik Koreas hovedstad Pjongyang. Om Nixons besøg i Kina sagde han:

»Nixons besøg i Kina vil ikke være en sejrherres march, men en besjæret rejse, og det afspejler fuldstæn-

digt USA-imperialismens skæbne, der er som solen, der går ned på den vestlige himmel. Det er en stor sejr for det kinesiske folk og for verdens revolutionære folk«.

Og Kim Il Sung fortsatte:

»I anledning af Nixons plan om at besøge Kina er der nu opstået ny forvirring og opløsning i den imperialistiske lejr. Den japanske premierminister Sato, som har stillet alle andre i skyggen, hvad angår fjendtlig politik over for Den kinesiske Folkerepublik, hvorved han ganske har fulgt den amerikanske imperialisme, forsøger særlig energisk at skjule sin reaktionære politiks bankerot ved snart hver eneste dag at give udtryk for sin rådvildhed med en masse usammenhængende bemærkninger. Andre satellitlande og nikkedukker, som blindt har rendt i halen på USA-imperialismen er i stor vildrede, og især Chiang Kai-shek-kliken og den sydkoreanske marionetklike råber forarget op og er grebet af stort ubehag og stor frygt« (Cit. fra Hsinhua News Agency, 8.8.1971, s. 16).

Altså: Kim Il Sung slog fast, at Nixon-rejsen betød et nederlag for den amerikanske imperialisme og så i forhold til USAs positioner i det delte Korea, og at rejsen bragte de reaktionære pro-amerikanske politikere i Japan i defensiven — en defensiv, som netop i 1978 yderligere er blevet beseglet af freds- og venskabstraktaten mellem Kina og Japan, som bl.a. indeholder en artikel, hvori det hedder, at begge lande »modsatser sig bestræbelser« fra noget land eller

USA en supermagt i defensiven.

nogen gruppe af lande på at »etablere hegemoni« i Asiens- og Stillehavsregionen, en artikel, som klart retter sig mod begge de imperialistiske supermagter!

Havde det imidlertid stået til albanerne, var Kim Il Sung's opregnede resultater af Nixon-invitationen aldrig blevet nået. Og til hvis glæde og gavn?

12. Linieskiftene i Kinas internationale politik

At AAP efterhånden helt har mistet orienteringen i den internationale politik, fremgår af en anden passus i AAP-brevet fra i år. Heri hedder det bl.a.:

»Tyngdepunktet i den kinesiske politik har skiftet tre gange i løbet af ti år, fra 1962 til 1972. Først rettede Kinas kommunistiske Parti sig efter den strategiske formel om en forenet front med Sovjet og de andre revisionister imod USA-imperialismen og dens allierede. Senere fremsatte Kinas kommunistiske Parti parolen om »en meget bred enhedsfront mellem proletariatet og de revolutionære folk i alle lande mod USA-imperialismen, sovjetrevisionismen og reaktionen over alt i verden«. Efter Nixons besøg taler den kinesiske strategi igen om »en bred enhedsfront«, men denne gang medregner den »alle, der kan forenes«, idet den medtager endog Amerikas Forenede Stater mod den sovjetiske social-imperialisme« (37-38).

Ifølge AAP er det den rene og skære opportunistiske at skifte linie på denne måde!

Lad os først se på de påståede linieskifts karakter — og lad os derefter se på, om ændringerne i den kinesiske udenrigspolitik skyldes ændringer i verden eller Kinas kommunistiske Partis »voklende, opportunistiske og modsætningsfyldte holdninger«, således som albanerne påstår det?

For at få KKP's linieskift til at se skumle ud, må albanerne forfalske historien.

Igen påstår man, at KKP ønskede enhed med revisionisterne imod USA-imperialismen. Vi har ovenfor i afsnit 5 allerede påvist, at denne påstand er usand, at Kinas bestræbelser i begyndelsen af 60'erne gik ud på at forene sig med Sovjetunionen og de andre lande, som både Albanien og Kina endnu kaldte socialistiske, imod USA-imperialismen, som BÅDE Albanien og Kina betragtede som hovedfjenden. Og denne enhed

skulle skabes ikke med revisionisterne, men gennem kamp mod disses kapitulationspolitik over for USA-imperialismen.

I sit Forslag vedrørende den internationale kommunistiske bevægelses generallinie fra 1963 siger Kinas kommunistiske Parti dette klart og utvetydigt:

»Det internationale proletariat må og kan forene alle de kræfter der kan forenes, udnytte de indre modsætninger i fjendelejren og oprette den bredeste enhedsfront mod de amerikanske imperialister og deres lakajer« (min fremh.).

Men:

»Ikke at skelne mellem fjender, venner og os selv og at betro folkenes og menneskehedens skæbne til samarbejde med den amerikanske imperialisme betyder omvendt at føre folken på vildspor« (Generallinien, s. 9).

Og dette udtrykkes — efter at polemikken mellem det sovjetiske og det kinesiske parti er blevet åben — så aldeles umisforståeligt på denne måde i *To forskellige linier i spørgsmålet om krig og fred*, offentliggjort af KKP den 19. november 1963:

»De sovjetiske ledere retter ikke spydspidsen i deres kamp imod verdensfredens fjende, men imod den socialistiske lejr, hvorved de svækker og underminerer selveste kraftkernen (core of strengt), som forsvarer verdensfreden«.

Og med denne linie »har de sovjetiske ledere fuldstændig opgivet

kampen mod den imperialistiske aggressions- og krigspolitik. Denne linie afskriver den forenede front imod USA-imperialismen og dens lakajer, og den afskriver forsvaret for freden. Den forsøger at skabe den største isolation ikke af verdensfredens ærkefjende, men af fredens kræfter. Det betyder likvideringen af kampopgaven: at forsvare verdensfreden. Det er en linie, som tjener USA-imperialismens »globale strategi«. Det er en linie, som ikke fører til verdensfred, men til en skærpelse af krigsfaren og til krigen selv«.

Men KKP er overbevist om, at »kommunisterne og folkene i verden med sikkerhed vil knuse den imperialistiske plan for at udløse en ny verdenskrig, og vil sikre freden, forudsat de afslører det imperialistiske bedrageri, gennemskuer de revisionistiske løgne og påtager sig opgaven at forsvare verdensfreden« (The Polemic on the General Line of the International Communist Movement, Peking 1965, s. 255-57) (min fremh.).

Klarere kan det næppe siges, at forudsætningen for at slå hovedfjenden er, at der sker en samling af de antiimperialistiske kræfter på trods af og i kamp mod revisionisterne — og ikke sammen med dem, således som AAP hævder, at KKP ønskede.

Det er imidlertid rigtigt, når AAP skriver, at KKP ændrede denne linie. KKP erkendte — iøvrigt ligesom AAP, — at udviklingen efter-

Der var engang, hvor AAP anerkendte Kinas revolutionære rolle. Billedet er fra et massemøde i Tirana den 17.9.68 i anledning af Albaniens udtræden af Warszawapagten. På skiltet til venstre står: »Længe leve det store kinesiske folk på 700 mill., som er hovedkraften i verden i kampen mod imperialismen og revisionismen«.

hånden havde vist, at Sovjetunionen endegyldigt havde forvandlet sig til at blive et socialimperialistisk land.

Vi kan her følge Enver Hoxhas ændrede analyser af situationen. Allerede i marts 1965 sagde Hoxha i en samtale med Chou En-lai, at »endnu har de (sovjetevisionisterne) ikke grebet til metoden med åbne undertrykkelseskrige, men kursen, de følger, vil uden tvivl føre dem til dette også ...«. Og han siger videre:

»Det er klart, at sovjetevisionisterne leger med ilden, fordi de for at nå deres skumle mål har til hensigt at svække amerikanerne økonomisk, militært og politisk gennem at lade disse fare frem med ild og sværd imod de folk, der kæmper for at befri og forsvare sig selv« (Conversations with Chou En-lai, udg. i Tirana 1977, s. 7-8).

Denne Hoxhas analyse er både præcis og forudseende; kun 3 år efter greb sovjetevisionisterne faktisk til væbnet undertrykkelse, da de invaderede Tjekkosllovakiet, og det skete også — som Hoxha forudså det, — at USA blev svækket økonomisk, militært og politisk som følge af en folkekrig imod sig, nemlig i Indokina.

Efterhånden som USA-imperialismen således blev svækket, og efterhånden som Sovjetunionen blev styrket og bl.a. demonstrerede denne styrke i Tjekkosllovakiet, indså både KKP og AAP, at der nu fandtes to hovedfjender, og at disse to hovedfjender var USA- og socialimperialismen. Ikke mindst indgrebet i Tjekkosllovakiet medførte, at såvel KKP som AAP ophørte med at tale om en socialistisk Sovjetunion, misregleret af revisionister; nej, nu erklærede man, at »et af de klare træk i den nuværende internationale situation er den sovjetiske revisionismes overgang til socialimperialismen« (Hoxha: Twenty five years of struggle ..., tale den 29.11.1969, Tirana 1969, s. 72).

Ganske vist var det kineserne, som først sidestillede USA-imperialismen og socialimperialismen, mens AAP fortsat på sin 6. kongres i 1971 taler om, at »uanset de forandringer, der har fundet sted og finder sted i verden, *forbliver* USA-imperialismen alle folks *hovedfjende*, den største undertrykker og udbytter af andre lande, den internationale reaktions fæstnings« (Report to the 6th congress, s. 19) (min fremh.).

Det var imidlertid kineserne, der var de mest fremsynede, og i konsekvens af sin nyvundne indsigt i ændringerne i verden, hvor USA- og

socialimperialismen var ved at være lige stærke, slog KKP fast, at hovedslaget skulle rettes mod *begge* supermagter (jvf. f.eks. Kinas tale i FN i efteråret 1971, se En uimodståelig historisk tendens, udg. af den kinesiske ambassade i København, januar 1972). Efterhånden fulgte AAP også med og begyndte at tale om, at begge supermagter var folkenes hovedfjende.

Men i modsætning til AAP begreb KKP, at verden ikke blev låst fast i en evig ligevægtssituation, hvor to imperialistiske supermagter er lige stærke. Tværtimod erkendte KKP, at socialimperialisterne ikke ville være tilfredse med at »stå lige« med USA-imperialismen. Naturligvis ville socialimperialisterne energisk slås for at *overhale* USA-imperialisterne — og dermed er vi nået til de karakteristiske tendenser fra 70'ernes midte.

Endnu i april 1974 erklærede Kina i FN, at de to supermagter »er en ny verdenskrigs ophav«. Men udviklingen skulle snart vise, at den sovjetiske ekspansionspolitik, der var indledt med det væbnede overfald på Tjekkosllovakiet, fik nye kraftige udtryk — især i Afrika, — først med Angola-aktionen, senere med den massive indblanding på Afrikas Horn. På denne baggrund konstaterede — og konstaterer — Kina, at ganske vist er USA-imperialismen og socialimperialismen fortsat folkenes hovedfjender, men at socialimperialisterne udgør den farligste kilde til verdenskrig.

Og ud fra denne vurdering af ændringerne i verdenssituationen skærpede kineserne kampen mod socialimperialisterne og advarede mod vestlig Münchenpolitik, der blot ville øge sovjeteimperialismens appetit.

Således forholder det sig med ændringerne igennem de seneste 15 år af Kinas internationale politik. Ifølge AAP er dette »strategiske« ændringer, og hvis AAP her forstår »strategi« i forhold til kampen mod skiftende hovedfjender, kan man for vores skyld gerne tale om *strategiske* ændringer. Det afgørende er imidlertid, at AAP *kritiserer* ændringerne og taler om, at de er udtryk for vaklen og infam opportunisme!

Tilsyneladende er uret gået i stå i Tirana. Forarget skriver AAP i brevet til kineserne, at man nok »også i fremtiden vil blive vidne til kovendinger i den kinesiske strategi og politik ...« (39).

Ja, sikkert nok. For KKP går ud fra et syn på verdensudviklingen,

som allerede Lenin udviklede med sædvanlig realitetssans og skarpheid. I sin polemik mod Kautskys »ultra-imperialisme« — nemlig forestillingen om, at der eksisterer et imperialistisk system, hvor enheden er større end modsætningerne inden for systemet — skriver Lenin allerede i 1917:

Under kapitalismen »er ethvert andet grundlag for opdelingen af interesse- og indflydelsessfærer, at kolonier osv. end de opdelende parter *magt* — den økonomiske, finansielle, militære og øvrige magt, — *ikke* tænkelig. Men de deltagendes styrke ændrer sig *u jævnt*; thi en *jævn* udvikling af de enkelte foretagender, truste, industrigrøner og lande er umulig under kapitalismen. For et halvt århundrede siden var Tyskland en ynklig svækling, hvis man sammenlignede dets kapitalistiske styrke med det daværende England; det samme gjaldt Japan i sammenligning med Rusland. Er den antagelse 'tænkelig', at magtforholdet mellem de imperialistiske magter efter ti, tyve års forløb vil forblive *uændret*? Absolut utænkeligt!« (Lenin, Udv. værker, bd. 6, Kbh. 1947, s. 190-91) (Lenins egne fremh.).

Intet tyder på, at denne vurdering af modsætningerne i imperialismen er blevet mindre gyldig idag, 60 år efter den blev skrevet. Tværtimod!

Og eftersom disse modsætninger ændres, må et socialistisk lands udenrigspolitik også ændres! — Dertil kan man så — som AAPs venner i Danmark, KS(m-l) siger det — indvende, at »det afgørende er ikke, *hvor* fjendernes styrker på et givet tidspunkt er placeret, hvem der udløser krigen eller lignende«, for det er nemlig ifølge KS(m-l) aldeles gyldigt; under imperialismen er krige imperialistiske krige, så at tage højde for, hvorfra krigstruslen er størst, er forrykt. Arbejderne bliver jo skudt alligevel! (jvf. Til forsvar for marxismen-leninismen osv., Kbh. 1978, s. 19-20).

Men denne argumentation er lige så ansvarløs, som den er absurd. Følger man den tankegang, KS(m-l) her lægger frem, får det nogle farlige konsekvenser præcis i en periode, hvor socialimperialisterne er i offensiven.

Det beviser Albaniers seneste udenrigspolitiske handlinger. Om socialimperialismens første større fremstød på det afrikanske kontinent hedder det f.eks. i beretningen til AAPs 7. kongres i november 1976:

»Begivenhederne i Angola bliver opreklameret som en større sovjetisk 'succes', noget som tjener

socialimperialismen til at fremstille sig selv som en befrier af folkene. Dette tjener også USA-imperialismen og hele verdenskapitalismen, så de kan oppiske en anti-kommunistisk frygt- og krigspsykose, skønt kommunismen ikke har det fjerneste at gøre med den sag. (Report to the 7th Congress, s. 185).

Hvilken stringent analyse! Ikke et ord om, at der rent faktisk var tale om en succes — ikke i gaseøjne, — men en rent faktisk succes, der indledte socialimperialismens virkelige indflydelse på det afrikanske kontinent! Nej, i den albanske version bliver socialimperialismens fremfærd i Angola nærmest en handling, der fører til opspikning af en krigspsykose. Ikke et ord om, at socialimperialismens aggression rent faktisk *øger* faren for krig!

Op lad os tage et andet eksempel på, hvorledes Albanien ikke alene underkender socialimperialismens verdenspolitiske intriger, men rent faktisk objektivt støtter dem. — I en leder i det albanske partis dagblad Zeri i populit den 3. september 1978 i anledning af Hua Kuo-fengs besøg i Jugoslavien og Rumænien hedder det således, at det er Kina, som har »fremprovokeret den blodige konflikt mellem Cambodja og Vietnam«, og at Kina fører en »imperialistisk politik over for Vietnam«.

Meget bemærkelsesværdigt er det dog, at AAP påstår, at den tidligere omtalte kinesisk-japanske traktat ikke alene skal danne en barriere mod sovjetisk opmarch mod Kina, nej, den skal såmænd også være »et middel til en mulig march fra Kinas side mod Sovjetunionen« (! — mit udråbstegn) (se »Chinese Warmongering Policy and Hua Kuo-feng's Visit to the Balkans«, ATA 3.9.78, s. 3 og 4).

Det er, hvad AAP har at sige til Kinas forsøg på at dæmpe op for den socialimperialistiske offensiv; det er, hvad AAP har at sige til det sovjetinfiltrerede Vietnams udsmidning af overseiske kinesere og angreb på Kampuchea!

Hvortil kommer, at albanerne påstår, at den kinesiske støtte til Jugoslaviens og Rumæniens uafhængige kurs over for Moskva ligefrem opbidser til krig på Balkan! (se ovenfor afsnit 10).

AAPs angreb på Kina for at tage højde for socialimperialismens fremmarch og den deraf følgende øgede krigstrussel har således i praksis medført, at socialimperialismens fremfærd først underbetones for senere at blive så undervurderet, at den

Vietnamesiske sikkerhedsfolk driver med knive og stenkast kinesere, bosat i Vietnam, over grænsen til Kina ved Yu Yi Kuan. (Kinesisk foto fra den 25.8.78).

reelt erstattes af en objektiv støtte til selvsamme socialimperialisme — imod Kinas konkrete bestræbelser på at dæmpe op for den bl.a. gennem Hua Kuo-fengs rejse til Jugoslavien og Rumænien i august 1978.

Men AAP ville ikke være sig selv i det her behandlede brev til kineserne, medmindre det ødelagde hele sin »analyse« med én gigantisk selvmodsigelse, der forvandler kritikken af Kina til det rene usammenhængende nonsens.

Det er stærkt sagt, men anden karakteristik kan der ikke gives på den konklusion, AAP drager af sin egen kritik af KKP. I denne konklusion, der følger efter de forargede angreb på Kina for at gå sammen med USA mod socialimperialismen, hedder det ordret, at ændringerne i den kinesiske politik er »ændringer, der tilfredsstiller Kinas stormagtsinteresser i dets søgen efter alliancer med USA-imperialismen, den sovjetiske socialimperialisme og verdenskapitalen for at skabe og opbygge Kina som en imperialistisk supermagt« (39) (min kraftige fremh.).

Ja, det står der mandsanten: at Kina vil alliere sig med »den sovjetiske socialimperialisme« efter at brevet har skrevet side op og side ned om kinesernes afskyelige alliance med USA imod socialimperialismen!

Denne albanske konklusion, hvor USA-imperialismen, verdenskapitalen, socialimperialismen og de kinesiske imperialister nu går op i en større enhed med opdelingen af verden for øje, er et rystende eksempel på ideologisk charlataneri.

13. Om forbindelserne mellem det albanske og det kinesiske parti

Efter dette højdepunkt i det albanske brev virker det mere end ejendommeligt, når AAP just derefter i det tiende punkt bebrejder KKP, at det ikke — ligesom AAP — gjorde sig ordentlige anstrengelser for at løse de »uoverensstemmelser, der var opstået mellem de to partier og som blev mere udtalte, efterhånden som tiden gik, ad marxistisk-leninistisk vej ...« (s. 41).

Hvordan kunne AAP, der erklærer, at KKP aldrig har fulgt oktoberrevolutionens vej, og erklærer, at KKP allerede med Nixons besøg i 1971 »trådte ind i dansen med de imperialistiske alliancer og rivaliseringer omkring en nyopdeling af verden, hvor også Kina vil have sin del«, overhovedet drømme om, at man kunne løse uoverensstemmelser med slige imperialister »ad marxistisk-leninistisk vej«? Hvordan kan man »gøre sig anstrengelser for at optage kammeratlige drøftelser med den kinesiske ledelse«, når disse »kammerater« var anti-marxister og førte imperialistisk politik? — Hvilken selvmodsigelse! Hvilken principløshed!

Men AAP-brevet lader som ingenting. Og undslår sig endog ikke for at fortie, at der faktisk var muligheder for at få de ønskede forhandlinger. I brevet hævdes det, at AAPs ledelse i januar 1974 foreslog, at en albansk parti- og statsdelegation på højest plan besøgte Kina og drøftede uenighederne. Men kineserne udskød sagen og besøget kom aldrig i stand.

AAP-brevet glemmer imidlertid at fortælle, at i slutningen af november 1974 var der en kinesisk stats- og partidelegation på højest plan i Albanien. Delegationens leder var det daværende politbureau medlem Yao Wen-yuan! Med i delegationen var ligeledes Keng Piao, der dengang var — og fortsat er — leder af det kinesiske partis afdeling for forbindelser mellem kommunistiske partier!

Det er altså usandt, at AAPs og KKP's ledelser ikke havde lejlighed til at føre indbyrdes forhandlinger!

Som en sidste illustration af AAPs specielle evne til at stille sig selv an som uskyldige engle, hvor den albanske ledelse udmærket ved, at den er let at gennemskue, skal omtales den albanske forbavselse over den kinesiske reaktion på AAPs 7. partikongres i november 1976.

KKP angreb i følge det albanske brev denne kongres »under påskud af, at den skulle have angrebet Kina, Kinas kommunistiske Parti og Mao Tse-tung«.

Herom skriver AAP:

»Den kinesiske ledelses beskyldning er grundløs. Man behøver blot at læse dokumenterne fra den 7. kongres, der alle er offentliggjort. Det er ikke vanskeligt for nogen at se, at de ikke indeholder noget angreb mod Kina, Kinas kommunistiske Parti eller Mao Tse-tung. Albanien Arbejdets Partis centralkomité har i et brev dateret den 24. december 1976 bedt Kinas kommunistiske Partis centralkomité om at angive, hvor og hvornår vort parti har angrebet Kinas kommunistiske Parti og Mao Tse-tung. Til dato har den kinesiske ledelse som sædvanlig ikke givet noget svar« (s. 43-44).

14. Sammenfatning og perspektiver

Vi har i de foregående 13 punkter analyseret de synspunkter, som AAP har fremlagt i sit generalangreb på Kinas kommunistiske Parti. På mange måder betegner AAPs brev til KKP afslutningen på en epoke, der startede med KKP's og AAP's fælles opgør med den moderne revisionisme. Denne epoke afrundes på sin vis af bruddet mellem Kina og Albanien. Den albanske kritik er et spejl. I dette spejl kan man — ved at forholde sig til AAP-brevets negative »historieskrivning« — øjne nogle af de konklusioner, som man ud fra et marxistisk-leninistisk synspunkt kan drage af opgøret med revisionismen, og man kan sammenfatte disse konklusioners perspektiver i et vist mål.

Disse konklusioner og disse per-

ske brev beskæftiger sig så indgående med forholdet til titoismen (se ovenfor, afsnit 3). Med Kommunistisk Informationsbureau (Kominforms) fordømmelse af titoismen i juni 1948 var man for første gang vidne til, at kommunistiske partier, der stod i spidsen for statsmagten i en række lande, fordømte et andet kommunistisk parti, der netop havde stået i spidsen for en folkedemokratisk revolution, og som erklærede, at opbygningen af socialismen var på begyndt.

Naturligvis kendte man også fra den kommunistiske bevægelses tidligere historie fordømmelser af en række afvigelser, som man mente førte bort fra vejen til socialismen. Men det var som sagt første gang, at fordømmelsen rettede sig mod et parti, der rent konkret ledede opbygningen af socialismen.

I kritikken af det jugoslaviske parti spillede det da også en afgørende rolle, at der i Jugoslavien efter Kominforms formening fandt en udvikling sted, der pegede frem mod, at det jugoslaviske samfund ville blive et samfund, der var socialistisk i ord, men kapitalistisk i praksis. Og ud over kritikken af samfundsudviklingen i Jugoslavien, blev det jugoslaviske parti også bebrejdet, at det kapitulerede over for den vestlige imperialism, og at det selv havde ambitioner om at gennemføre en ekspansionistisk politik.

Disse ambitioner omfattede bl.a. indlemmelsen i Jugoslavien af nabo-staten Albanien. Der er således gode grunde til, at specielt albanerne stod skarpt overfor det jugoslaviske parti og dets leder, Josip Broz Tito.

Med striden mellem det jugoslaviske kommunistiske parti og først og fremmest Sovjetunionens kommunistiske parti rejstes således spørgsmålet om, hvorledes et kommunistisk parti indenrigspolitisk som udenrigspolitisk burde gebærde sig, når det stod i spidsen for proletarietets diktatur.

Allerede i 1948 blev det slået fast, at en afgørende forudsætning for, at et land kunne blive socialistisk, var, at det gennemførte en fuldstændig, omend gradvis, socialisering. Jugoslaverne blev bl.a. kritiseret for at tage lemfældigt på socialiseringen af landbrugssektoren. Dernæst blev det slået fast, at gennemførelsen af en planøkonomi, der gradvist fjernede de kapitalistiske økonomiske mekanismer, ligeledes var et centralt led i socialismens opbygning. Jugoslaverne blev kritiseret for at forsømme dette, og for i stedet at lukke op på

På AAP's 5. kongres var KKP mere i kridt-huset hos albanerne. Enxher Hoxha fremviser stolt KKP's hilsen til kongressen med Mao Tsetungs underskrift.

Man forstår udmærket, hvorfor KKP ikke har svaret på det albanske brev af 24. december 1976! Men måske havde AAPs centralkomité forventet, at KKP skulle have indvilget i at deltage i AAPs spørgeleg. Måske skulle KKP have svaret:

»Nej, kammerater. Vi kan ikke finde ét eneste sted, hvor I nævner KKP eller Mao Tse-tung ved navn! Men I bruger et helt afsnit i jeres kongresberetning til at fordømme 'teorien om verdens deling i tre', og denne teori er fremsat af Mao Tse-tung. Så selv om I ikke har skrevet adressen ligeud, så er vi altså ikke så ubegavede, at vi ikke kan begribe, hvem det er I hentyder til ...«!

spektiver er dels af teoretisk og dels af strategisk karakter. På de følgende sider vil vi fremlægge sådanne konklusioner og perspektiver. Men disse skal ikke opfattes som færdige gennemtyggede konklusioner og perspektiver. Tværtimod skal de opfattes som oplæg til viderediskussion med henblik på at uddybe den marxistisk-leninistiske indsigt i den udvikling, der finder sted i vor tid, og med henblik på at uddybe den marxistisk-leninistiske strategi og taktik.

a. Hvad er et socialistisk land?

Det er ikke tilfældigt, at det alban-

96% af de beskæftigede i Jugoslavien
ens landbrug findes i den private sek-
tor.

vid gab for den kapitalistiske konkurrenceøkonomi under dække af, at man skulle decentralisere økonomien under arbejdernes lokale selvvaltningsystem.

Kernen i kritikken var rigtig. Det viste sig med al tydelighed, at det jugoslaviske samfund ikke gik socialismens vej, men tværtimod udviklede sig til at blive et kapitalistisk samfund med en stor privat sektor i samfundøkonomien, med en udbredt konkurrenceøkonomi, der også omfattede de offentligt ejede virksomheder, og med en økonomisk politik, der til forveksling ligner den socialdemokratiske »rammeøkonomiske« politik i de højtudviklede kapitalistiske lande. Man rørte ikke det mindste ved arbejdskraftens varekarakter, og resultatet blev bl.a. en omfattende arbejdsløshed, der iøvrigt medførte, at mere end 1 million jugoslavere kom til at fungere som arbejdskraftreserve i de vesteuropæiske lande. — Kritikken af den jugoslaviske ambition om bl.a. at indlemme Albanien var ligeledes korrekt.

Tilsyneladende havde man således i 1948 inden for den folkedemokratiske lejr, et parti, der sveg socialismen, mens de øvrige partier fastholdt den socialistiske kurs. Hverken i Sovjetunionen eller i de østeuropæiske lande gav man derfor efter for jugoslaviske tendenser; socialiseringen af produktionsmidlerne i de østeuropæiske lande fortsatte rask, omend i forskelligt tempo, en række femårsplaner markerede planøkonomiens gennemførelse, og man bekæmpede udbytningen af arbejdskraften og det fri arbejdskraftmarked.

På trods heraf viste det sig, at netop i det mest fremskredne land, Sovjetunionen, var de socialistiske principper om samfundseje og plan-

økonomi som Kominform gik ud fra i sin kritik af Jugoslavien, kun en skal omkring en udvikling, der fremviste tydeligere og tydeligere kapitalistiske træk — omend ikke privatkapitalistiske, men statskapitalistiske. Sovjetunionen forvandlede sig til at blive et kapitalistisk samfund, uden at det formelle samfundseje og den formelle planøkonomiske struktur blev ændret — omend liberalistiske reformer medførte et øget spillerum for konkurrence- og profitøkonomi.

Det, der skete, var således ikke, at Sovjetunionen gik den »jugoslaviske« vej. Sovjetunionens vej til kapitalismen blev den statsmonopolistiske inden for de formelle »socialistiske« rammer, som Kominform havde udstukket. Der opstod således en række varianter af statskapitalisme, hvoraf den sovjetiske var én, den polske med en udstrakt privat sektor i landbruget var en anden, den jugoslaviske med den decentraliserede konkurrenceøkonomi var en tredje.

Men når man efterhånden kunne se så mange varianter af statskapitalismen udvikle sig under navnet socialisme, blev det mere og mere nødvendigt at foretage en skarp teoretisk afgrænsning mellem kapitalisme og socialisme.

Det kan lyde absurd, at en sådan afgrænsning skulle volde problemer. Kapitalismen og socialismen er jo diametrale modsætninger!

Grundlæggende set er dette naturligvis rigtigt. På det abstrakte plan kan man med lethed definere den kvalitative forskel. Under kapitalismen har kapitalisterne magten, de disponerer over eller ejer direkte produktionsmidlerne, de køber arbejdernes arbejdskraft og udbytter arbejderne osv. osv. Under socialismen derimod har arbejderklassen magten, de ejer produktionsmidlerne, og der finder ingen udbytning sted.

Går man imidlertid fra det abstrakte til det konkrete, bliver det mere indviklet. Et socialistisk samfund er et samfund i udvikling, det er et samfund, der er opstået under ganske bestemte, specifikke historiske omstændigheder, og — hvad der er det væsentligste —: det er et samfund, der gennem kamp mod kapitalistiske elementer, mod et borgerskab, der til stadighed optræder under vekslende former, er på vej mod sin egen negation i det kommunistiske samfund.

Klassekampen under socialismen kan føre og har ført til arbejderklassens nederlag, og det spørgsmål, der

rejser sig, er så: Hvad er kriteriet for, at et land fortsat udvikler sig frem mod kommunismen? Og hvad er kriteriet for, at det ikke længere gør det, men tværtimod er på vej tilbage til kapitalismen?

Det er præcis omkring disse afgørende problemer, at vanskelighederne melder sig, når man på forskellige tidspunkter skal vurdere, om et samfund fortsat er socialistisk. For som KOMINFORM-resolutionens kritik af titoismen demonstrerede, var det ikke nok at gøre fænomener som socialisering af produktionsmidlerne og planøkonomi til grundlæggende elementer, der kvalitatitvis skilte kapitalisme fra socialisme. Også i samfund, hvor disse elementer findes, kan kapitalismen genrejses i form af statsmonopolisme, hvor den herskende klasse består af dem, der kontrollerer produktionsmidler og tilegner sig proletariats merværdi ved hjælp af en stærkt centraliseret statsmagt.

At planøkonomi og formelt samfundseje af produktionsmidlerne ikke er tilstrækkelige forudsætninger for, at et samfund kan karakteriseres som socialistisk, er imidlertid en erkendelse, der først er opnået, efterhånden som proletariske revolutioner er blevet gennemført, og efterhånden som der er blevet indhøstet erfaringer fra den konkrete opbygning af socialismen.

Dette betyder igen, at marxist-leninister bestandigt må følge udviklingen i de socialistiske samfund, og uafbrudt bearbejde erfaringerne fra denne opbygning med henblik på at slå fast, i hvilken retning det socialistiske samfund må udvikle sig for at nå det kommunistiske mål.

At socialisering og planøkonomi i én periode blev betragtet som tilstrækkelige kriterier for at kalde et land socialistisk, er særdeles forståeligt. Man vurderede ud fra de sparsomme erfaringer, man havde på et tidspunkt, hvor selve kampen for at socialisere økonomien og gennemføre en planmæssig udvikling af samfundet var hovedaspektet i bestræbelserne på at sikre socialismens økonomiske grundvold.

Men i dag er nye erfaringer kommet til. KOMINFORM's kriterier er ikke længere tilstrækkelige. — Tvært imod er det blevet endnu mere kompliceret, efter at det har vist sig, at den jugoslaviske variant af kapitalismen med dens konkurrenceøkonomi ikke engang er den dominerende variant af kapitalisme i de lande, der engang slog ind på kapitalismens vej. Det, man i dag skal undersøge ved de

fleste lande, der kalder sig socialistiske, er, hvorledes disse samfund fungerer bag en facade af totalt samfundseje og centraliseret planøkonomi.

Hverken Kinas kommunistiske Parti, Albaniens Arbejders Parti eller for den sags skyld Kommunistisk Arbejderparti har indtil nu fremlagt tilstrækkeligt dybtgående analyser af disse problemer ud fra de erfaringer, der er indvundet under og efter striden i den internationale kommunistiske bevægelse.

Indtil videre har man nøjedes med at tage stilling ud fra visse enkeltfænomener. Et af disse fænomener er de enorme kløfter mellem højt- og lavtlønnede, der findes i de statskapitalistiske samfund, og som viser, at arbejderklassen udbyttes, i og med de højstlønnede får andel i den merværdi, arbejderne skaber.

Denne konkrete påvisning af, at en udbytning finder sted, er naturligvis et centralt element i bestemmelsen af, at et samfund ikke er socialistisk, men kapitalistisk. Men hvor går grænsen? Hvor stor en lønforskel skal der være tale om? Og under hvilke omstændigheder og på hvilket udviklingstrin kan man acceptere den ene eller den anden lønforskel?

Andre elementer, der indgår i vurderingen af, om et samfund er socialistisk eller ikke, er, om man løser modsætningen mellem land og by, mellem åndeligt og fysisk arbejde og mellem ledere og ledede på en fremadpegende måde, dvs. om man skærper eller mindsker modsætningerne.

Med den store proletariske kulturrevolution blev verden vidne til, hvordan man bekæmpede en række

forsøg på fra borgerskabets side at erobre magten, og hvordan man bekæmpede skærpsen af de just nævnte modsætninger. Forskellene mellem statskapitalismen og socialismen blev trukket skarpere op.

Den seneste udvikling har imidlertid vist, at der ikke findes enkle formler for, hvordan socialismen opnår sejre over kapitalistiske genrejsningsforsøg. To begivenheder har bekræftet dette påny. De to begivenheder er den kinesiske kritik af »de fires bande«, som bl.a. har ført til en mere kritisk holdning over for kulturrevolutionen, og de albanske ledere fremfærd i de senere år.

I Kina viste det sig, at samtidig med, at kulturrevolutionen gjorde op med en række kapitalistiske fænomener, udnyttede lag i det kinesiske parti og det kinesiske statsapparat dette opgør til at fremtvinge en masseffjendsk »venstre-opportunistisk politik, som truede med at lamme Kina økonomisk og politisk. »Venstre-opportunisten bestod — i hvert fald på overfladen — af en politisk linie, som så at sige opfattede det kinesiske samfund som langt mere fremskredt end det reelt var. I følge de kinesiske »venstre-opportunistere kunne man drive Kina frem mod kommunismen ved hjælp af en ideologisk offensiv, som lå milevidt foran den bevidsthed, der fandtes i brede dele af det kinesiske folk. Og fulgte folket ikke med, var det forældet, og man erstattede overbevisning med tvang.

Resultatet blev det modsatte af det erklærede mål: Den kinesiske socialisme stagnerede og faren for en kapitalistisk genrejsning på ruinene af en mere eller mindre ødelagt

økonomi var en overhængende fare.

I denne situation måtte bremsere slås i, og efter »de fires« fald gennemførtes der i Kina en række foranstaltninger, der set ud fra kulturrevolutionens udadtil vældigt kommunistiske perspektiver måtte opfattes som tilbageskridt. Man genindførte bonus, omend med måde, man genindførte eksaminer, man reducerede de intellektuelles fysiske arbejde osv. Det var og er et skridt tilbage — men »tilbage« i forhold til hvilken målestok? I forhold til det Fremtids-Kina, som »de radikale« søgte at skabe hestehoveder foran udviklingen og hen over hovedet på det kinesiske folk.

Det er KAPs opfattelse at de justeringer, der foretages i Kina i dag med henblik på at styrke socialismen, der ikke har 100 år, men kun 30 år bag sig, grundlæggende set er nødvendige og derfor rigtige. Det var rigtigt at rykke »venstre-opportunisten op med rode, og den strategi, Kinas kommunistiske Parti har fremlagt på sin 11. kongres i 1977 peger frem mod kommunismen. På trods af ajourføringerne er strategien for at mindske modsætningerne mellem land og by, mellem intellektuelt og fysisk arbejde og mellem ledere og ledede ikke forladt, og bonus' moderate genindførelse rører ikke ved den kendsgerning, at lønkloften mindskes.

Det, der er sket i Kina, er således, at socialismen har vundet en afgørende sejr, i og med det kinesiske parti har gjort op med tendenser, der på overfladen så »mere kommunistiske« ud end de tendenser, der ses i Kina i dag. Bruger man kulturrevolutionens mest avancerede målestok, er udviklingen i Kina i dag ikke et

»De fires bande«. Fra venstre Chiang Ching, Wang, Chang, og Yao.

»fremskridt« — og netop en række af de marxistisk-leninistiske organisationer og partier har været vant til at anvende denne avancerede målestok. De fleste af disse organisationer og partier er jo netop blevet dannet i slutningen af 60'erne og begyndelsen af 70'erne, i kulturrevolutionens periode og med 'de radikale's' propaganda som den vigtigste kilde til det, der skete i Kina.

Opføret med »de fire«, opføret med »venstre-opportunismen« i Kina har således atter engang kompliceret billedet af, hvad der må kræves af et bestemt samfund på et bestemt samfundstrin for at man kan tale om, at dette samfund bevæger sig frem mod kommunismen og til stadihed overvinder kapitalistiske genrensningsforsøg. Kulturrevolutionens »venstre-opportunistiske« tendenser og nu konsolideringen på et mindre hæsblesende niveau viser endnu engang, at socialismen udvikles i zig-zag, at klassekampen bølgel frem og tilbage, og at socialismen kan bringes i alvorlig fare, selv om parolerne er enorme og Mao-emblemerne mange.

Og samtidig må man drage den lære af kulturrevolutionens frugter og tidsler, at så snart tidslerne rives op, kan der bag konsolideringens ydre fremtræden meget vel findes, ja må der nødvendigvis eksistere højretendenser. Vi er ikke det fjerneste i tvivl om, at dele af borgerskabet, der fik et knæk under kulturrevolutionen, vejrer morgenluft og forsøger at udnytte opføret med »venstre-opportunismen« til at sikre sig positioner. De søger at udnytte bonus' genindførelse til at sætte det materielle incitament over det politiske, de søger at udnytte den skrigende mangel på tekniske kadre til at udsondre en elite af intellektuelle, der tilfører borgerskabet nyt blod, og de søger at bruge behovet for effektivisering til at fjerne fysisk arbejde for kadre. Kun dialektiske sjæle ville benægte, at noget sådant finder sted i dagens Kina i ly af styrkelsen af den socialistiske økonomi og i ly af kampen mod »venstre-opportunismen«.

Den anden begivenhed, som har aktualiseret diskussionen om, hvad der er et socialistisk samfund på vej mod kommunismen, er den seneste udvikling i Albanien Arbejder Parti.

Marxister-leninister har siden KKP's og AAP's fælles opgør med de moderne revisionisme ikke betvivlet, at Albanien var et socialistisk land. Men spørgsmålet er nu, om Albanien fortsat kan være et socialistisk samfund, når dets førende parti

serverer det koncentrat af anti-marxistisk analyse, som findes i AAP-brevet til Kina?

Naturligvis ændrer et land ikke samfundssystem, fordi dets førende parti og dets regering skriver et absurd brev. Men på den anden side opererer marxister-leninister ikke med teorier om, at absurde breve, udsendt af et parti og en regering, skyldes momentan sindssyge. Og slet ikke, når der er system i galskaben.

Et gennemgående træk ved det albanske brev er dets selvhævdende understregning af, at Albanien til »det sidste vil være trofast over for marxismen-leninismen«, at det albanske parti »altid forblev loyalt mod marxismen-leninismen og den korrekte og revolutionære linie, det altid beslutsomt har fulgt konsekvent og uden vaklen«, og at AAP til det sidste »kompromisløst (vil) kæmpe mod USA-imperialismen, den sovjetiske socialimperialisme, den moderne revisionisme og verdensreaktionen«, AAP har simpelthen altid haft ret, det har ret nu, og det vil have ret i al fremtid. AAP følger ikke som KKP en zig-zag-kurs. Nej, AAP er et monolitisk parti, sammensvejet i ideologisk enhed, uden liniekampe.

Og således forholder det sig også i følge AAP med det albanske folk. Det står enigt. Det bakker helt og fuldt op om det albanske parti, hvad der bl.a. viser sig ved valgene, hvor 99,99% stemmer på de opstillede kandidater.

Den klassekamp, som albanerne hævder er drivende for det albanske socialistiske samfunds udvikling, er i virkeligheden en propagandafrasen, et synspunkt, overtaget fra Mao Tsetungs tænkning, men kun et officielt synspunkt. For således som AAP rent faktisk beskriver det albanske samfund, udfolder denne klassekamp sig allerhøjest på det ideologiske plan. Der findes intet borgerskab i Albanien; Der findes ikke i partiet en anden linie; Der findes således ikke en faktisk eksisterende fjende, som man slås imod. Partiet er en monolitisk enhed — folket slutter énstemmigt op om dette parti!

Heroverfor kan man hævde, at mange albanske skrifter præciserer, at der findes borgerlige elementer, fjender, agenter mv. i Albanien. Men netop fordi disse præciseringer er uforenelige med fremhævelsen af enheden og ikke-eksistensen af to-linie-kampen i partiet, kommer udagnet om klassekampens fortsættelse og klassekampen som drivkraft til at fremstå som et postulat.

Vi har allerede i gennemgangen

af det albanske brev påvist, at AAP opfatter partiets enhed som monolitisk. Samtidig har vi påvist, at dette strider mod den kendsgerning, at der uafbrudt i snart 40 år har fundet voldssomme kampe sted i det albanske parti.

Men når dialektikken officielt ikke eksisterer i partiet og benægtes teoretisk, vil man ikke være i stand til at udnytte de modsætninger, der faktisk findes, på en rigtig måde. Man harmoniserer, hvor der er kamp, og netop derfor bliver partikampene i det albanske parti i realiteten *principløse* og åbner for alvor op for, at revisionister kan tage magten under påberåbelsen af, at de pr. definition fører den korrekte, ufravigelige, mærmest forudbestemte marxistisk-leninistiske linie igennem!

Betyder nu denne skarpe kritik af det albanske partis forkerte opfattelse af forholdet mellem kamp og enhed, at dermed kan man også drage den konklusion, at Albanien ikke er et socialistisk land? Og kan man på baggrund af AAP-brevets forskruede historieskrivning, der bl.a. forkaster Mao Tsetung, drage en sådan konklusion?

Det mener vi ikke, at man kan. Drog vi uden videre en sådan konklusion, ville vi fornægte vor egen forståelse af, at klassekampen og to-linie-kampen i et socialistisk land fra tid til anden fører til zig-zag kurs, og at også gale linier i perioder kan blive dominerende, uden at samfundet dermed fra den ene dag til den anden forvandler sig fra at være socialistisk til at blive kapitalistisk.

Det, man må undersøge, er, om den kurs, AAP nu er slået ind på, er resultatet af en længerevarende udvikling, og om AAP har passeret en korsvej, der gør en retræte overordentlig vanskelig uden store omvæltninger i det albanske parti og samfund.

På en måde beviser det albanske brev selv, at de albanske standpunkter er resultatet af en længere udvikling, og at de er groet ganske godt fast. Der er således intet nyt i den albanske opfattelse af partiets monolitiske enhed eller af klassekampen som et ydre fænomen, der ikke hidrører fra eksistensen af klasser i det socialistiske samfund selv. Der er intet nyt i, at det albanske parti benægter, at den socialistiske udvikling vil være kendetegnet af en zig-zag-kurs. Og der er intet nyt i, at det albanske parti ikke inddrager Mao Tsetungs videreudvikling af marxismen-leninismen som et nød-

vendigt element i marxismen-leninismen i vor epoke. Det nye er kun, at Mao direkte kaldes en opportunist, der aldrig har fuldt oktoberrevolutionens lære.

På det teoretiske plan har man

funds udviklingslove, endegyldigt er ved at konsolidere et borgerskab, der er i færd med at føre en politik, som bringer de socialistiske landvindinger, ja, hele Albaniens eksistens i fare.

Billedet er taget inden Hysni Kapo fra AAP's ledelse (til venstre) begyndte at kalde Mao en opportunist.

således at gøre med en lang udvikling, der på afgørende punkter er i modsætning til marxismen-leninismen, og set i forhold til denne udvikling bliver det albanske brev og den endelige afvisning af marxismen-leninismen-Mao Tsetungtænkningen et vendepunkt, fordi det betyder et klart og utvetydigt teoretisk brud med marxismen-leninismen.

Og eftersom teorien genspejler og påvirker praksis, er det umuligt at forestille sig, at cementeringen af en gal opfattelse af marxismen-leninismen, af socialismen og af den internationale klassekamps generelle udvikling skulle gå sporløst hen over den socialistiske basis, som er blevet skabt i Albanien.

KAP har tidligere understreget, at mange fænomener i det albanske samfund har bevist, at den socialistiske vej blev fulgt. Vi har fremhævet mindskningen af lønforskelle, en aktiv politik for at nedbryde modsætningen mellem land og by og mellem intellektuelt og fysisk arbejde.

Om disse udviklingstendenser i det albanske samfund vil fortsætte, kan kun tiden vise. Det afgørende er, om de flere gange omtalte gale teorier, der er i modstrid med en dialektisk forståelse af det socialistiske sam-

Den fejlagtige linie, som AAP i dag fører, har haft beklageligt gunstige betingelser for at udvikle sig. Tidligt blev Albanien isoleret på grund af titoisternes Albaniensfjendtlige politik og på grund af de demokratiske kræfters nederlag i Grækenland. Da denne isolation

satte ind, var det Sovjetunionen under Stalin, som kom Albanien til undsætning. Og det er klart, at taknemmeligheden over for Stalin ikke blev mindre, da det viste sig, at Stalins efterfølger, Nikita Hrusjtjof, var villig til at slå hånden af Albanien i bestræbelserne på at forsone sig med titoisterne.

Det er kun naturligt, at det albanske parti i denne situation opfattede Hrusjtjofs angreb på Stalin som et af de allervæsentligste kernepunkter i sovjetledernes nye revisionistiske kurs, og at albanerne havde svært ved at indse, at Stalin præcis i den periode, hvor han støttede Albanien, også havde begået fejl. De revisionistiske angreb på Stalin kom desuden til at blokere for en kritik af Stalin fra venstre. AAP forsvarede Stalin med hud og hår og fulgte ikke Kinas kommunistiske Parti i dets stadigt mere nuancerede syn på Stalin og på Sovjetunionen under Stalin.

KKP's erfaringer med Stalin var da også af en anden karakter end AAP's. KKP har gentagne gange fremhævet, at Stalins Kina-politik helt tilbage til 30'erne på mange områder stod i modsætning til KKP's under Mao Tsetung. Sådanne modsætninger har der derimod aldrig været mellem AAP og det sovjetiske parti under Stalin. AAP blev først stiftet i 1941, under den anden verdenskrig, og næppe var denne krig overstået, førend AAP befandt sig i koalition med det sovjetiske parti i et fælles opgør med Tito. Og — som sagt — næppe var Stalin død, førend AAP befandt sig i antagonistisk modsætning til en koalition, bestående af Tito og det sovjetiske parti.

Gennemgår man den internationale polemik fra begyndelsen af 1960'erne, vil man også tydeligt se en betydelig forskel på, hvad henholdsvis KKP og AAP lægger mest vægt på. Stalin-spørgsmålet spiller en afgørende rolle i den albanske polemik, mens den kinesiske er mere dytgående og omfattende.

Alligevel kom den fælles anti-revisionistiske alliance mellem KKP og AAP til at spille en rolle for det albanske partis politik. Som tidligere nævnt blev Mao Tsetungs tese om klassekampens fortsættelse overtaget af AAP, selv om den — som ligeledes nævnt — aldrig blev dybtgående indarbejdet i den albanske teori og praksis.

Et andet eksempel på kinesisk ideologisk påvirkning var revolutionæringskampagnen, der indvarsledes

af Enver Hoxha i en tale den 6. februar 1967, ca. trekvart år efter udbruddet af den proletariske kulturrevolution i Kina. Det albanske parti iværksatte en kraftig kampagne imod bureaukratisme, imod selvished, imod religionen og al anden idealisme, imod kvindeundertrykkelsen og imod revisionistisk indflydelse i uddannelsen. (History of PLA, Tirana 1971, s. 607-44).

Revolutioneringskampagnen var tydeligt inspireret af den forsigtede kulturrevolution i Kina, og selv om der ikke var tale om et så dybtgående opgør som i Kina, pegede revolutioneringskampagnen frem mod en ny og mere avanceret forståelse af, at det ikke var nok blot at sikre socialistiske ejendomsforhold og gennemføre en planmæssig udvikling af folkehusholdningen.

Men de forskellige træk, som prægede udviklingen i Albanien som følge af inspirationen fra Mao Tse-tung og den kinesiske udvikling, har idag overordentligt dårlige betingelser. AAP er endegyldigt vendt tilbage til de synspunkter og teorier, som beherskede den kommunistiske bevægelse i 30'erne, 40'erne og begyndelsen af 50'erne. AAPs teorier får derfor karakter af repetition af gamle, herunder fejlagtige synspunkter, de få karakter af dogmatisme.

Ifølge AAP, — først og fremmest trukket op i den omfattende leder i ZERI i POPULLIT den 7. juli 1977 *Revolutionens teori og praksis* (offentliggjort af det albanske telegrambureau på engelsk og kritisk gennemgået i Kommunistisk Tidsskrift, nr. 6, 1977), — står revolutionen på dagsordenen over hele verden, eftersom vi jo lever i den proletariske revolutions epoke, er al imperialismen én stor suppedas, som uden skelen til taktiske alliancer må bekæmpes, er verden fortsat delt op i en socialistisk og en kapitalistisk lejr, uanset om den socialistiske lejr ud fra albansk målestok næppe kan dække mere end under 1% af verdens befolkning, og er Albanien Arbejdets Parti et korrekt og principfast parti, eftersom det jo er et marxistisk-leninistisk parti, og marxistisk-leninistiske partier tager ikke fejl!

Med denne dogmatiske opfattelse af verden og marxismen-leninismen er de elementer, der også i Albanien sivede ind af Mao Tse-tungs virkelighedsnære videreudvikling af marxismen-leninismen på baggrund af de stadig nye internationale og nationale klassekampsbetingelser, endegyldigt ryddet ud. Og dermed har AAP stillet sig i samme udgangs-

position, som Sovjetunionen stod i ved Stalins død, en udgangsposition, som dengang var udtryk for, at marxismen var stivnet, og som skabte de allerbedste betingelser for, at revisionisterne åbent kunne realisere deres planer og politik.

Baggrunden for, at AAP så at sige har skruet historien 25 år tilbage på det ideologiske plan — og dermed i sin politik —, har delvist været trukket op: den tidlige isolation i en periode, hvor Sovjetunionen under Stalin var Albanien store allierede i kampen mod forsøg på at udrydde Albanien selvstændighed. Denne isolation — som øgedes med bruddet mellem Albanien og Sovjetunionen i 1961 — skabte desuden betingelser for en nationalistisk kurs, der mere og mere blokerede dels for en nøgtern orientering i, hvad der skete uden for Albanien, og dels for en tilnærmelse af »fremmede« teorier, herunder anerkendelsen af Mao Tse-tung-tænkningen som videreudviklingen af marxismen-leninismen.

Med det albanske brev er konservatismen og nationalismen slået ud i lys lue. Og det er yderst tvivlsomt, om det socialistiske grundlag, der trods alt blev skabt i Albanien, kan overleve dette.

For verden ændrer sig, selv om AAP hævder, at den ikke gør det. Og konsekvensen bliver, at AAP bliver et offer for disse ændringer, som man ikke formår at analysere på skabende vis.

Et eksempel herpå er dets påstand om, at Kinas politik over for Jugoslavien og Rumænien er med til at puste til krigens arne på Balkan. Med denne påstand svækker man Balkan-folkernes kamp mod den faktiske hovedfjende på Balkan, nemlig socialimperialismen.

Og et andet eksempel er AAPs afstandtagen fra to-linje-kampen i partiet. Med denne afstandtagen åbner man — som allerede grundigere omtalt — op for en revisionistisk magtovertagelse i den monolitiske enheds navn.

b. Striden Albanien-Kina — og KAP

Kommunistisk Arbejderparti har gennem mere end et år tilbagelagt den albanske linie, som det albanske brev til KKP er et ekstremt udtryk for.

Dette er kun naturligt. Det hænger direkte sammen med baggrunden for KAPs tilblivelse.

KAPs grundlag er marxismen-leninismen-Mao Tse-tung-tænkningen.

KAP er dannet i skarp kamp mod den moderne revisionisme, det bygger på den *videreudvikling* af marxismen-leninismen, som fandt sted som følge af denne kamp mod revisionismen.

At kampen mod de kommunistiske partiers endegyldige opgøvelse af den revolutionære linie, som oktoberrevolutionen og den leninistiske videreudvikling af marxismen udstak, nødvendigvis måtte føre til en ny indsigt i klassekampens love og en ny opsummering af de historiske erfaringer, er ikke ejendommeligt. Tværtimod finder indvindingen og sammenfatningen af erfaringer netop sted i kamp mod gale linier. Man spørger: Hvad blev der gjort galt? Hvad kan vi lære af fejlene for at undgå, at samme fejl begås igen?

Det er Kinas kommunistiske Partis fortjeneste, at det under Mao Tse-tungs politiske og ideologiske ledelse gennemførte denne videreudvikling, ligesom det var det russiske bolsjeviske partis fortjeneste under Lenins ledelse, at det i kampen mod reformismen i begyndelsen af århundredet videreudviklede marxismen.

Det albanske parti har med sin *dogmatiske* tilbagevenden til de teoretiske positioner, der fandtes før Mao Tse-tung-tænkningens skabende og videreudviklede opgør med den moderne revisionisme, forvandlet marxismen-leninismen til et sæt tomme og ubrugelige slagord, der er uanvendelige til en analyse af vor tids internationale klassekampsudvikling — og også uanvendelige til en videreudvikling af det socialistiske samfund.

Dette viser, at AAPs opgør med revisionismen enten ikke var grunddigt nok — og det er der, som allerede påvist, en del, der tyder på —, eller at en udvikling af dette opgør er blevet standset af en fraktion inden for det albanske parti.

Men — som vi har oplyst i denne konklusionsafdeling A — er vi ikke færdige med de problemer, den kinesisk-albanske strid har rejst. Desuden betyder vor grundlæggende enighed med KKP over for AAP ikke, at dermed vil vi ukritisk godkende hvert eneste ord, der siges fra kinesisk side, eller endsneg en hvilken som helst kinesisk udenrigs- eller indenrigspolitisk handling.

Vi har i denne kritik af det albanske standpunkt udtrykkeligt fremhævet, at et socialistisk samfund og et kommunistisk parti, der leder dette samfund, udvikles gennem en stadig kamp mellem modsætninger. Det fører uundgåeligt til zig-zag-ten-

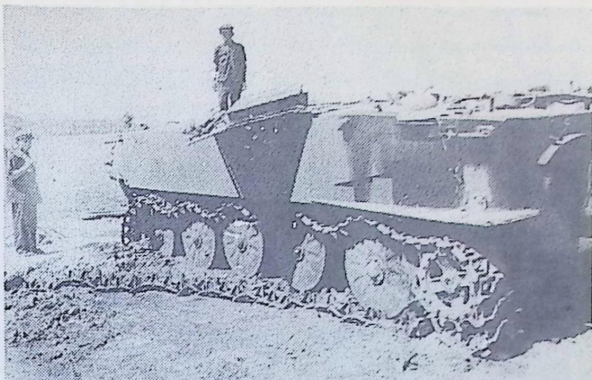
denser, det fører til, at også forkerte beslutninger træffes. Virkeligheden er alt andet end en monolitisk enhed.

Dette betyder igen, at der dels kan ske strategiske svingninger, som ikke altid kan retfærdiggøres af de hastige ændringer, der finder sted. Når »de fire« udformede en »venstre«-opportunistisk strategi i Kina, var denne strategi forkert, fordi den stred mod de krav, den socialistiske udvikling stillede i 70'ernes Kina.

Og det betyder også, at der *inden for en rigtig strategi* kan udvikles taktikker, der i visse situationer kan slå over og blive til opportunisme. Når KKP i dag anerkender Jugoslavien som et socialistisk land og Jugoslaviens kommunisternes Forbund som et marxistisk-leninistisk parti, viderefører det en taktik, der før har været brugt i den kommunistiske bevægelse. Et eksempel herpå er AAPs og KKP's fælles officielle blåstempeling af titoisternes samfund og parti i perioden 1955 til 1957, just efter at man gennem 7 år havde hamret løs på Tito og kaldt ham imperialistisk agent, fascistisk tyrann, ærkerevisionist, forrædder — og mere af samme skuffe.

Både dengang og i dag er Kinas motiv for at foretage den officielle anerkendelse af Tito bestemt af kampen mod hovedfjenderne. Der er tale om en enhedspolitik, der går for langt.

Og man kan ikke undlade at bemærke, at AAP tilsyneladende — trods deres forargelse over KKP's holdning til Tito — ikke undslår sig for at tale om den socialistiske opbygning af Vietnam, selv om det vietnamesiske parti følger socialimperialisterne i tykt og tyndt, begiver sig ud i aggressionseventyr mod både Kina og Kampuchea, aktivt tilslutter sig COMECON — og så sent som den 21. august 1978 har støttet det sovjetiske indgreb i Tjekkoslovakiet i 1968, et indgreb, AAP selv har kaldt for imperialistisk! Men eftersom det drejer sig om at genere Kina for tiden, viger AAP ikke tilbage for at sige, at man opbygger socialismen i Vietnam!

AAP støtter Vietnam, hvis aggression truer Kampuchea's selvstændighed. Her har Kampuchea's revolutionære styrker ødelagt en indtrængende vietnamesisk kampvogn i Kirivong-provinsen i januar 1978.

Hensigten med denne finte til AAP er ikke at indlede en diskussion om, hvorvidt Kinas anerkendelse af Jugoslavien som et socialistisk land er mere legitim end Albaniens snak om, at det aggressive Vietnam er i færd med at opbygge socialismen, — selv om de internationale konsekvenser af lobbudningen af Vietnam er skræmmende, hvad KKP's anerkendelse af »socialismen« i Jugoslavien ikke er!

KAP er imidlertid imod, at en fornuftig international politik, der tager sigte på at skabe en bred front mod supermagterne, får til følge, at et kapitalistisk land kaldes socialistisk og et revisionistisk parti marxistisk-leninistisk.

KAP vil selv fastlægge sin linie og sit syn på, hvad der er socialisme eller ikke. Samtidig viser erfaringerne, at en sådan selvstændighed på snart et tidspunkt, snart et andet vil komme til at kolliderer med andre partiers standpunkter. Omkring sådanne kollisioner må det vurderes, om der er tale om grundlæggende teoretiske og strategiske uenigheder eller ikke, og det må videre vurderes, om disse uenigheder, selv om de i

øjeblikket synes uoverstigelige, er så cementerede, at et brud mellem partierne er uundgåeligt.

Som sagt er vi uenige med KKP i det rimelige i at kalde Titos parti marxistisk-leninistisk og det jugoslaviske samfund socialistisk. Vi kan ikke lide det, men vi mener ikke, at dermed er KKP også selv blevet et revisionistisk parti, ligesom AAP heller ikke blev et revisionistisk parti, fordi det officielt kaldte Jugoslavien socialistisk i 1956-57 eller ind til 1961 officielt hylkede de revisionistiske beslutninger, som blev truffet på Sovjetunionens kommunistiske Partis 20. og 22. kongresser i 1956 og 1961.

Et brud forudsætter en gennemgribende uenighed mellem to partier på centrale områder. En sådan uenighed eksisterer i dag mellem Kommunistisk Arbejderparti og Albaniens Arbejders Parti.

Det skulle denne kritik af AAP's brev til KKP gerne have demonstreret.

Benito Scocozza

LITTERATUR:

Brev fra Centralkomiteén for Albaniens Arbejders Parti og Albaniens Regering til Centralkomiteén for Kinas kommunistiske parti og Kinas regering. (Udgivet af Venskabsforbundet Danmark-Albanien. Kbh. 1978).

Den store Polemik Peking-Moskva, bd. 1-6. Kbh. 1975-1977. (Dansk udgave af den i teksten nævnte The Polemic of the General Line ...) — Indeholder alle centrale tekster i den internationale strid samt Moskva-erklæringerne fra 1957 og 1960. — Det er den kinesiske polemik, som bringes i de 6 bind. Der findes ingen samlet udgave af albanske indlæg.

History of the Party of Labour of of Albania. Tirana 1971.

Om Albaniens syn på verden. Kommunistisk Tidsskrift, nr. 6, 1977. (Indeholder en kritik af AAPs internationale standpunkter).

Om klassekampens fortsættelse under socialismen. Kommunistisk Tidsskrift, nr. 3, 1977.

Klassekampens fortsættelse under socialismen. Debatindlæg i Kommunistisk Tidsskrift, nr. 1, 1978, s. 68-89.

Om »Venstre-kommunismens danske fyrtårn. En kritik af Kommunistisk Sammenslutning (m-l) (En kritik af AAPs broderorganisation i Danmark). Oktober-forlaget, Kbh. 1978.

Mao Tse-tung — en marxistisk klassiker? Udg. af Oktober-forlaget. Kbh. 1978. (En gengivelse af det tyske KPDM-l's opgør med Mao, og en kritik af dette opgør. Behandler især KPDM-ls — og dermed AAPs — syn på klassekampens fortsættelse under socialismen).

Til spørgsmålet om krigsfaren

Den internationale situation og udviklingen af de verdensomspændende konflikter de sidste år har påny rejst debatten om faren for en omfattende, global krig. Dette er en debat af største vigtighed. Den danske venstrefløj er mere end tilbøjelig til at ignorere de vigtige udviklingstræk og i bred målestok i

Danmark lukker man øjnene for, at de voksende internationale spændinger måske en dag kan føre til en verdensomspændende krig.

Når vi vurderer faren for en sådan krig er det væsentligt både at have øje for de *almene* træk i udviklingen samt de *specifikke* forhold, der gør sig gældende. Det er en kendsger-

ning at imperialismen fører til krig. Dette er ikke blot en teoretisk formulering fra Lenins side, da han i begyndelsen af århundredet analyserede imperialismens væsen, men en tese, der er bekræftet i de sidste hundrede år.

I. Den »kolde krig« og fredelig sameksistens

To verdenskrige har hærget verden siden 1914 og et utal af lokale krige og konflikter har præget udviklingen. Den rent faktiske historiske udvikling i dette århundrede har til overflod bevist, at *imperialismen fører til krig*, og at krig er politikens videreførelse, blot med andre midler. Endvidere, at grænsen mellem hvor »politikken« holder op og krigen begynder er yderst svævende.

De internationale modsætninger har vekslet uhyre meget i dette århundrede, selvom det i historisk målestok kun er et meget lille tidsrum. Den første verdenskrig førtes mellem to grupperinger af imperialistiske lande med nyopdeling som mål og medførte Tysklands nederlag, den russiske tsarismes undergang, verdens første socialistiske revolution med sejrrig udgang og styrkelsen af England, Frankrig og USA. Den

Den tyske imperialismes brug for »Lebensraum« startede 2. verdenskrig. Her studerer (fra venstre) Mussolini, Hitler, Göring, Ciano, Himmler og Hess et kort over Tjekkosllovakiet. Dette, et af de første angrebsmål, var billigt til salg fra de øvrige imperialistiske magter.

anden verdenskrig førtes i sin afgørende fase mellem en fascistisk akse med Tyskland og Japan som de vig-

tigste led og en anti-fascistisk koalition mellem Sovjetunionen, USA og England. Resultatet af denne verdenskrig blev fascismens nederlag og en omfattende omfordeling af kræfterne på verdensplan.

Denne omfordeling er det umiddelbare udgangspunkt, når vi i dag skal betragte de afgørende udviklingstræk siden 1945. De 33 år, der er forløbet siden krigens afslutning har været en periode, hvor verden har befundet sig i konstante spændinger og konflikter.

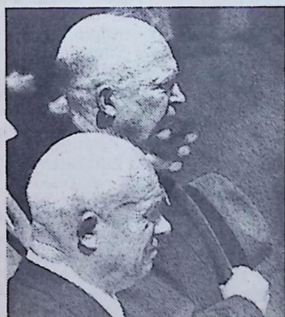
Først kom »den kolde krig«. Den anti-imperialistiske lejr, som fremstod efter krigen bestående af Sovjet-

Første verdenskrig var en imperialistisk omfordelingskrig. Her er en engelsk soldat med tyske krigsfanger.

unionen, Kina og en række lande i Østeuropa og Asien blev mødt med en intensiv politisk og ideologisk modoffensiv fra de imperialistiske magters side, især fra USA, der efter krigen stod som den dominerende imperialistiske magt. »Den kolde krig« blev benævnt således, fordi den ikke førte til et globalt sammenstød mellem USA- og Sovjetleiren, men hovedsagelig blev ført med politiske midler. Kun i Korea blev den kolde krig varm. Men Korea-krigen var en begrænset krig og visse USA-generalers planer om at angribe Kina blev ikke gennemført, bl.a. p.g.a. fredskampen.

Siden hen blev »den kolde krig« afløst af »den fredelige sameksistens« periode, hvor de nye magthavere i Sovjetunionen, under Hrustjovs ledelse, søgte at indgå et snævert samarbejde med USA-imperialismen. Dette skift i situationen blev baggrund i klassekampens udvikling i Sovjetunionen som resulterede i, at de borgerlige kræfter, der længe havde rørt på sig trådte åbent frem og førte landet ind på en revisionistisk kurs. Internationalt medførte dette et samarbejde med den tidligere hovedfjende, USA-imperialismen. Trods skærmydsler, som Cuba-krisen i 1962, hvor en væbnet konflikt mellem USA og Sovjetunionen var tæt på, var samarbejdet det dominerende aspekt mellem de to stormagter til ind i 60'erne.

»Kold krig« og »fredelig sameksistens«.

Men i mellemtiden var der sket en afgørende udvikling i de hidtidige kolonionråder især i Afrika. Flere og flere kolonier tilkæmpede sig en formel selvstændighed og de gamle koloniimperier brød sammen et efter et, selvom »moderlandene« i de fleste

tilfælde stadigvæk beholdt en økonomisk og politisk indflydelse i de nye stater. Dertil kom at USA i efterkrigstiden fik økonomisk og politisk indflydelse i en række af de nye lande. Men som sådan medførte kolonifriggørelsen, at *der var lagt grunden til en ny ændring af styrkeforholdet*. Folkene og landene i Asien, Afrika og Latinamerika begyndte at spille en større rolle i international politik og en række nationale befrielseskrige rettede slag mod imperialismen.

Vigtigst var her befrielseskrigene i Vietnam, Laos og Cambodja. Gennem en sej og udholdende folkekrig led USA-imperialismen en række hårde nederlag i Indokina, nederlag, der blev beseglet med de tre indokinesiske landes endelige befrielse i 1975. Samtidig hermed var USA stillet over for andre prøvelser. Sovjetunionens politik overfor USA havde i slutningen af 60'erne og begyndelsen af 70'erne tenderet mere og mere fra at være en samarbejdslinje til at blive en *udfordringslinje*. De sovjetiske ledere havde i flere og flere sammenhænge afsløret, at de ikke stillede sig tilfreds med status quo hverken i Europa eller i verden, men forberedte sig på at indgå i en *global rivalisering med USA-imperialismen*. Samtidig hermed begyndte flere og flere mellemstore og mindre imperialistiske lande f.eks. i Europa at selvstændiggøre sig i forhold til USA's omklamring, som siden Anden Verdenskrig havde været næsten total.

Den svækkelse, USA blev påført som følge af denne udvikling, blev udnyttet af Sovjetunionen både på det politiske, økonomiske og militære område. Politisk satte man stadig kraftigere ind på at vinde indflydelse i befrielsesbevægelser og lande i Den tredje Verden og man påbegyndte en systematisk omringning af Kina. Økonomisk udvidede man sin aktivitet på internationalt plan ved at knytte Comecon-landene tættere til sig i en økonomisk integration samtidig med at man udviklede kapital-eksporten til en række lande, som

man anså for vigtige i bestræbelserne for at trænge USA tilbage. Og militært satte man fra 60'ernes slutning en oprustning i gang, der dels skulle sikre Sovjetunionen en overvægt, ikke mindst i Centraleuropa, hvad angår konventionelle styrker, og dels skulle sætte skub i udviklingen af våbentechnologien for at indhente det betydelige forspring, USA havde og i en vis grad stadig har på dette område.

I midten af 70'erne står vi utvetydigt i en situation, hvor *verden præges af en voldsom amerikansk-sovjetisk rivalisering*, hvor Sovjetuni-

Rivalisering trods den tilsyneladende idyl.

onen indtager rollen som den *opadstigende* supermagt, der ifølge sin egen indre logik må kaste sig ud i den ene offensiv efter den anden, idet den eneste måde hvorpå den kan vinde frem og etablere positioner, er ved at trænge den anden supermagt, USA, tilbage. Selvom verden i hovedsagen er opdelt, findes der stadig en række lande, hvor mellemstore imperialistiske lande besidder den væsentligste indflydelse. Ikke mindst sådanne lande vil hurtigt blive genstand for supermagternes rivalisering og dette aspekt viser, at der stadig findes manøvrerligheder for de to supermagter førend et globalt sammenstød finder sted.

Det er på denne baggrund Kommunistisk Arbejderparti har fastslået, at den internationale situation karakteriseres ved de to supermagters rivalisering på den ene side og Den tredje Verdens voksende kamp mod supermagtsdominans og hegemoni på den anden.

II. Supermagternes rivalisering

Der har været før: en række debatter omkring den internationale situation og selvom KAP's centralkomites resolution om dette spørgsmål fra april i år er et vigtigt skridt i afklarungen, henstår der stadig problemer, der skal diskuteres.

Et af disse problemer er *faren for en ny verdenskrig*. I centralkomiteens resolution advares der mod faren for krig. »Netop i perioder, hvor styrkeforholdet mellem de største imperialistiske magter ændres, øges faren for krig. Og krigen er

rykket nærmere de sidste år», fastslår resolutionen. Den henviser til de to supermagters rasende kaprustning og »de stadig hyppigere og heftigere kampe om omfordelingne af interesseområder gennem åbne militære interventioner».

Kaprustningen og omfordelingskrigene er da også karakteristiske for situationen i dag. Kaprustningen eskaleres ganske uanset hvor mange SALT-forhandlinger, der stables på benene og hvor mange forhandlinger om gensidige troppereduktion i Centraleuropa, der føres. Hvis man f.eks. tager SALT-forhandlingerne, da forekommer det nærmest som om de stadige forhandlinger om begrænsning af de kendte strategiske våben og de aftaler, der træffes herom, netop sætter fart i udviklingen af nye våben, der ikke er omfattet af aftalerne. Således fremmer SALT det teknologiske våbenkapløb frem for at begrænse det.

gelserne eller dele af dem, eller som Sovjetunionen ved at søge indflydelse i befrielsesbevægelserne selv gennem at yde våbenhjælp med påfølgende politiske krav til bevægelserne.

Dernæst Afrikas Horn, som indgår som en central brik i supermagtsrivaliseringen om indsejlingen til Det røde Hav og dermed om de vigtige olieområder. Her søger USA at beskytte sine »hævdvundne« interesser, mens Sovjetunionen ved at satse på en række mere eller mindre stabile regimer, gennemføre politiske kup og mord og slagte en national befrielsesbevægelse som i Eritrea, søger at bide sig fast.

Mellemøsten

Også i Mellemøsten støder supermagterne sammen. USA forsøger på den ene side at beskytte Israel og på den anden side at holde bagdøren åben over for de arabiske lande, som

Sydøstasien

Endelig kan man pege på situationen i Sydøstasien, hvor konflikterne på det sidste er yderst skærpede. Her står USA relativt svagt, selvom det har støttepunkter i Sydkorea, på Taiwan, i Thailand og andre steder. Men derimod er Sovjetunionen styrket. Vietnamkrigens afslutning har faktisk sikret Sovjetunionen en allieret og de tre år, der er forløbet siden Vietnams befrielse, har vist, at den vietnamske ledelse helt og aldeles har kastet sig i armene på Sovjetunionen. Vietnam søger nu at etablere hegemoni i Laos og på at knuse Kampuchea, der går sin egen vej og kæmper for sin uafhængighed. Samtidig øges modsætningen til Kina, ikke mindst gennem den massive fordrivelse af kinesere, bosat i Vietnam. Sovjetunionen bakker kraftigt op om denne anti-kinesiske politik, der har medført at Kina nu bliver presset, ikke alene fra den sovjetisk-kinesiske grænse, hvor store sovjetiske militærheder er koncentreret, men også syd fra, fra Vietnam.

Disse fire brændpunkter er yderst akutte og udviklingen omkring dem, kan medføre nye skærpede situationer mellem de to supermagter.

Europa

Det er imidlertid værd at lægge mærke til, at selvom supermagterne mest voldsomt støder sammen i Afrika og Asien (i mindre målestok i Latinamerika), så er det centrale område for rivaliseringen mellem dem Europa. Det er Europa, der har den største og mest magtfulde fond af produktivkræfter og de strategiske interesser hos de to supermagter er i høj grad centreret om hegemoniet over Europa.

Men situationen i Europa er fastlåst. Kun få forestiller sig i den nærværende situation, at et militært opgør om Centraleuropa er nært forestående. Dertil vil tabene for begge supermagterne være helt uoverskuelige. Det forekommer ikke sandsynligt, at et samarbejde mellem supermagterne i Europa vil kunne ske uden at der bliver tale om en kernevåbenkrig. Skal man derfor vurdere den akutte situation mellem de to supermagter, må det fastslås, at selvom fokus for supermagtsrivaliseringen er Europa, så er det først og fremmest udenfor Europa (især syd for Europa) at de støder sammen. Meget tyder på, at den sovjetiske strategi tager form af en slags knibgangsmanøvre, hvor Europa indkred-

»Fredelig sameksistens« og kaprustning.

Afrika

Omfordelingskrigene betyder at de to supermagter tørner sammen på alle kontinenter og i øjeblikket kan man pege på fire globale brændpunkter, hvor lokale konflikter, befrielseskrigene og supermagtsrivalisering, medførte betydningsfulde militære og politiske sammenstød.

Det drejer sig om det sydlige Afrika, hvor der føres en succesrig kamp mod de racistiske regimer, men hvor de to supermagter gør sig ihærdige anstrengelser for at sabotere kampen. Enten ved, som USA, at beskytte regimernes interesse og søge kompromisser med befrielsesbevæ-

f.eks. Ægypten, Saudi-Arabien. Derfor bakker USA op omkring Sadat-initiativet over for Israel og sætter sin prestige ind på at nå til en eller anden fredelig løsning — helst i samarbejde med Sovjetunionen. Sovjetunionen støtter her den anden part i konflikten — den palæstinensiske partisanbevægelse og de arabiske afvisningsstater og søger på den måde at sikre sine interesser. I begge tilfælde fører det til, at supermagterne opererer hen over hovedet på det palæstinensiske folk og de arabiske lande og udviklingen af den væbnede kamp mod Israel har vanskelige kår.

ses og hvor Sovjetunionen i øjeblikket søger at konsolidere en akse af sovjetiske støttepunkter fra Mellem-østen, over Afrikas Horn til Sydøst-asien.

Det er værd at lægge mærke til, at ligesom Korea- og Indokina-krigene førhen, så begrænser alle omfor-

delingskrigene mellem Sovjetunionen og USA sig indtil videre til at være *lokale konflikter*. Sommetider endda stærkt begrænset til præcis det område, striden står om. Det rejser en vigtig problemstilling, når vi skal vurdere om faren for en verdenskrig er akut eller ikke.

andet spørgsmål, nemlig om man kan tænke sig at det vil fortsætte på denne måde.

Før vi vurderer dette må vi kaste et blik på forholdet mellem de to supermagter. Efter vor opfattelse er dette forhold kendetegnet ved, at den ene (Sovjetunionen) er i *offensiven*, mens den anden (USA) er *tvunget i defensiven*.

III. Er faren for verdenskrig akut?

Vi må nødvendigvis besvare spørgsmålet: *Hvorfor er alle de skarpe konflikter på verdensplan siden 1945 forblevet som lokale konflikter? Og videre: Kan man forvente, at det i al evighed vil forblive således?*

Først og fremmest skyldes det at de folkelige kræfter, ikke mindst Den tredje Verdens, er blevet styrket. Selvom man skal være forsigtig med at overvurdere dette element, er det en kendsgerning, at mod de to supermagter står både et flertal af verdens befolkning, koncentreret i Asien, Afrika og Latinamerika og en faktor som Kina, hvor socialismen opbygges i et land, der omfatter næsten en fjerdedel af jordens befolkning. Selvom Den tredje Verden og Kina idag langt fra kan træde magtfuldt op imod de to giganter, Sovjetunionen og USA, skal det ikke undervurderes, at de folkelige kræfter vendt mod de to supermagter er potentielt uhyre stærke og historiens erfaring viser at sådanne kræfter i skærpede situationer kan udvikles eksplosivt.

Det er en kendsgerning, at supermagternes indflydelse i den Anden og Tredie Verden ikke er total og altdominerende. De større imperialistiske lande i den Anden verden har stadig væk en del indflydelse i deres gamle koloniområder. Lande som Japan, Vesttyskland, Frankrig er kræfter af en sådan størrelse, at de kan føre en politik i visse områder af verden, der medfører at supermagternes indflydelse bliver reduceret.

Dette leverer plads til at mange sammenstød og udslag af rivalisering stadig kan foregå i begrænsede lokale områder og uden at de to supermagter støder sammen i global målestok.

Endelig spiller den voldsomme udvikling i våbentechnologien, der har fundet sted med kernevåbnenes introduktion, også en rolle. De to supermagter har hver især opmagasineret så uhyre mængder af kernevåben, at verden vil kunne destrueres totalt. Dertil kommer udviklingen af andre masseødelæggelsesvåben, så-

som bakteriologiske våben, kemiske våben, neutronbomben og infralydvåbnet.

Det siger sig selv, at stående med disse ufattelige udryddelsesvåben i beredskab, vil en imperialistisk magt være tilbageholdende med at udløse en større væbnet konflikt, der vil medføre omfattende ødelæggelse på dens eget landområde og dens egen befolkning. Masseødelæggelsesvåbenene og deres fremføringsmidler er i dag udviklet til et sådant stade, at et overraskelsesangreb praktisk taget er ulandsigsgjort. Supermagternes kaprustning er bl.a. centreret om at udvikle så avancerede angrebsvåben, at de kan nå at udslette modpartens strategiske våben inden han når at afskyde dem. Begge supermagter råder over så avanceret overvågningsudstyr, at de er i stand til at følge selv de mindste bevægelser hos modparten.

Jeg mener, at ovenstående tre elementer er vigtige for at forstå, hvorfor der er gået 33 år siden verden sidst er blevet kastet ud i en omfattende krig. Men der blev også rejst et

Men det skal understreges, at denne vurdering er en *almen helhedsvurdering*. Går vi tættere på problemstillingen viser nuancerne sig. Sovjetunionen er f.eks. ikke i offensiven over alt. Mange steder har den vanskeligheder og lider tilbageslag. Det har vi set i Ægypten, Somalia og Sudan. Og andre steder har den endnu ikke evnet at bide sig rigtigt fast endnu. Det ser vi i Latinamerika, hvor USA nogenlunde uanfægtet har bevaret sit hegemoni.

For USA's vedkommende er billedet heller ikke så enkelt. Globalt set er USA i defensiven, men som nævnt sidder man stadig fast i Latinamerika, selvom der er tendenser til at nogle latinamerikanske lande ønsker at frigøre sig. Og i Afrika kan man til trods for de sovjetiske offensiver været i stand til at sikre sig politiske resultater. Det ses aktuelt i forbindelse med Namibia-spørgsmålet, normaliseringen af forholdet mellem Zaire og Angola og Camp David aftalerne om Mellemøsten, som i høj grad er USA's værk.

Og derudover kommer en anden problemstilling. Hver af de to supermagter har deres stærke, men også

Flere steder har Sovjetunionen lidt tilbageslag for sin imperialistiske politik. Bl.a. i Somalia. Her forlader udviste sovjetiske og cubanske diplomater Mogadishu.

deres svage sider. Sovjetunionens stærke side er utvivlsomt dens stærkt centraliserede statsmagt, som muliggør at man er i stand til at koncentrere alle kræfter om en bestemt opgave efter en central planlægning. Dette har medført at Sovjetunionen har kunnet kaste sig ind i en voldsom militær opbygning, som har sikret den et overvægt m.h.t. konventionelle våben.

Men Sovjetunionen har svage punkter. Den sovjetiske økonomi er svag, især i landbruget, som er plaget af konstante vanskeligheder. Det sovjetiske bruttonationalprodukt er kun det halve af USA's. Derudover er Sovjetunionen tilbagestående i teknologisk henseende. Dette rammer ikke alene den sovjetiske våbenteknologi, men også dens civile teknologi. Sovjetunionens politiske basis uden for østblokken er også svag, ikke mindst efter de store revisionistpartier i Vesteuropa er blevet »eurokommunistiske«.

Det fremskredne teknologiske stade er en af USA's stærke sider. Teknologisk har USA et afgjort forspring, som det udnytter i våbenkapløbet med Sovjetunionen. Det er ikke nogen tilfældighed at f.eks. neutronbomben først er blevet udviklet i USA. Det er ikke fordi USA er mere grusom og hensynsløs end den anden supermagt, men ganske enkelt fordi USA's våbenteknologiske forskning er *mange skridt forud* for Sovjetunionens.

Hvad angår de økonomiske bånd til mellemstore og mindre imperialistiske lande og til lande i Den tredje Verden, har USA også et klart forspring. USA's økonomiske indflydelse i verden er langt større end Sovjetunionens og de har derfor også politisk indflydelse over alt på kloden på en anden og mere skjult måde end Sovjetunionen. USA's rolle som en vigtig imperialistisk magt er veletableret og opkomsten af den nye supermagt, Sovjetunionen, har endnu ikke rokket grundlæggende ved USA's position. Det skal her ikke glemmes, at mange af de tilbageslag, USA har lidt på forskellige områder, ikke mindst skyldes andre vestlige imperialistiske landes fremmarch på verdensarenaen. EF spiller en rolle her og har stærke bånd til en lang række afrikanske lande og Japan spiller også en relativ selvstændig økonomisk rolle, som i mange sammenhænge støder sammen med USA's interesser.

Nederlaget i Indokina tvang USA til at nedspille sin internationale rolle, bl.a. som følge af en vok-

sende anti-imperialistisk opinion i selve USA. Denne nedspilning har fået konsekvenser både for situationen i Asien, men også i Europa. Dertil kommer, at den amerikanske administration forekommer særligt pluralistisk i sin fremtræden. Præsident Carters internationale politik er meget tvetydig og forvirret og de udenrigs- og sikkerhedspolitiske rådgivere Carter omgiver sig med repræsenterer vidt forskellige opfatteelser af USA's rolle. USA's manglende handlekraft spiller en vigtig rolle og baner i mange sammenhænge vej for succeser for sovjetisk udenrigspolitik, som igen virker forstærkende på de tendenser i USA, der går i retning af en mere isolationistisk politik.

Denne vurdering af de to supermagters stærke og svage sider fører os tilbage til spørgsmålet om, hvordan deres indbyrdes forhold vil udvikle sig i *fremtiden*.

Der er intet der tyder på, at forholdet mellem dem vil »vende« i overskuelig fremtid. Sovjetunionens offensive politik fortsætter uden at noget afgørende amerikansk modstød tilsyneladende sætter ind. Sovjetunionen er en tid endnu i stand til at anvende sine »revolutionære« og »socialistiske« fraser som murbrækker for sine imperialistiske bestræbelser.

Men de ovenfor opridsede svagheder ved den sovjetiske imperialisme spiller en afgørende rolle for, hvilke former den sovjetiske offensiv tager.

Selvom Sovjetunionen har forsøgt at udvikle de økonomiske bånd til en række tredje verdens-lande og bl.a. etableret bistandsprojekter, fællesledede virksomheder og engageret sig i kapitaleksport, så har det iøjenspringende ved Sovjetunionens internationale politik været dens *militære offensiver*.

Det har været grænseprovokationerne mod Kina, tilskyndelsen til den indisk-pakistanske krig i 1971, indblandingen i Angola, forsøgene på at knuse Eritreas befrielseskamp, den militære opbakning af Vietnams invasioner i Kampuchea og den stadige jagt på militære baser, der har præget billedet.

Om dette billede er ikke noget overfladebillede, men et præcist udtryk for, at *Sovjetunionen anvender sin stærke side* (den militære) i den første fase af sit globale fremstød.

Er dette et beroligende træk, vurderet i sammenhæng med faren for en ny verdenskrig? Nej, bestemt ikke. Selvom de drastiske militære eventyr i flere tilfælde har vanskeligt ved at materialisere sig til et varigt, stabilt sovjetisk hegemoni, er de yderst farlige. De kan medføre eskalationer af lokale konflikter og de kan gennemtvinge militære modforholdsregler fra USA eller andre vestlige landes side. Den spændte situation i det sydlige Zaire i foråret er et eksempel på en situation, der kunne udvikle sig på denne måde, men USA overlod det grove arbejde til de franske fremmedlegionærer. En aggressiv imperialistisk magt med stor militær styrke og relativt svag økonomisk basis er efter al historisk er-

Supermagten Sovjet søger at få foden ind overalt. En af de sidste opgaver Podgorny havde som præsident var en rundtur i Afrika.

faring en farlig magt. Den kan være fristet til at søge militære løsninger på sine økonomiske problemer og den kan foretage sig desperate handlinger af uoverskuelig rækkevidde.

Derfor vil det være en farlig illusion, at tro, at rivaliseringen mellem de to supermagter til evig tid vil kunne begrænses til lokale konflikter. Et globalt militært sammenstød mellem supermagterne er ikke utænkeligt. Sandsynligheden for et sådant

sammenstød må derimod vurderes som ringe, i hvert fald i dette århundrede. Den folkelige modstand og tredieverdens landenes modstand mod supermagtspolitikken øges; Der er stadig råderum for mange lokale konflikter; supermagterne fører i stor udstrækning stedfortræderkrige og masseødelæggelsesvåbnene truer med at skabe en situation, hvor den ene supermagts sejr over den anden ikke er til sejrherrens fordel.

Kina som krigsmagt og endda gøre Kina til en tredje supermagt. Dette ligger imidlertid ikke i tråd med moderniseringsplanerne. De fire moderniseringer omfatter ganske vist som et vigtigt punkt en modernisering af Kinas forsvar, men de udgør en helhed, der vil styrke det samlede kinesiske samfund, ikke mindst det landbrugsmæssige og industrielle fundament for socialismen. De fire moderniseringer er ikke nogen oprustningsplan.

Når man vurderer Kinas forhold til den øgede krigsfare må man også tage karakteren af Kinas militærvesen ind i billedet. Det beskrives af alle militære eksperter som *et typisk defensivt militær*. Alle kinesiske enheder, det være sig land-, luft- og flådestyrker, er anlagt på forsvarskamp og f.eks. for landstyrkernes vedkommende er de i forhold til grænsen mod Sovjetunionen anbragt langt tilbage trukket. I tilfælde af et sovjetisk angreb er den kinesiske strategi helt tydeligt, at lade fjenden komme ind for derefter at omringe og knuse ham ved en kombination af konventionel krigsførelse og guerillakrig. Dette sidste kom til udtryk på den konference om militærets rolle, der afholdtes sommeren 1978.

Vi mener på baggrund af det oven for nævnte, at Kinas interesse i fred er *grundfæstet og indlysende*. Kina er et socialistisk land, der ledes af et marxistisk-leninistisk parti ud fra Kinas og den kinesiske befolknings grundlæggende interesse i at gennemføre en fredelig opbygning af landet. Det er ikke Kina, der kaster sig ind i kaprustningen, foretager militære interventioner på alle kontinenter, søger baser på fremmed territorium og som truer freden. Tværtimod er eksistensen af det socialistiske Kina en afgørende faktor i kampen for fred.

IV. Kina og krigsfaren

Vi omtalte ovenfor Kinas rolle i forbindelse med rivaliseringen mellem Sovjetunionen og USA. Dette er bestemt ikke uden betydning.

Kina har i mange år advaret om faren for en verdenskrig. I gentagne erklæringer har kinesiske ledere slået fast, at både de faktorer der betinger revolution, og de faktorer der betinger krig, øges. Men »revolutionen er hovedtendensen i dag«, erklærer Kina. Vi mener at dette sidste er rigtigt, hvis man opfatter »revolution« i allerbredeste betydning — her den voksende kamp mod supermagternes hegemoni.

De stadige advarsler om at rivaliseringen mellem de to supermagter kan føre til en krig og at faren for en sådan er øget de sidste år, har medført anklager fra Sovjetunionen om, at Kina »ophidser til krig«. Dette er en påstand fremsat med et ganske bestemt politisk formål, nemlig at dække over Sovjetunionens egne krigsforberedelser.

Kina har ikke »brug« for krig. Tværtimod. Og den kinesiske ledelse har da også gang på gang understreget nødvendigheden af, at verdens folk slutter sig sammen og kæmper mod krigen, for freden. Seismologerne er videnskabsmænd, der har til opgave at følge bevægelserne i jordlagene og så vidt muligt forudsige, hvor disse bevægelser vil medføre jordskælv og at advare mod sådanne jordskælv. Erstatte vi jordens bevægelser med de internationale bevægelser og jordskælv med krig, så har et ansvarligt kommunistisk parti den samme opgave som seismologerne.

Men vil nogen finde på at angribe seismologerne for at »tilskynde til jordskælv«, fordi de advarer om, at et sådant er på vej? Selvfølgelig ikke. Lige så absurd er det at anklage Kinas kommunistiske Parti for at »tilskynde til krig«, fordi partiet ad-

varer verdens folk om, at faren for en sådan øges.

Et vigtigt indicium for Kinas analyse af den internationale situation og dets evt. »behov for krig«, er at se på den linie, der eksisterer for den socialistiske opbygning i landet.

Kina har i de sidste par år iværksat en *omfattende modernisering* af hele det kinesiske samfund. »De fire moderniseringer« omfatter moderniseringen af landbruget, industrien, det nationale forsvar og videnskab og teknologi. Moderniseringsplanerne rækker frem til år 2000 og sigter mod at gøre Kina til et stærkt socialistisk land.

Det forekommer indlysende, at forudsætningen for at Kina vil være i stand til at gennemføre en sådan meget omfattende omformning af det kinesiske samfund er at en verdenskrig ikke indtræder. Ingen drømmer vist om, at Kina ikke vil blive krigsskueplads i tilfælde af et sammenstød mellem de to supermagter. Tvært imod vil kampen om hegemoniet over Kina indtage en central rolle.

Men forklaringen kunne så være, at Kina netop sætter fart i moderniseringen af landet for at styrke

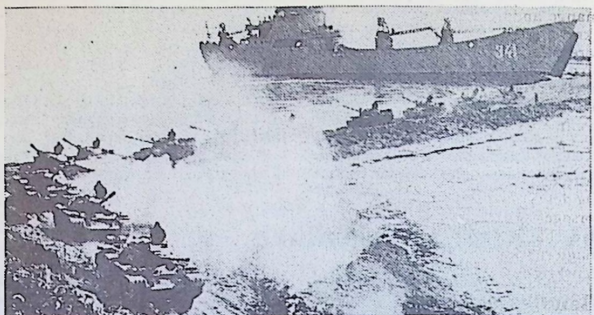
Kinas militærvesen er af defensiv karakter og bygger på princippet om folke- og guerillakrig.

V. KAP og kampen mod krigen

Vi har oven for nævnt en række vigtige faktorer i den internationale udvikling. Vi har været inde på imperialismens væsen, de to verdenskrige, de to supermagters rivalisering om verdenshegemoniet, de lokale konflikter og faren for at de kan føre til større konflikter samt Kinas rolle i kampen mod krigsfaren.

Konklusionen på denne analyse er, at KAP's centralkomites resolution om den internationale situation og dens afsnit om krigsfaren ser rigtigt. De sidste års udvikling har bragt krigen nærmere for verdens folk, men folkene står ikke magtesløse over for krigen. Krigen kan forhindres gennem at mobilisere folkene i kampen mod de to supermagter og ikke mindst mod Sovjetunionen, som er den mest aggressive og den mest sandsynlige udløser af en verdenskrig.

I denne kamp mod krigen er teorien om verdens deling i tre afgørende, fordi den rummer en vurdering af den internationale situation og grundlaget for verdensrevolutionen, som udvikler forståelsen for vor tids epoke som imperialismens og den proletariske revolutions epoke. Tre-verdens-teorien er et godt redskab i kampen for at skabe en international enhedsfront mod de to supermagters krigsfremkaldende politik.

Sovjetunionen er i øjeblikket den mest aggressive af de to imperialistiske supermagter. Her trænes i landsætning af tropestyrker fra søsiden på Kola-halvøen i nærheden af Norges grænse.

Spørgsmålet om krig og fred er altafgørende for kommunisternes og de progressive kræfters kamp. Derfor er der grund til at advare mod akademiske og ansvarløse diskussioner om hvorvidt verdenskrigens udbrud kan forventes om et halvt, et helt, fem eller ti år. Opmærksomheden bør koncentreres om en nuanceret forståelse for de modsatrettede bevægelser, der karakteriserer den internationale situation, og bort fra overforenklede og dogmatiske »konklusioner«. Det er centralt at gå fra det almene til det specifikke, som det

er udtrykt af Mao Tsetung. I denne sammenhæng betyder dette, at diskussionerne må bevæge sig fra den almen analyse af verdenssituationen og de to supermagters rolle til en specifik vurdering af udviklingslinjerne, herunder de træk, der (selvom de er sekundære), virker imod de generelle hovedtræk. Den internationale situation består af så mange elementer at de letkøbte konklusioner meget hurtigt bliver omstødt af virkeligheden selv.

Kommentator

Anmeldelse

Dag Solstad: Svig. Førkrigsår

»Svig« er første bind af en trilogi om den norske arbejderklasse i perioden fra 1938 til 1946. Det er Solstads første roman siden 1974, så forventningerne er naturligvis skruet højt op. Og man bliver ikke skuffet.

Lidt om forfatteren

Herhjemme er Solstad nok først og fremmest kendt for sin store roman »25. september-plassen« fra 1974 (dansk oversættelse: Glem aldrig '72. Rhodos). Også romanen »Arild Asnes«, der handler om den intellektuelles modsætningsfyldte holdning til klassekampen, er oversat til dansk. Mindre kendt er nok skue-

spillet »Kammerat Stalin, eller familien Nordby« fra 1975.

Dag Solstad er en af de mest fremtrædende forfattere indenfor den store gruppe af socialistiske realister, der er vokset frem i Norge i løbet af de sidste ti år. Politisk er han tilknyttet Arbeidernes Kommunistparti (ml), KAP's norske søsterorganisation.

»Svig«-trilogien handler om den norske arbejderklasse og anden verdenskrig, men den er ikke, som så mange andre bøger om dette emne, skrevet ud fra individualpsykologiske forestillinger om »nazisten i os alle«. »Jeg ville aldrig skrive en bog om den norske arbejderklasse og krigen, hvis jeg ikke var klar over, at jeg selv vil komme til at stå i den samme situation som norske arbejdere stod i ved krigsudbruddet i 1940« udtaler forfatteren på indersiden af omslaget. Og det spørgsmål romanen indirekte forsøger at besvare er følgende: Hvordan skal vi forsvare os hvis supermagterne kaster os ud i en ny verdenskrig?

Handlingen

Titlen »Svig« angiver romanens samlende tema. Det er sviget/forræderiet som gennemsyrrer handlingen i stort og småt og driver den fremad. Og de der sviger er først og fremmest Arbejderpartiet (socialdemokratiet) — men, skal det vise sig, også kommunistpartiet svigter i det afgørende øjeblik.

Bogen er skrevet som en kollektiv-roman, sådan som vi kender det fra Hans Kirk, f.eks. Fiskerne, Daglejerne og De ny Tider. Handlingen opleves gennem en række enkeltpersoner, som tilsammen danner en gruppe på en halv snes stykker. Bag dette kollektiv befinder den alvidende fortæller sig, han træder åbent frem og fortolker handlingen med sin 1977-bevidsthed, når de medvirkenes indsigt ikke slår til. De personer, der angiver synsvinklen, dvs. gennem hvis øjne handlingen opleves, er en gruppe arbejdere fra Grünerløkka, Oslo's »Nørrebro«. Det skal dog her indskydes, at synsvinklen ikke på noget tidspunkt ligger hos kvinderne — i det hele taget spiller kvinderne en temmelig perifer rolle i bogen. I betragtning af hvor godt det er lykkedes forfatteren at skildre vidt forskellige personer indefra, er det påfaldende, at kvinderne hele tiden beskues udefra — af arbejderklassens mænd. Det er en kritik, som iøvrigt osse kan rettes mod Solstads forrige roman »25. september-plasens«.

Romanen tager sin begyndelse i foråret 1938 — endnu et kriseår for det kapitalistiske Norge. En del af hovedpersonerne, bl.a. fagforeningsmanden Stein Johansen og hans bror Jan, arbejder på det amerikanske Standard Telefon- & Kabel-fabrik. Her planlægger ledelsen en øget udbytning af arbejderne ved hjælp af det moderne fænomen

»tidsstudier«. Men da det er en fremsynet virksomhedsledelse, der tror mere på »guleroden« end »pysken«, søger man først at opnå »medarbejdernes« godkendelse. Og denne opnår man ved Arbejderpartiets hjælp, her personificeret i fagforeningsmanden Stein. Også uden for arbejdstiden konfronteres vi med Arbejderpartiets svig. En af de vigtigste fritidsbeskæftigelser for ungdommen er den organiserede arbejderidræt. Idrætten får enorm betydning i denne krisetid, den bliver et af arbejderne vigtigste midler til at opretholde selvspejkt og troen på egne kræfter. Men forskellen på arbejder- og borgeridræt bliver mindre og mindre. De ældre idrætsfolk taler nostalgisk om 20'ernes masseidræt, hvor ingen blev ladet i stikken. Og ude i kulissen rumsterer socialdemokraterne og de borgerlige idrætsledere med et forlig, som endeligt skal begrave den selvstændige arbejderidræt. Arbejderpartiet støtter sig her til den lille gruppe særlig dygtige idrætsfolk, som drømmer om

at besejre borgerskabet på eliteidrættens betingelser.

Efterhånden som det kronologiske forløb skrider frem, skærpes de globale modsigelser og trænger mere og mere ind i arbejderne dagligdag. Fællesnævneren for disse begivenheder er kampen mod fascismens offensiv. November 1938 vender de spaniensfrivillige hjem efter nederlaget til fascismen. Spanienskæmperne bliver modtaget som helte af befolkningen — og Arbejderpartiets ledere. Det spanske folks kamp mod Franco havde fremkaldt en spontan sympati hos det norske folk, men under borgerkrigen havde regeringen aktivt bekæmpet de spaniensfrivillige — dels ved at vedtage en lov, der forbød nordmænd at deltage, dels ved at nægte republikken våbenhjælp. Men da kampen er tabt, forstår socialdemokraterne at udnytte folkestemningen til egen fordel. Og efter den officielle hyldelse kommer det kapitalistiske samfunds hævn: politiafhøring og langvarig arbejdsløshed.

Fascismens militære styrke besejrede den spanske republik bl.a. på grund af »demokratiernes« svigten og på trods af arbejderklassens internationale solidaritet. Her kører medlemmer af den internationale brigade over grænsen til Frankrig.

Kommunisterne havde erhvervet sig stor anseelse som følge af deres indsats mod fascismen, men fremgangen var kun kort tid. Ikke-angrebspagten mellem Tyskland og USSR og især Finlandskrig. I 1939 bliver signalet til en storstilet hetz mod NKP. I fagbevægelsen starter Arbejderpartiet en veritabel udrensingsproces. På Standard Telefon- & Kabelfabrik stilles den kommunistiske klubformand, Ottar Simensen, overfor et mistillidsvotum. Kampen er ulige — han kan ikke stille noget op overfor den massive borgerlige propaganda, der fremstiller Finland som det lille broderland, der er udsat for et imperialistisk overfald.

Efter Finlandskrigen er kommunisterne totalt isolerede, og mange henfalder til ufrugtbar bitterhed.

Tyskernes overfald den 9. april 1940 kommer som et chok for den socialdemokratiske regering, for det norske folk — og for NKP. Regeringen flygter og tyskerne indsetter en marionette regering under ledelse af V. Quisling.

Arbejderpartiets grundlæggende politik er ikke at støtte sig til det norske folk men på den engelske imperialismes i kampen mod besættelsesmagten. Dette illustreres ved Stein og mange af hans partifællers panikagtige flugt ud af byen for at finde regeringen. I en feriehytte diskuterer man situationen og finder ud af, at det eneste håb man har nu — er England. Og om natten taler Stein i vildelse — på Engelsk! I NKP's ledelse træffer man en skæbnesvangre beslutning. Kommunisterne skal ikke deltage i kampen mod besættelsesmagten — det drejer sig jo om en interimperialistisk konflikt, hvor alle de imperialistiske krigsdeltagere er lige farlige! »Om det er tykere som okkuperer Norge, eller om det er englændere, hvad er forskellen på det?« siger Ottar Simensen til sin søn Øystein, som vil slås mod fjenden (s. 204).

Arbejderklassen er altså nu uden politisk ledelse, alligevel handler den rigtigt. De fleste unge mænd drager straks afsted for at finde deres plads i den norske hær, der visse steder stadig kæmper mod tyskerne. Men den norske hær er borgerskabets hær, officererne forsøger mere eller mindre åbent at forhindre mobiliseringen. Med alle mulige påskud forsøger man at sende de værnepligtige hjem igen, eller man nægter dem udrustning og våben.

Bogen slutter med, at en gruppe unge tager sagen i egen hånd og stormer et våbendepot, hvorfra de

delar geværerne ud til de værnepligtige.

»Svig«-temaet

Romanens titel »Svig« er ingenlunde tilfældigt valgt; svigen eller forræderiet er det gennemgående og samlende tema for hele bogen; også i denne periode forrådes arbejderklassen, vejen til socialismen bliver sløret — først og fremmest af det norske socialdemokrati, men såmænd også af kommunistpartiet.

Nu er det en almindelig fejltagelse simpelthen at gøre socialdemokrater til *bevidste* forrædere: »onde« mennesker der for egen vindings skyld forsøger på at føre arbejderklassen bag lyset. Jeg synes, at Solstad er lige ved at falde i denne grøft i et enkelt afsnit, hvor han præsenterer os for den ledende socialdemokrat og minister Trygve Lie i intim rådslagning med det norske borgerskab, men som helhed opstiller bogen en anden og mere nuanceret forklaringsramme for reformismens dominerende indflydelse. På en mængde forskellige planer viser Solstad den *sammen-vævning* af materielle og bevidsthedsmæssige faktorer, som tilsammen udgør et solidt fundament for reformisme, og her er det først og fremmest dagligdagen, der betyder noget. Som et typisk eksempel herpå kan nævnes Stein Johansen.

Stein har prøvet at gå arbejdsløs, og i et tilbageblik vises den dybe fornedrelse, han har følt ved at være til overs, endnu inden han var kommet rigtigt igang med livet. Nu har han fast arbejde på en hypermoderne virksomhed i fremgang og kaster sig af interesse for sin klasses sag ind i fagligt arbejde. På grund af sin iver, bliver han hurtigt næstformand i sin klub og en tro forkæmper for Arbejderpartiet, der for ham står som garanten for, at den gode udvikling kan fortsætte. Arbejderpartiet har haft regeringsmagten i tre år, og der »er styring i landet«, som en af kapitleverskrifterne udtrykker det. For Stein bliver dette regeringsskift, der falder sammen med en bedring i konjunkturerne, til garanten for de »gode tider«, som han mener er på vej. Arbejderpartiet har sikret ham både materiel og bevidsthedsmæssig fremgang; hvorfor skulle han så ikke støtte partiet af al kraft? Og fabrikken, som han arbejder på, har funktionærer der har lært virksomhedspsykologi og fører sig frem med en ny forståelse og lydhørhed for arbejdernes synspunkter. Ja, arbejdspladsen står ovenikøbet som kaudionist for hans families nye

indskudslejlighed, der har betydning, at de har kunnet flytte væk fra de kolde og fugtige vilkår i arbejderkvarteret. Så hvorfor skulle ikke også han vise lidt forståelse og imødekommenthed, når ledelsen så gerne vil have indført tidsstudier, og det tilsyneladende også vil være til gavn for arbejdernes indtjeningsmuligheder? Dette er Steins baggrund for at føre en klassesamarbejdslinie, som han slet ikke får dikteret ovenfra, han kan jo selv se nødvendigheden af, at arbejderbevægelsens metoder ændres sig med udviklingen — at holde fast ved uforsonligheden er bagstræberisk.

»Efterhånden var han blevet overbevist om at det var et fornuftigt system. Overingenior Baumanns argumenter havde gjort indtryk på ham, og under forhandlingerne havde det slået ham, hvor stivbeten Ottar Simensen havde optrådt. Selv efter flere ugers forhandling havde han ikke forandret sin opfattelse på et eneste punkt.« (s. 69)

Steins modstander på virksomheden bliver altså først og fremmest kommunisten, klubformanden Ottar Simensen. Via hans argumenter mod Steins klassesamarbejdslinie får vi som læsere hele tiden mulighed for at smaneligne med et revolutionært perspektiv på begivenhederne. Men alligevel er der noget rigtigt i Steins karakteristik af Ottar som »stivbeten«; Solstad viser nemlig også, at ledelsen af NKP begik afgørende fejl i perioden op til besættelsen. Inden for NKP vises således modsætningen mellem en dogmatisk og en mere virkelighedsnær og handlekraftig politik. Ottar er ude af stand til at lægge en rigtig strategi for, hvorledes kommunister burde forholde sig ved et overraskelsesangreb fra fascisterne. Besættelsen af Norge den 9. april 1940 opfattes som en konflikt mellem imperialistiske magter, som arbejderklassen skal holde sig uden for.

»Vi er revolutionære i denne her familie, og så skal vi ikke gribe til våben for et godt ord fra borgerskabet, bare for at slås i en krig, som englænderne fører mod tyskerne her i landet. Hvad borgerskabet ønsker at gøre nu, det kan vi ikke føle os forpligtet af.« Og nu kan Solstad ikke mere bruge Ottar som sit talerør. Han bryder ind og perspektiverer denne fatale fejlurder: »... netop nu mister Kommunistpartiet i Norge den største chance det nogensinde har haft for at blive den ledende kraft i Norge.« (s. 204)

Mange norske arbejdere var parat til at slås for national uafhængighed efter den tyske besættelse, men på grund af det norske borgerskabs svigten, faldt de i tyskernes hænder efterhånden som de meldte sig til tjenestestederne.

»Den positive helt«

Fredrik Lindgren er lige vendt tilbage fra deltagelse i den spanske borgerkrig. Han kommer til at fremstå som den udøgmatiske og handlekraftige kommunist. Fredrik er nok frem for nogen »helten« i denne kollektivroman, men han er heller ikke fejlfri: i en vis forstand har han valgt den nemme løsning ved at tage ud for at slås mod den konkrete fjende, mens lillebroderen må blive hjemme for at opretholde hjemmet, der ellers trues af opløsning på grund af den tidligere revolutionære, nu totalt desillusionerede faders drikkeri. I beskrivelsen af Fredrik bliver Solstad (bevidst?) lidt patetisk. Han er »på orlov« imellem den tabte spanske borgerkrig og den næste krig, som han ved vil komme. Han har konkret på sin egen krop mærket de såkaldt demokratiske landes forræderi, mens han lå i de spanske skyttegrave, og han ved, at arbejderklassen må forlade sig på sin egen styrke. På et spørgsmål om de bekendte »spanske piger« svarer han:

»Ja, i Spanien mødte jeg skønheden. Nu ved jeg hvad som er smukt, det er piger som tror på en stor sag.«

»Hold da kæft om ikke Fredrik Lindgren var blevet poetisk af at have kæmpet mod fascisterne i Spanien.« (s. 119) — er omverdenens reaktion! Fredrik repræsenterer utvivlsomt det højeste bevidsthedsniveau i romanen, og samtidig er han det kompromisløse handlingsmenneske. Spørgsmålet melder sig: er typer

som Fredrik urealistiske? Kan vi ikke bruge dem noget?

I en omtale af bogen i Politisk Revy nr. 330, som ovenikøbet bærer præg af at være en slags programartikel, langer Carsten Jensen kraftigt ud efter Solstad på netop dette punkt. Han mener at Solstad »...forvalter stalinismens stål- og blodvisioner. I frigørelsens sted er trådt selvovervindelsen og selvundertrykkelsens hule patos. Det er et heltepos, han vil skrive, hvor mennesker er reduceret til kampinstrumenter... I Solstads kunst placerer historien sin støvlehel på fantasiens nakke«. Nu kunne man jo affærdige denne gang ord-onani med, at det netop kun er »hul patos«, men CJ angriber et rigtigt princip i socialistisk realistisk kunst, der går ud på at man ikke kan bortabstrahere den bestemte politiske strategi, som kunstneren ønsker at bakke op om. Det har CJ da heller ikke gjort; han er netop gået til Solstad med alle sine fordomme over for AKP-ml i ryggen, men han har læst ham rigtig dårligt.

Problemet drejer sig kort og godt om, hvorledes man i dag kan fremstille et historisk forløb realistisk, således at de vigtigste tendenser i tiden trækkes frem. Solstad har valgt at koncentrere sig om nogle få kernepunkter, når han skal beskrive tiden op til 2. verdenskrig. De har alle på en eller anden måde noget med »svig« at gøre: indførelsen af tidsstudier på fabrikkerne, den officielle norske holdning til den spanske borgerkrig og til vinterkrigen i Finland, den 9. april, osv. Disse begivenheder må kritiseres og ind-

sættes i en større sammenhæng, hvilket Solstad netop gør, men hvorfor må en forfatter ikke også vise nogle positive modbilleder? Hvis man nøjes med at beskrive de dominerende gennemsnitlige tendenser, får historien præg af noget uafvendeligt fremadskridende, som det er umuligt at gribe forandrende ind i. Men midt i alle de nederlag for arbejderklassen, som bogen handler om, var der faktisk enkeltpersoner, som handlede eksemplarisk. Hvorfor må en forfatter ikke også gribe fat i disse medlemmer af arbejderklassen og holde dem frem som forbilleder? Det er en typisk intellektuel fordom, at man kun må analysere og kritisere, men endelig ikke konkretisere de positive alternativer: det er »idealistisk«, »romantisering« osv. For overhovedet at komme videre, må vi lære af de historiske erfaringer, hvilket bl.a. også indebærer, at man må fremhæve eksempler på personer, som stod for den rigtige politik, uanset om denne så sejrede eller ej. Naturligvis må en socialistisk litteratur fremhæve de træk i historien, som trods alt peger fremad — også selv om disse på et givet tidspunkt er undtagelser.

Solstad har taget en helt klar stilling for arbejderklassen, det er netop derfor hans seneste bøger også handler om og henvender sig til arbejderklassen. Men det er såmænd ikke i første række ved skildringen af de mest fremskredne elementer i klassen, at denne forfatter udmærker sig. Tværtimod kender jeg ingen anden, der er i stand til at skrive så betingelsesløst solidarisk om netop jævne menneskers hverdag. Tilsyneladende helt banale og ligegyldige elementer i hverdagen beskrives med stor indfølelse for deres betydning for klassens bevidsthed, f.eks. dans og kortspil: »Åh, deres første ungdom! Fornedrelsen ved at vokse op i denne grå by og helst ikke skulle bemærkes. At være unyttig. At være en byrde. Hvorfor var de født? De skulle ikke have været født. Hvor de elskede kortspil! For i kortspil havde de altid en chance. I poker har du ikke tabt på forhånd, uanset hvem du er, uanset hvilken slags kort du har fået. Selv en dårlig spiller kan få gode kort, med fire esser på hånden har du alle chancer, og omvendt, er du skide kvik til det der med at spille, så kan du få lige så dårlige kort det skal være, der er altid en chance for at klare sig alligevel, du er aldrig dømt til at tabe... Arbejdere har altid elsket kortspil, i dårlige tider har de dér mødt en spænding

som føles som den dybeste retfærdighed, som en der er slået ud og overflødig kan tænke sig til». (s. 29)

Solstad skriver med samme varme og solidaritet om alle medlemmer af klassen, men han demonstrerer de forskellige bevidsthedsniveauer og antyder, hvor der trods alt ligger tendenser til en solidaritet, der vil kunne aktiveres under mere gunstige omstændigheder. Den 9. april er det da også, bl.a. på grund af NKP-ledelsens forkerte vurdering af situationen, de forholdsvis »ubevidste« arbejdere der handler rigtigt og griber til våben mod fascismen. Der viser sig at være en god klassebevidsthed og kampvilje i arbejderklassen på trods af, at socialdemokraterne kryber i ly og kommunisterne ikke vil blande sig, bortset fra Fredrik.

Perspektiver

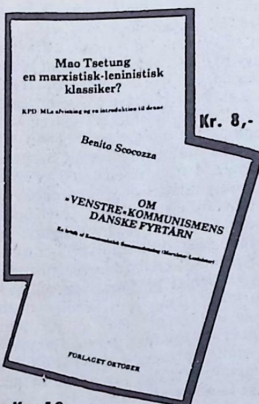
Sammen med den foregående roman »25. septemberplassen« er »Svige«-trilogien et forsøg på at give arbejderklassen dens dyrt vundne, men hurtigt glemte erfaringer tilbage. Til sammen vil disse bøger komme til at dække perioden 1938-72 — et tidsrum, hvor der er sket utroligt meget, og hvor reformismen for alvor har konsolideret sig og efter bedste evne forsøgt at styrke den tiltagende historieløshed. For at forstå vores egen samtid bedre, har vi brug for sådanne sammenfatninger af ikke mindst den nærmeste fortids klassekamp. Den officielle historieskrivning trænger alvorligt til korrektioner, og de bliver naturligvis ikke mindre effektive af at blive serveret i en så vel-skrevet og gennemsanset form som Solstads. Ikke mindst i den nuværende situation med en globalt skærpet klassekamp og trusler fra to supermagter er det vigtigt at genkalde sig erfaringerne fra en tid, hvor

det nationale spørgsmål for alvor var på dagsordenen.

Men dette er som bekendt kun første bind. De mange personer er blevet ført ind på scenen, miljøet og problemstillingerne er tegnet op, men vi må forvente at begivenhederne for alvor tager fart i de to følgende bind, som vil omhandle selve besættelsestiden og det første efterkrigsår.

Forlaget OKTOBER 1978, kr. 45,-
EA og MW

KAP og »venstre« Kommunismen

Kr. 12,-

FORLAGET OKTOBER
Stadestraße 24, 1455 Kbb. K. Giro 921 41 27

Forlaget OKTOBER Danmark i den inter- nationale klassekamp

Benito Scocazzo

kr. 65,-
312 sider

En historisk skildring af Danmarks placering i verdenspolitikken. Bogen behandler især tiden efter 2. Verdenskrig.

DKP 1945-46 For grundlov — og arbejdsro

Lars Ego, Niels Henrik Hansen
Kr. 52,- s. 179

Partiets ønske om faglig og organisatorisk enhed med Socialdemokratiet, resulterede i en svækkelse af arbejderklassens kamp.

Læs bogen og sæt den i relation til diskussion om DKP's lederskab i den faglige kamp idag.

HAR DU HORT LP'en »OMSLAG«

Kr. 62,50

Pladen er resultatet af et års samarbejde mellem musikgrupperne: VALSEVÆRKET, OKTOBERGRUPPEN, HANDLING GIVER FORVANDLING, RØD-HÆTTERNE, MAJ GRUPPEN OG ØSTENVINDEN.

Stadestraße 24, 1455 Kbb. K. Giro 921 41 27

Danmark i den internationale klassekamp

Benito Scocozza

kr. 65,-
312 sider

En historisk skildring af Danmarks placering i verdenspolitikken. Bogen behandler især tiden efter 2. Verdenskrig.